

Προτυπορία

Τόλμα να μαθαίνεις

«Χρειάζεται η συνομιλία με τον άλλο»

Συνέντευξη με τον ποιητή **Τίτο Πατρίκιο**

Ο ποιητής της Α' Μεταπολεμικής γενιάς, με τα βιώματα της Κατοχής, της Αντίστασης, του Εμφυλίου, της δικτατορίας (και πόσων άλλων...), ο οραματιστής ενός κόσμου περισσότερο δίκαιου και ειλικρινούς, ο υμνητής του έρωτα και της βαθιάς αγάπης, ο πολυγραφότατος δημιουργός και ο καταδεκτικός Άνθρωπος μας έκανε την τιμή και μίλησε μαζί μας!

Στις σελ. 24-26

Στις επάλξεις της Ορθοδοξίας

Συνομιλώντας με τον
Οικουμενικό Πατριάρχη

Κατέχει το αξίωμα του Προκαθήμενου της Ορθοδοξίας από το 1991 και έχει ως έδρα του το Φανάρι, στην Κωνσταντινούπολη. Είχαμε την τιμή να Τον συναντήσουμε και να συνομιλήσουμε μαζί Του. Η Αυτού Θειοτάτη Παναγιώτης, ο Αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως και Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. **Βαρθολομαίος** απάντησε στα ερωτήματά μας. Εξαιρετική μας στιγμή!

Στις σελ. 47-49

Κοντολογίς

Φάκελος «**Παιδεία**»: σχολεία στην Ελλάδα και το δικαίωμα στη μόρφωση.

Στις σελ. 3-7

Η Ευρώπη ψηφίζει. Κι αυτό...μας αφορά;

Στις σελ. 8-10

Ευγονική και Βιοηθική: τι' ναι, πάλι, και τούτα;

Στις σελ. 15-17

Γενηθήτω...**χρήμα!** Πώς και γιατί;

Στις σελ. 28-29

Στον «**Άρτο αγάπης**»: προσφέροντας στον άλλο.

Στις σελ. 18-19

Gadgets & Trends: τι είναι... must και σε τι... level ;

Στη σελ. 38-39

Με καμβά τη σύγχρονη πόλη!

Συζητώντας για τα αστικά murals

Αναζητώντας τα ίχνη της αστικής τοιχογραφίας μέσα από τη ματιά του δημιουργού. Ο **Κλεομένης Κωστόπουλος (KLE)** μας δίνει τα... φώτα του.

Στις σελ. 31-32

Οπαδική βία: γιατί τρελαίνονται οι φίλαθλοι;

Στη σελ. 42

Παρέα με συνομηλίκους στην Κωνσταντινούπολη (!)

Στις σελ. 49-50

Παιδεία θα πει...

του Π. Λαζανά

Συχνά ακούμε: «Αυτός δεν έχει παιδεία» ή «μας είναι απαραίτητη η παιδεία» ή τυχαίνει -περισσότερο μονολογώντας- να ρωτά κανείς: «Και πώς θα μπορούσε να γίνει αλλιώς; Αφού δεν έχουμε παιδεία...».

Οι διαπιστώσεις αυτές, προφανώς και δεν εστιάζουν στο σύνολο των γνώσεων, τις οποίες κανείς μπορεί να αποκτήσει μέσα από το οργανωμένο σύστημα εκπαίδευσης που ονομάζεται «εγκύκλιος παιδεία» αλλά κυρίως εμπεριέχουν την έννοια της *παιδείας*, του *παιδεμού* και του *παιδέματος*, του μόχθου δηλαδή και της προσπάθειας, που οφείλει κανείς να καταβάλλει (διαρκώς), προκειμένου να αποκτήσει *αγωγή* και *καλλιέργεια*. Που θα πει: να αυτοβελτιωθεί, να εκλεπτυνθεί, να καταστεί περισσότερο ευγενής και πρᾶος, διαλλακτικότερος και ανθρωπινότερος. Να διαμορφώσει για τον εαυτό του (και τους άλλους) ένα εντιμότερο πλαίσιο επιλογών και αποφάσεων, να ολοκληρωθεί ως πρόσωπο πνευματικά και γνωστικά, ηθικά και ψυχικά.

Η Παιδεία (μάλλον με 'Π' κεφαλαίο) συνιστά ένα *ιδανικό*, το «εν μέγα» εκείνο που οδηγεί στην ελευθερία και την αρετή, το άνοιγμα ή τη βελτίωση των οφθαλμών (εξωτερικών και εσωτερικών), ώστε να βλέπουν καθαρά και σε βάθος, προς κάθε κατεύθυνση και όχι κατά παρέκκλιση ή με απόκλιση, το δάσος κι όχι το δέντρο (ή και το δέντρο, όταν «αδικείται» ή «καταπνίγεται» από το δάσος). Κι επίσης, η Παιδεία ταυτίζεται με το *μέτρο* –το όριο και τον αυτοέλεγχο, την ανοχή και την

«Η παιδεία είναι, σαν την πλούσια χώρα, που παράγει όλα τα αγαθά».

Σωκράτης

τιθάσεν των άγριων, των επιθετικών και των εγωιστικών μας διαθέσεων απέναντι στους γύρω μας. Είναι, σε τελική ανάλυση, η διαρκής ενθύμηση κι ο συνυπολογισμός του άλλου, η θέλησή μας να μην κάνουμε βήμα, χωρίς να λάβουμε υπόψη μας το κοινό–και όχι μόνο το ατομικό–καλό.

Είναι καθήκον όλων μας, θα έλεγα, ν' αγωνιζόμαστε για την Παιδεία (μας). Και είτε κανείς την προσφέρει είτε τη *δέχεται*, με ό,τι μέσα κι αν παλεύει (και *παιδεύεται*), δεν πρέπει να υποχωρεί. Εκεί, στον στόχο! Οφείλει να διεκδικεί, ασφαλώς, και να αναζητά μεθόδους και τεχνικές, μέσα και διευκολύνσεις –τα αυτονόητα (που τείνουμε κι αυτά να τα ξεχνάμε κάποτε) που του «χρωστά» ένα κράτος ευνομούμενο. Κυρίως, όμως, δεν πρέπει κανείς να ματαιώνει την αναζήτηση του *αγαθού* που λέγεται «Παιδεία», γιατί το αγαθό αυτό ταυτίζεται με τον πολιτισμό και την *πολιτεία*, με τις αξίες του ανθρωπισμού και τη δημοκρατία. Με τη *συνείδηση*, εντέλει, και το *υψηλό*. Με την ίδια του την ανθρώπινη υπόσταση, θα πρόσθετα.

της Κωνσταντίνας Κεφάλα

Επιμελητές ύλης:

Γκοτσοπούλου Δ. - Γιαννόπουλος Γ. -
Ζαφειροπούλου Ι. - Κεφάλα Κ. -
Νταγκουνάκης Α. - Νταφογιάννης Γ. -
Παπανικολάου Ν. - Σπαγκούρος Γ.

Αρχισυντάκτες:

Καλησπεράκη Κ. - Κουλουρίδη Ν. -
Ρίτη Μ. - Στεφόπουλος Α.

Γενική εποπτεία – Συντονισμός:

Π. Λαζανάς, Φιλολόγος

Όμιλος Προτύπου Γυμνασίου Πάτρας,
Σχ. Έτος 2023-24

Σχολικά κτήρια υπό... κατάρρευση (;)

του Γιώργου Νταφογιάννη

Η κατάσταση των σχολικών εγκαταστάσεων στην Ελλάδα αποτελεί ένα ανησυχητικό ζήτημα που, σε κάθε περίπτωση, επηρεάζει την εκπαίδευση των μαθητών και οπωσδήποτε και την εργασία των εκπαιδευτικών.

Σχεδόν σε κάθε σχολείο απ' άκρου εις άκρον της χώρας συναντάμε άθλιες συνθήκες, όπως υπέρβαση του αριθμού των μαθητών στις σχολικές αίθουσες, έλλειψη υλικοτεχνικού εξοπλισμού και υποδομών, κακή συντήρηση των κτηρίων και ανεπαρκή (...) υγιεινή.

Οι μαθητές αναγκάζονται, λοιπόν, να μαθαίνουν σε περιβάλλοντα που δεν είναι ασφαλή και υγιεινά. Οι υπερβολικά μεγάλες τάξεις έ-

χουν ως αποτέλεσμα την αδυναμία των εκπαιδευτικών να δώσουν την απαραίτητη προσοχή και υποστήριξη σε κάθε μαθητή ξεχωριστά. Ο ανεπαρκής εξοπλισμός και η έλλειψη βασικών υποδομών (αίθουσες για εργαστηριακές ασκήσεις, χώροι για μουσική και τέχνη, αθλητικές εγκαταστάσεις κ.ά.) αποτρέπουν την εκπαίδευση από του να είναι πλήρης, ποιοτική και, σε κάθε περίπτωση, έντιμη και πραγματικά ισότιμη. Πολλά από τα υπάρχοντα σχολικά κτήρια έ-

χουν κτιστεί προ... 50ετίας και σίγουρα προ του αντισεισμικού κανονισμού, ο οποίος ψηφίστηκε το 1985.

Σύμφωνα με στοιχεία του Οργανισμού Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας (ΟΑΣΠ), το έτος 2022 το 61% των σχολικών κτιρίων είχε ανεγερθεί αρκετά πριν από τον αντισεισμικό κανονισμό του 1985 και μόνο το 6% των κτηρίων συμφωνούσε με τον Ελληνικό Αντισεισμικό Κανονισμό που ίσχυσε από

το 2001 και μετά! Επίσης, είναι φανερό ότι τα κονδύλια που δίνονται από τους Δήμους και από τις Περιφερειακές ή/και τις λοιπές Δημόσιες Υπηρεσίες επαρκούν απλώς για τις άμεσες λειτουργικές δαπάνες και για ορισμένες από τις ανάγκες άμεσης συντήρησης.

Επιπλέον, η κακή συντήρηση των κτιρίων δημιουργεί επικίνδυνες καταστάσεις για τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς. Συχνά βλέπουμε τσιμεντένιες πλατφόρμες, υγρασία και μούχλα στους τοίχους, αποχρωματισμένα και φθαρμένα έπιπλα (ήδη παμπάλαια), καθώς και κτίρια στα οποία απουσιάζουν τα ανοιγόμενα παράθυρα,

ο εξαερισμός ή/και η θέρμανση (αυτό το τελευταίο ιδίως τα χρόνια μετά την οικονομική κρίση). Όλα αυτά δημιουργούν ένα υπόβαθρο μάλλον *τραγικό*, που δεν ευνοεί ούτε εξασφαλίζει την υγεία και την πολλαπλή ευημερία των μαθητών.

Είναι απαραίτητο οι αρμόδιες αρχές να επενδύσουν στην αναβάθμιση των σχολικών εγκαταστάσεων, ώστε να δημιουργηθούν ασφαλή, υγιεινά και ενθαρρυντικά περιβάλλοντα για την εκπαίδευση των νέων γενεών.

Σχολεία-ζοντας...

της Μαριέττας Ρίτη

Οι ελληνικές σχολικές εγκαταστάσεις έχουν σίγουρα αδικηθεί, όσον αφορά τον οικονομικό προγραμματισμό του κράτους μας. Σίγουρα, όμως, δεν είναι ο μόνος κλάδος, ο οποίος έχει αδικηθεί.

Η υγεία, για παράδειγμα, έχει πέσει πολύ κάτω από αυτό που ήταν κάποτε, σε σχέση με τις εγκαταστάσεις και το εργατικό δυναμικό που την υποστηρίζει. Το πλάνο της κυβέρνησης (πιθανότατα και των κυβερνήσεων των τελευταίων -ας μην μετρήσουμε- χρόνων) έχει θέσει ως προτεραιότητα του άλλες δράσεις, οι οποίες δεν

οι οποίες δεν έχουν δημοσιοποιηθεί στο κοινό ξεκάθαρα. Έτσι, αντικείμενα τα οποία είναι αυτονόητα για τα υπόλοιπα σχολεία της Ευρώπης, λείπουν από τα ελληνικά σχολεία.

Για να καλυφθεί, όμως, αυτό το θέμα υπάρχει μια πολύπλοκη διαδικασία, με την οποία μπορεί να γίνει μια αίτηση για νέο εξοπλισμό. Αλλά αυτό που μένει ανέγγιχτο είναι το ποιος θα το κάνει. Δεν είναι δουλειά των καθηγητών και – σίγουρα- δεν είναι των

μαθητών και των οικογενειών τους.

Με λίγα λόγια, η έλλειψη οικονομικών πόρων σε συνδυασμό με τις πολύπλοκες διαδικασίες έχουν καταντήσει το ελληνικό σχολείο σε μία κατάσταση αθλιότητας. Μπορεί να μην είναι το ίδιο σε όλα τα σχολεία, αλλά υπάρχουν περιπτώσεις, οι οποίες είναι ντροπιαστικές και για την εκπαιδευτική κοινότητα και για το ίδιο το κράτος. Είναι αναγκαίο για την σημερινή Ελλάδα να αλλάξει τις προτεραιότητές της, ανεξαρτήτως των πόρων που έχουμε και της κατάστασης στην οποία βρισκόμαστε – ή λέγεται ότι βρισκόμαστε.

Για το δικαίωμα στην Παιδεία

της Ιόλης Ζαφειροπούλου

Σύμφωνα με το Σύνταγμα της Ελλάδας, οι πολίτες της χώρας έχουν δικαίωμα στη δωρεάν εκπαίδευση και πρέπει να τους παρέχεται ποιοτική παιδεία. Είναι ευνόητο ότι όσο πιο μορφωμένοι είναι οι κάτοικοι μιας χώρας, τόσο πιο υψηλό είναι το βιοτικό επίπεδο και η τεχνολογία τους. Η χρηματοδότηση της Παιδείας είναι από τους κύριους άξονες της κάθε κυβέρνησης. Στη χώρα μας, ένα τμήμα της χρηματοδότησης προέρχεται από τον κρατικό προϋπολογισμό, ενώ ένα άλλο από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ωστόσο, λόγω των πολιτικών επιλογών που ακολουθούν οι κατά καιρούς κυβερνήσεις, η χώρα μας έχει οδηγηθεί στο φαινόμενο της υποχρηματοδότησης της Παιδείας. Τα παλαιωμένα και κακοσυντηρημένα, συχνά, σχολικά κτίρια χρειάζονται γενναία χρηματοδότηση, ώστε να μετατραπούν σε σύγχρονα σχολεία. Επίσης, η ελλιπής υλικοτεχνική υποδομή στα μαθήματα της αισθητικής και αθλητικής καλλιέργειας επηρεάζουν δραματικά το ενδιαφέρον του μαθητή για τη διδασκαλία. Εξοπλισμένα γυμναστήρια και εργαστήρια φυσικής, χημείας, πληροφορικής και χημείας, αμφιθέατρα για κάθε είδους εκδηλώσεις, πολιτιστικές αίθουσες (καλλιτεχνικών, μουσικής κλπ) είναι χώροι σχεδόν ανύπαρκτοι (δυστυχώς...) για τα περισσότερα σχολεία. Επιπρόσθετα, δεν πρέπει να αβλεπείται ότι η χαμηλά αμειβόμενη εργασία των εκπαιδευτικών, η μη επιχορήγηση για την αγορά βιβλίων ή για την προσωπική τους ανάπτυξη (όπως σε χώρες του ευρωπαϊκού Βορρά) που θα διευκόλυνε το έργο τους, αλλά και η οικονομική κρίση που έπληξε τη χώρα, δυσχεραίνουν την κατάσταση. Σε κάθε εξαγγελία των εκάστοτε κυβερνήσεων γίνεται αναφορά, πάντως, στη χρηματοδότηση της παιδείας (και της υγείας), ελπίζοντας για μια διδασκαλία με σύγχρονα εποπτικά μέσα και ένα καλύτερο εκπαιδευτικό σύστημα. Άραγε... έπεα πτερόεντα;

Πριν από πολλά χρόνια, το φροντιστήριο αποτελούσε υποστηρικτικό και ενισχυτικό μέσο για παιδιά που αντιμετώπιζαν μαθησιακά προβλήματα, ελλείψεις ή/και κενά. Σήμερα, αποτελεί -μάλλον- το... δεύτερο σχολείο.

Από πού πάνε για το... φροντιστήριο;

της Δανάης Γκοτσοπούλου

Τα παιδιά πια δεν έχουν να διαβάσουν μόνο για το σχολείο, αλλά και για το φροντιστήριο. Όσο η τάξη ανεβαίνει τόσο οι απαιτήσεις σε ενισχυτικά/ιδιαιτέρως μαθήματα αυξάνονται. Στις τελευταίες τάξεις, μάλιστα, του Λυκείου η κατάσταση μετατρέπεται σε τραγική: από το σχολείο αμέσως στο φροντιστήριο, όχι στο σπίτι· κι από το ένα φροντιστήριο στο άλλο

(και πάλι... όχι στο σπίτι).

Σε τρία δις ευρώ φτάνουν, σύμφωνα με δημοσιευμένες έρευνες, τα χρήματα που πληρώνουν κάθε χρόνο στα φροντιστήρια οι γονείς/κηδεμόνες για τους απογόνους τους – είτε επειδή θέλουν να καλύψουν τα πιθανά κενά της καθημερινής τυπικής εκπαίδευσης, είτε γιατί επιθυμούν να τα βοηθήσουν να διακριθούν σε κάθε εί-

δους εξετάσεις. Η έρευνα, για παράδειγμα, του Κέντρου Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΚΑΝΕΠ) της ΓΣΕΕ, η οποία παρουσιάστηκε σε μεγάλη αθηναϊκή εφημερίδα, αποκαλύπτει ότι το 12,3% των δαπανών μεταξύ 2004-2020 αφορούσαν σε κόστη φροντιστηριακών μαθημάτων, το 7.2% σε κόστη για ιδιαίτερα μαθήματα και, βεβαίως, το 21,4% σε μαθήματα ξένων γλωσσών.

Μια πρώτη αιτία για τα τόσα πολλά φροντιστήρια είναι, σε κάθε περίπτωση, η πολλή και απαιτητική νέα ύλη κάθε τάξης. Πώς αλλιώς να καλυφθεί, πώς να εμπεδωθεί και πώς να διατηρηθεί; Το δεύτερο αίτιο είναι τα συνήθη κενά, εξαιτίας συχνά της ελλιπούς διδασκαλίας καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, αφού η τάξη (συχνά πολυπληθής και ανομοιογενής) δεν επιτρέπει πάντα την ταχύτατη παρουσίαση και την άμεση κατάκτηση της νέας γνώσης. Ένα τρίτο αίτιο αποτελεί (αλίμονο!) η ανταγωνιστικότητα κάποτε των γονέων/κηδεμόνων, οι οποίοι θέλουν τα παιδιά τους να είναι τα καλύτερα στην τάξη τους, να προσπερνούν τα υπόλοιπα και προφανώς να είναι... τέλεια!

Οι μαθητές έχουν απορίες κι ερωτήσεις, τις οποίες σε κάθε περίπτωση θέλουν να λύσουν. Το φροντιστήριο είναι η το μέρος στο οποίο καταφεύγουν για να βρεθεί αυτή η λύση. Στο φροντιστήριο, έτσι, παίρνουν αυτό που ζητούν κι, επίσης, είναι ακόμη πιο σίγουροι για την επίδοσή τους στις εξετάσεις στο τέλος του τετράμηνου, την ώρα των τελικών διαγωνισμάτων –κυρίως, όμως, την ώρα των «φοβερών» πανελληνίων εξετάσεων. Κι οι γονείς, όμως, μένουν ήσυχοι με την ιδέα πως καλύπτονται πλήρως όλες οι ανάγκες του παιδιού τους. Είτε είναι έτσι, είτε όχι...

Φεγγαράκι μου λαμπρό, πήχαινέ με ... (;)

του Ιάσωνα Βάσιου

Το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα έχει -δυστυχώς- παραμείνει ολόιδιο, χωρίς καμία ουσιαστική αλλαγή, εδώ και πάρα πολλά χρόνια. Υπάρχει, άραγε, λόγος γι' αυτό ή πρόκειται, απλώς, για ... τυχαίο γεγονός;

Η σημερινή εκπαιδευτική κοινότητα -και κυρίως οι μαθητές- φαίνεται ότι δεν απολαμβάνουν το εκπαιδευτικό σύστημα που εφαρμόζει χρόνια τώρα το Υπουργείο Παιδείας (και, προφανώς, η εκάστοτε κυβερνητική εξουσία). Αρκετοί είναι αυτοί που υποστηρίζουν ότι το επα-

ναλαμβανόμενο αυτό σύστημα εκπαίδευσης δεν αντικατοπτρίζει τις δυσκολίες και τις προκλήσεις της πραγματικής ζωής και ότι οι μαθητές μαθαίνουν αμέτρητες πληροφορίες, από τις οποίες οι περισσότερες δεν έχουν αντίκρισμα στην επαγγελματική και καθημερινή τους ζωή. Επιπρό-

σθετα το σχολείο υποχρεώνει τους μαθητές να μαθαίνουν μηχανιστικά πληροφορίες, λέξη προς λέξη (η γνωστή χρόνια τώρα «πα-

παγαλία» χρόνια τώρα) χάνοντας έτσι το νόημα της κατανόησης ουσιαστικής μάθησης και της βαθιάς μελέτης. Και προφανώς, στο μέλλον οι μαθητές δεν θα θυμούνται σχεδόν τίποτα από αυτά που έμαθαν με τον τρόπο της αποστήθισης, που εφάρμοζαν στα σχολικά τους χρόνια.

Σχετικά με το ζήτημα αυτό, είναι διαφωτιστική η άποψη του Καθηγητή Συγκριτικής Παιδαγωγικής του Πανεπιστημίου Αθηνών Δ. Ματθαίου, σύμφωνα με τον οποίο η παπαγαλία

συνδέεται με την ευχερή μηχανική ανάκληση γνώσεων ως επιβεβαίωση και «επαρκές τεκμήριο σχολικής επιτυχίας και ατομικής πνευματικής ανάπτυξης» («Οι τροφοδότες της σχολικής παπαγαλίας», στο: <http://users.uoa.gr>). Κι από την άλλη, δεν είναι λίγες οι φορές που αυτή η κατά λέξη αφήγηση συνδέεται από πολλούς με τις άριστες εκείνες επιδόσεις, οι οποίες συνδέονται και με τις αυξημένες πιθανότητες επιτυχών σπουδών και, βεβαίως, μιας λαμπρής

λαμπρής επαγγελματικής σταδιοδρομίας

Την ίδια στιγμή, όμως, η βαθμολόγηση που λαμβάνουν οι μαθητές στους ελέγχους των τετραμήνων είναι αρκετές φορές ευνοϊκή γι' αυτούς (ίσως και αρκετά πάνω από αυτό που αξίζουν) και ενίοτε δεν είναι και απολύτως αντικειμενική. Επειδή, μάλιστα, οι μέθοδοι αξιολόγησης δεν είναι μόνον ποσοτικές (πόσο και τι γράφεις) αλλά και ποιοτικές (πώς και γιατί το λες, πόσο ακριβής ή όχι είσαι, πόση άνεση έχεις στο να «εκτεθείς»

δημόσια προς τους άλλους κλπ), τα παιδιά νιώθουν κάποτε ότι αδικούνται από τους εκπαιδευτικούς, μιλώντας για «συμπάθειες» απέναντι σε κάποιους και όχι απέναντι σε άλλους, για «κακή κριτική» προς τους μαθητές ή/και για ελλειμματική στοιχειοθεσία του τελικού βαθμού.

Το εκπαιδευτικό σύστημα που επικρατεί στην Ελλάδα δεν είναι προφανώς και το καταλληλότερο για κανέναν στους μαθητές, όμως, συχνά γίνεται και η αιτία για τα «κομμένα» τους φτερά: στα όνειρά τους, στο να εκφραστούν όπως εκείνοι θέλουν, στην ουσιαστική μάθηση και γνώση.

Ιδιωτικά Πανεπιστήμια: μια αιτία (πραγματικού) πολέμου

των Μ. Ρίτη – Ν. Κουλουρίδη – Ι. Ζαφειροπούλου – Γ. Διγαλέτου

Η χρονιά αυτή υπήρξε ιδιαίτερα παράξενη (ίσως και αγχωτική) για γονείς και έφηβους ηλικίας 16-17 χρόνων: στην αρχή της κιόλας, η ιδέα των Ιδιωτικών Πανεπιστημίων «μοιράστηκε» στο κοινό, ενώ τον μήνα Μάρτιο ψηφίστηκε ο νέος νόμος (ΦΕΚ 5094/2024).

Παρ' όλες τις αντιρρήσεις των πολέμιών του, οι οποίες ήταν πράγματι υπεράνθρωπες, η ψήφιση κρίθηκε χρήσιμη και αναγκαία από κάποιους: κατ' άλλους όμως ήταν απολύτως καταστροφική. Και κάποιοι -ίσως

και οι περισσότεροι- μοιάζουν να μην έχουν (ακόμη) ιδέα για το τι πραγματικά σημαίνει η απόφαση αυτή και τι γίνεται με αυτά τα Ιδιωτικά Πανεπιστήμια.

Τι προβλέπει, όμως, ο νέος νόμος για τα ιδιωτικά Πανεπιστήμια; Με 159 θετικές ψήφους, στις 9 Μαρτίου 2024, ο νέος νόμος για τα Ιδιωτικά Πανεπιστήμια έγινε πραγματικότητα και αναμένεται να διαμορφώσει ένα νέο τοπίο στην ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση. «Μετά από δεκαετίες συζήτησης, σήμερα το βράδυ εκκινεί η μεγάλη ιστορική αλλαγή», τόνισε στα Μέσα ο ίδιος ο υ-

πουργός Παιδείας, Κυριάκος Πιερρακάκης

Σύμφωνα με τον νέο νόμο, λοιπόν, πανεπιστήμια από άλλες χώρες ή ιδρυόμενα με ιδιωτικούς πόρους θα έχουν τη δυνατότητα, μέσα από ένα συγκεκριμένο (κατά κάποιους «αυστηρό») πλαίσιο, να ιδρύουν παραρτήματα με Τμήματα και Σχολές ισότιμες με αυτές των αντίστοιχων δημόσιων ελληνικών και οι τίτλοι φοίτησης θα αναγνωρίζονται αυτόματα, χωρίς την -απαραίτητη έως τώρα- έγκριση του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. (= Διεπιστημονικός Οργανισμός Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών).

Απαραίτητη προϋπόθεση για την ίδρυση τους είναι, βεβαίως, ο χαρακτηρισμός τους ως «μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα». Η διαθεσιμότητα στις σχολές θα πρέπει να είναι το λιγότερο τρεις, η κάθε μία εκ των οποίων θα είναι αναγκαίο να προσφέρει -έστω ένα- προπτυχιακό πρόγραμμα. Δικαίωμα εγγραφής στα πανεπιστήμια θα διαθέτουν οι Έλληνες ή οι αλλοδαποί που έχουν αποφοιτήσει από το ελληνικό λύκειο. Επίσης, απαραίτητη προϋπόθεση θα είναι να έχουν συγκεντρώσει τα μόρια της ελάχιστης βάσης εισαγωγής ΕΒΕ).

Τα ιδιωτικά Πανεπιστήμια σίγουρα είναι μια καινοτομία, η οποία θα αλλάξει την υπάρχουσα κατάσταση των πανεπιστημίων, και ήδη έχουν αποκτήσει φανατικούς υποστηρικτές – αλλά και πολλές αντιδράσεις. Πολλοί από τους πρώτους συνυπολογίζουν ότι κάθε χρόνο ένα μεγάλο ποσοστό υποψηφίων φοιτητών διαρρέει προς πανεπιστήμια του εξωτερικού, με ό,τι αυτό συνεπάγεται στην οικονομία. Επιπλέον, εκτιμούν ότι η ίδρυση αγγλόφωνων, μη κρατικών πανεπιστη-

μίων, θα μπορούσε να αποτελέσει πόλο έλξης και να προσελκύσει και ξένους φοιτητές στην Ελλάδα. Με άλλα λόγια, οι υπέρμαχοι της ιδιωτικοποίησης υποστηρίζουν ότι τα Ιδιωτικά Πανεπιστήμια θα μπορούσαν να αυξήσουν τον υγιή ανταγωνισμό και να αποτελέσουν σημαντική πηγή εσόδων για την χώρα μας. Γιατί αφενός θα έμενε στην χώρα το συνάλλαγμα των Ελλήνων φοιτητών, που ούτως ή άλλως σπουδάζουν στο εξωτερικό, και αφετέρου τα Ελληνικά Ιδιωτικά Πανεπιστήμια

θα μπορούσαν να γίνουν ανταγωνιστικά και για τους φοιτητές από το εξωτερικό.

Οι φωνές της **αντίρρησης** συμπορεύονται με ζωνρούς φόβους, ότι είναι πολύ πιθανόν η ίδρυση αυτή να αποβεί εις βάρος των Δημόσιων Ελληνικών Πανεπιστημίων, μερικά εκ των οποίων να σημειωθεί ότι συγκαταλέγονται στα καλύτερα παγκοσμίως. Και ότι η ίδρυση αυτή δεν εξυπηρετεί αληθινά όλους τους αποφοίτους των ελληνικών λυκείων, αλλά εκείνους που

διαθέτουν τα αντίστοιχα ποσά που είναι απαραίτητα για τη φοίτησή τους στα Ιδιωτικά Πανεπιστήμια – ποσά τα οποία αναμένονται αρκετά υψηλά για τη μέση ελληνική οικογένεια, η οποία υποφέρει από μακροχρόνια οικονομική κρίση και δεν μπορεί να αντεπεξέλθει στα κόστη τους. Επίσης, είναι έκδηλη η ανησυχία ότι τα ιδιωτικά πανεπιστήμια θα δέχονται μέρος της κρατικής χρηματοδότησης, με αποτέλεσμα τα δημόσια, που έτσι κι αλλιώς υποφέρουν από την υποχρημα-

τοδότηση, θα κινδυνεύουν να χάσουν την ποιότητά τους και θα υποβαθμιστεί η αξία τους. Πιστεύεται, ακόμα, ότι τα ιδιωτικά ιδρύματα, θα επικεντρωθούν στην αγορά εργασίας και θα αγνοηθεί η ποιοτική εκπαίδευση – με άλλα λόγια, θα δημιουργηθούν πανεπιστήμια για λίγους και με κακής ποιότητας πτυχία.

Οι πολέμιοι των ιδιωτικών πανεπιστημίων έχουν καταβάλει τεράστιες προσπάθειες για να εναντιωθούν στο νέο νομοσχέδιο, με τις πιο γνωστές προσπάθειες να είναι αυτές των μαθητών και των καταλήψεων των σχολείων τους. Πολυήμερες καταλήψεις πραγματοποιήθηκαν σε όλη την Ελλάδα, με τα Συντονιστικά των μαθητών να ζητούν μην ψηφιστεί το νέο νομοσχέδιο.

Εκτός, όμως, από την κοινότητα της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, από τη μαθητική κοινότητα, από καθηγητές ή γονείς μαθητών και άλλους εμπλεκόμενους στον χώρο της εκπαίδευσης, πολλοί είναι και οι πολίτες που, παρότι δεν αναμένεται να επηρεαστούν άμεσα από αυτά, συμμετέχουν σε διάφορες διαδηλώσεις εναντίον της ίδρυσης των ιδιωτικών Ιδρυμάτων. Πολλές φορές, κέντρα μεγάλων πόλεων, όπως η Αθήνα, η Θεσσαλονίκη, η δική μας Πάτρα και αλλού έχουν πλημμυρίσει από διαδηλωτές. Σε πολλές από αυτές τις διαδηλώσεις, μάλιστα, ενεπλάκη και η αστυνομία.

Τηρείται, λοιπόν, μια *στάση αναμονής*. Και γι' αυτούς που προσδοκούν πολλά από τα Πανεπιστήμια αυτά, αλλά και από εκείνους που δεν θα ήθελαν να δουν κανένα από αυτά να θεμελιώνεται. *Ο χρόνος θα δείξει...*

Οι ευρωεκλογές και οι ευρωπαϊκές πολιτικές

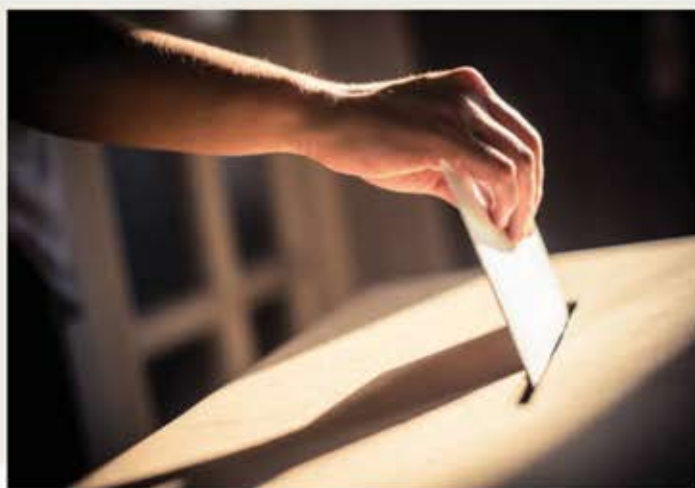
του Γιάννη Σπαγκούρου

Κάθε πέντε χρόνια, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) διεξάγει εκλογές για την ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Οι Ευρωεκλογές (όπως έχει επικρατήσει να ονομάζονται) αποτελούν κομβικής σημασίας διαδικασία για τη διαμόρφωση της κατεύθυνσης της ΕΕ και των πολιτικών της, αφού καθορίζουν τη σύνθεση του μοναδικού άμεσα εκλεγμένου οργάνου της Ένωσης, το οποίο εκπροσωπεί τις πολιτικές των κρατών-μελών-27 πλέον- της ΕΕ.

Κατά την προετοιμασία των ευρωεκλογών, τα πολιτικά κόμματα σε όλη την Ευρώπη διεξάγουν ζωντανές προεκλογικές εκστρατείες, προσπαθώντας έτσι να κινητοποιήσουν τους ψηφοφόρους και να προωθήσουν τα οράματά τους για το μέλλον της ΕΕ. Τα ζητήματα που διακυβεύονται είναι ευρύτατα και περιλαμβάνουν τις οικονομικές πολιτικές για τα κράτη μέλη της ΕΕ, την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, την ασφάλεια, τη μετανάστευση και την ίδια τη φύση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Τα τελευταία χρόνια, ωστόσο, έχει ενταθεί ο *ευρωσκεπτικισμός*, η έκφραση, δηλαδή, μιας έντονης αμφιβολίας απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ευρωζώνη (ΟΝΕ)· ενώ αρκετοί είναι αυτοί που διαφωνούν με τη μορφή της ΕΕ ή με την τάση επέκτασής της ή που τάσσονται ακόμη και υπέρ της διάλυσής της. Οι ευρωεκλογές, συνεπώς, χαρακτηρίζονται τελευταία από μια ένταση μεταξύ των φιλοευρωπαϊκών και των ευρωσκεπτικιστικών δυνάμεων: τα κόμματα υπέρ της ΕΕ υποστηρίζουν τη βαθύτερη ολοκλήρωση, τη συνεργασία και την αλληλεγγύη μεταξύ των ευρωπαϊκών εθνών, τονίζοντας τα οφέλη μιας ενωμένης Ευρώπης για την προώθηση της ειρήνης, της ευημερίας και των κοινών αξιών· ενώ, από την άλλη, τα ευρωσκεπτικιστικά κόμματα αμφισβητούν τις υπερεθνικές δομές της ΕΕ, προβάλλοντας την αναγκαιότητα για μεγαλύτερη εθνική κυριαρχία, για έλεγχο των συνόρων και για την εθνιστική (ή και εθνικιστική) συσπείρωση των κρατών.

Εκτός από τα παραδοσιακά πολιτικά κόμματα, οι ευρωεκλογές δίνουν την ευκαιρία να ακουστεί η φωνή και σε μικρότερα κόμματα ή κινήματα. Τα κόμματα αυτά επικεντρώνονται συχνά σε θέματα ή προτάσεις που μπορεί να αγνοούνται από τα κυρίαρχα κόμματα, εισάγοντας νέες ιδέες και προοπτικές στην πολιτική συζήτηση. Εξάλλου, μια άλλη σημαντική πτυχή των ευρωεκλογών είναι η προσέλευση των ψηφοφόρων. Ιστορικά, η συμμετοχή στις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ήταν χαμηλότερη από ό,τι στις εθνικές εκλογές, γεγονός που αντανάκλα την άγνοια των λαών για την ΕΕ και τους θεσμούς της, αλλά και το γεγονός ότι οι πολίτες συχνά εκτιμούν ότι η ΕΕ λειτουργεί κάπου πολύ μακριά και πέρα από αυτούς (αν όχι χωρίς αυτούς). Η χαμηλή συμμετοχή, έτσι, συνιστά τεράστιο πρόβλημα για τη δημοκρατική νομιμοποίηση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και οπωσδήποτε ενισχύει μόνο τα γνωστά κόμματα και τις πολιτικές που έχουν χρόνια επικρατήσει και που μπορούν να διαφημίσουν τις επιθυμίες τους –σε βάρος άλλων ίσως πολιτικών ή καινοτόμων θέσεων.

Οι προσπάθειες για την αύξηση της προσέλευσης των ψηφοφόρων στις ευρωεκλογές περιλαμβάνουν, λοιπόν, εκστρατείες για την ευαισθητοποίηση των πολιτών σχετικά με τη σημασία μιας ενιαίας πολιτικής στην ΕΕ, αλλά και για την κατανόηση της σημασίας να εκφραστούν όλοι οι πολίτες με τον τρόπο που επιθυμούν. Δε φαίνεται, όμως, κάτι τέτοιο να έχει ακόμη επιτευχθεί.

Στις τελευταίες ευρωεκλογές, αυτές του 2019, σημειώθηκαν σημαντικά κέρδη τόσο για τα ευρωσκεπτικιστικά όσο και για τα φιλοευρωπαϊκά κόμματα: ενώ τα παραδοσιακά κεντροδεξιά και κεντροαριστερά κόμματα διατήρησαν το μεγαλύτερο ποσοστό εδρών, έχασαν εντούτοις έδαφος από τα λαϊκιστικά και πράσινα κόμματα σε αρκετές χώρες. Τα αποτελέσματα αυτά κατέστησαν, συνεπώς, πιο δύσκολη την επίτευξη συναίνεσης και τον σχηματισμό σταθερών κυβερνητικών συνασπισμών εντός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Ενόψει των επόμενων ευρωεκλογών, που είναι προγραμματισμένες για τον Ιούνιο του 2024, η

πρόκληση μοιάζει τεράστια, δεδομένου ότι η Ευρώπη αντιμετωπίζει μια σειρά από πιεστικές καταστάσεις, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19, της κλιματικής αλλαγής και των γεωπολιτικών-πολεμικών εντάσεων. Το αποτέλεσμα αυτών των εκλογών λέγεται ότι θα διαμορφώσει την απάντηση της ΕΕ σε αυτές τις προκλήσεις και θα καθορίσει τον ρόλο της στην παγκόσμια σκηνή, αφού θα δοθεί η ευκαιρία στους πολίτες να διαμορφώσουν την κατεύθυνση της ΕΕ και να συμβάλουν στη διασφάλιση ότι η ΕΕ θα παραμείνει φάρος δημοκρατίας, ευημερίας και συνεργασίας σε έναν όλο και πιο αβέβαιο κόσμο.

Πώς, τι, πού, γιατί; της συντακτικής ομάδας

Στις ευρωεκλογές μπορούν να ψηφίσουν όσοι, κατά το έτος των εκλογών, συμπληρώνουν **το 17ο έτος** της ηλικίας τους -συνεπώς, στις εκλογές της 9ης Ιουνίου 2024 οι γεννηθέντες ως τις 31/12/2007. Συνολικά, από τους Ευρωπαίους ψηφοφόρους θα εκλεγούν 720 ευρωβουλευτές, 15 περισσότεροι από την αναμέτρηση του 2019. Κάθε χώρα έχει, μάλιστα, αναλογική εκπροσώπηση στην Ευρωβουλή, με βάση τον πληθυσμό της. Στις ευρωεκλογές του 2019, για παράδειγμα, η Ελλάδα των 10,4 εκατομμυρίων κατοίκων εκπροσωπήθηκε με **21 ευρωβουλευτές**, η Ισπανία των 47,8 εκατομμυρίων κατοίκων με 59 ευρωβουλευτές, η Γαλλία των 67,9 εκατομμυρίων κατοίκων με 79 ευρωβουλευτές, ενώ η Ιρλανδία των 5,1 εκατομμυρίων με 13 ευρωβουλευτές.

Οι βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου χωρίζονται σε **πολιτικές ομάδες**: η οργάνωσή τους γίνεται με βάση την πολιτική τους τοποθέτηση και όχι την εθνικότητά τους ή το κόμμα από το οποίο προέρχονται. Σήμερα οι πολιτικές ομάδες στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι επτά (7): το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα (ΕΛΚ), τους Σοσιαλιστές και Δημοκράτες (S&D), την Ανανεωτική Ευρώπη, τους Πράσινους/Ευρωπαϊκή Ελεύθερη Συμμαχία, τους Ευρωπαίους Συντηρητικούς και Μεταρρυθμιστές (ECR), την Ταυτότητα και Δημοκρατία (ID) και την Αριστερά.

Για να συγκροτηθεί μια πολιτική ομάδα απαιτούνται τουλάχιστον 23 βουλευτές που πρέπει να προέρχονται από το ένα τέταρτο του συνόλου των κρατών-μελών και οι οποίοι δεν μπορούν να ενταχθούν σε περισσότερες από μία ομάδες. Ορισμένοι βουλευτές δεν ανήκουν σε καμία πολιτική ομάδα και στην περίπτωση αυτή ανήκουν στους **μη εγγεγραμμένους βουλευτές**. Οι ευρωβουλευτές, έπειτα από την εκλογή τους, θα πρέπει τότε να βρίσκονται στο Στρασβούργο, όπου διεξάγονται οι 12 ετήσιες σύνοδοι της Ολομέλειας, και στις Βρυξέλλες, όπου θα συμμετάσχουν σε πρόσθετες συνόδους, καθώς και σε συνεδριάσεις των επιτροπών και των πολιτικών ομάδων τους.

Άλλα (σημαντικά) θεσμικά όργανα της ΕΕ

Το **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο**, που απαρτίζεται από τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων των κρατών μελών, τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και τον Πρόεδρο της Επιτροπής και καθορίζει τις πολιτικές κατευθύνσεις και προτεραιότητες της ΕΕ: στην εξωτερική πολιτική, την ασφάλεια, την άμυνα.

Το **Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης** (γνωστό και ως **Συμβούλιο των Υπουργών**) που έχει νομοθετικό και δημοσιονομικό ρόλο και συντονίζει ή χαράζει τις γενικές πολιτικές των κρατών μελών. Έδρα του Συμβουλίου είναι οι Βρυξέλλες ή, κάποιους μήνες, το Λουξεμβούργο. Σε αυτό μετέχουν υπουργοί από κάθε κράτος-μέλος.

Η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Κομισιόν)** που προτείνει ευρωπαϊκές νομοθετικές πράξεις, τις οποίες υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Επιτροπή διαχειρίζεται τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και τον οικονομικό προϋπολογισμό της.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Στρασβούργο

Η **Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα** που διαχειρίζεται τη νομισματική πολιτική της Ευρωζώνης.

Το **Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο**, το οποίο ελέγχει τον τρόπο διαχείρισης των πόρων της ΕΕ, έτσι ώστε τα χρήματα των πολιτών της να χρησιμοποιούνται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Αποτελείται από ένα μέλος από κάθε χώρα της ΕΕ. Τα μέλη του διορίζονται από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για θητεία έξι ετών που μπορεί να ανανεωθεί.

Το **Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης** που ερμηνεύει και εφαρμόζει το Ευρωπαϊκό Δίκαιο.

Περί εκλογικών όρων

του Γιώργου Νταφογιάννη

Εκλογές ή Εκλογική αναμέτρηση ή ψηφοφορία: Η διαδικασία κατά την οποία οι πολίτες ψηφίζουν για την εκλογή των αντιπροσώπων τους σε έναν πολιτικό οργανισμό ή σε θέσεις λήψης αποφάσεων.

Εκλογικός νόμος: Ο νόμος που ρυθμίζει τις διαδικασίες και τους κανόνες για τις εκλογές.

Εκλογική περιφέρεια: Μια γεωγραφική περιοχή που χρησιμοποιείται για την εκλογή ενός ή περισσότερων εκπροσώπων.

Εκλογική εκστρατεία: Οι δραστηριότητες που κάνουν οι υποψήφιοι και τα κόμματα, για να προωθήσουν τις ιδέες και τις προτάσεις τους στους ψηφοφόρους.

Υποψήφιος: Ένα άτομο που παρουσιάζεται για να εκλεγεί σε μια θέση ή να αντιπροσωπεύσει ένα κόμμα σε μια εκλογική διαδικασία.

Κόμμα: Μια οργανωμένη πολιτική ομάδα με συγκεκριμένες πολιτικές απόψεις και στόχους.

Πολιτική πλειοψηφία: Όταν ένα κόμμα ή μια συμμαχία κερδίζει την πλειοψηφία των ψήφων και αποκτά την εξουσία.

Αντιπολίτευση: Τα κόμματα ή οι ομάδες που δεν ανήκουν στην κυβέρνηση και ασκούν κριτική και παρακολουθούν τις ενέργειες της.

Συμπολίτευση: Το σύνολο των κομμάτων που συναποτελούν την κυβέρνηση ή τάσσονται υπέρ της.

Εκλογική συμμαχία: Μια συμφωνία μεταξύ δύο ή περισσότερων κομμάτων για να συνεργαστούν και να αποκτήσουν περισσότερη επιρροή.

Εκλογική αποχή: Η απόφαση των πολιτών, για διάφορους λόγους, να μην ψηφίσουν σε μια εκλογική διαδικασία.

Εκλογική απάτη: Παράνομες δραστηριότητες που στοχεύουν στην παραπλάνηση ή την παραβίαση των εκλογικών κανόνων (και, βεβαίως, στη νόθευση του εκλογικού αποτελέσματος).

Εκλογική επιτροπή: Μια ομάδα πολιτών που είναι υπεύθυνη για την οργάνωση και τη διεξαγωγή των εκλογών.

Εκλογική δημοσκόπηση: Έρευνα που γίνεται για να μετρήσει τη δημόσια γνώμη και τις προτιμήσεις των ψηφοφόρων.

Τα Social Media και οι έφηβοι

των Αλέξανδρου Στεφόπουλου & Νικόλα Παπανικολάου

Οι έφηβοι, σύμφωνα με έρευνες, περνάνε περίπου οκτώ με εννέα ώρες καθημερινά στο ίντερνετ. Φαίνεται πολύ, ε; Οπωσδήποτε! Και σε κάθε περίπτωση πολλά και σημαντικά είναι και τα αποτελέσματα αυτού του...συγχρωτισμού.

Όταν ένας έφηβος χρησιμοποιεί τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, έχει τη δυνατότητα να συζητά μέσω πλατφορμών με φίλους, οι οποίοι ενδέχεται να βρίσκονται σε μακρινή απόσταση. Επίσης, με τη χρήση αυτών των εφαρμογών μπορεί να συναντήσει καινούρια άτομα με κοινά ενδιαφέροντα. Δυνατή είναι, επίσης, και η αναζήτηση καινούριων ή άγνωστων πληροφοριών, τις οποίες μπορεί να αξιοποιήσει για διάφορους σκοπούς.

Όμως, μαζί με αυτές τις πληροφορίες υπάρχει η περίπτωση κανείς να εκτεθεί σε **ακατάλληλες πλατφόρμες** και εφαρμογές. Επιπρόσθετα, μεγάλη είναι η πιθανότητα να συναντήσει επικίνδυνα άτομα, τα οποία μπορεί και να γίνουν θύτες cyber-bullying και, εν-

τέλει, να επηρεάσουν την ψυχολογία του θύματος.

Αξιοσημείωτη είναι και η επίδραση που έχουν τα social media στις καθημερινές ασχολίες των παιδιών, αλλά και στις δημιουργικές δραστηριότητες τους, όπως λ.χ. τα αθλήματα. Οι εφαρμογές αυτές **κλονίζουν** συχνά τη δημιουργικότητα κατά τον ελεύθερο χρόνο των εφήβων. Επιπλέον, οι έφηβοι είναι εκτεθειμένοι στην κλοπή προσωπικών τους πληροφοριών, κάτι που μπορεί να οδηγήσει σε μοιραία αποτελέσματα, όπως η αποκάλυψη του ονοματεπώνυμου τους ή, ακόμα χειρότερα, στον διαμοιρασμό πληροφοριών για την τοποθεσία που βρίσκεται το δυνητικό θύμα.

Για όλα αυτά, όμως, υπάρχουν και λύσεις. Εφαρμογές προσπαθούν να βοηθήσουν παρουσιάζοντας ένα «Family Center», στο οποίο μπορούν οι γονείς να ελέγχουν το περιεχόμενο των αναρτήσεων και των βίντεο στα ο-

ποία εμφανίζονται τα παιδιά τους. Σημαντικό, επίσης, είναι να αυξηθεί η **αίσθηση ευθύνης** στους χρήστες, ώστε να μην διαμοιράζονται προσωπικές πληροφορίες. Ένας τρόπος που μπορεί να γίνει αυτό είναι να σκεφτόμαστε δύο φορές πριν κοινοποιήσουμε κάτι στο ίντερνετ. Τέλος, σημαντικό είναι **να μην εμπιστευόμαστε** κανέναν άγνωστο, αφού φυσικά δεν γνωρίζουμε τις προθέσεις του.

Το διαδίκτυο είναι, αδιαμφισβήτητα, πολύ χρήσιμο στην καθημερινότητά μας, αλλά λόγω του ότι το χρησιμοποιούν πάρα πολλά άτομα, είναι και πολύ επικίνδυνο. Χρειάζεται, λοιπόν, μεγάλη προσοχή και επιφυλακτικότητα όταν το χρησιμοποιούμε -για να διασώσουμε τους εαυτούς και τους γύρω μας, την ισορροπία και την ακεραιότητά μας. Κάθε εργαλείο πρέπει πρωτίστως **να μας εξυπηρετεί** και όχι να μας απειλεί...

Παίζοντας στην οθόνη

των Γ. Διγαλέτου – Μ. Νικολάου – Γ. Ψαράκη – Μ. Τσίρκα

Τα βιντεοπαιχνίδια τα συναντάμε όλο και πιο συχνά πια. Οι επιπτώσεις τους, όμως, είναι ένα θέμα αμφιλεγόμενο, γιατί τα βιντεοπαιχνίδια φαίνεται να επηρεάζουν την ψυχολογία του παιδιού.

Η βιομηχανία των πρώτων βιντεοπαιχνιδιών φαντάζει αστεία σήμερα, συγκρινόμενη με τα βιντεοπαιχνίδια της τελευταίας γενιάς. Η πρώτη εποχή των βιντεοπαιχνιδιών έχει ως σημείο έναρξης τα τέλη της δεκαετίας του '40 μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '60, η οποία δεν είχε βεβαίως τόσο μεγάλη απήχηση στον κόσμο, αλλά βοήθησε στα πρώτα βήματα των βιντεοπαιχνιδιών. Το πραγματικό πρώτο διαδραστικό παιχνίδι ήταν το Cathode Ray Tube Amusement Device, το 1947, το οποίο δημιουργήθηκε από τους Tomas T. Goldsmith και Estle Ray Mann, και λειτουργούσε ως προσομοιωτής πυραύλων.

Η πρώτη διαφημιστική εμφάνιση των βιντεοπαιχνιδιών έλαβε χώρα την δεκαετία του '70 -τη γνωστή σε όλους «χρυσή εποχή του φλίπερ»-, η οποία έφερε στον ορίζοντα έναν νέο κόσμο. Το πρώτο παιχνίδι-μηχάνημα που είχε διαφημιστεί ποτέ ήταν το computer space, το 1971. Την ίδια χρονιά, μια παρέα σπουδαστών του πανεπιστημίου του Στάνφορντ δημιούργησε το Galaxy Game, ένα παιχνίδι εμπνευσμένο από το spacewar, το οποίο επίσης έκανε πάταγο στο κοινό και βοήθησε τα βιντεοπαιχνίδια να κερδίσουν μεγαλύτερο έδαφος.

Από εκείνη την εποχή και μετά, εμφανίζονται και εξελίσσονται όλο και περισσότερες καινοτομίες για τα βιντεοπαιχνίδια, πολλές από τις οποίες οφείλονται στον μηχανικό και εφευρέτη Ralph H. Baer (1922-2014), τον γνωστό σε όλους «πατέρα των βιντεοπαιχνιδιών», καθώς είχε κατασκευάσει την πρώτη παιχνιδομηχανή τη δεκαετία του '60. Χωρίς αυτόν, με τον ξεχωριστό πρωτοποριακό τρόπο προγραμματισμού του, τα βιντεοπαιχνίδια δεν θα ήταν όπως τα ξέρουμε.

Μας επηρεάζουν (και πώς), τελικά, τα παιχνίδια της οθόνης;

Πολλοί γονείς συνδέουν συνεχώς τα βιντεοπαιχνίδια με τις άσχημες συμπεριφορές των παιδιών τους, το οποίο δεν ισχύει πάντα. Αυτό εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, και, κυρίως, από την ευαισθησία του καθενός. Μια ενδιαφέρουσα πτυχή τους είναι ότι τα παιχνίδια αυτά ίσως βοηθούν τους εφήβους να συνηθίσουν την αποτυχία, διότι σε πολλές πίστες δυσκολεύονται και χάνουν. Έτσι, τους είναι πιο οικεία η αποτυχία στη ζωή τους και την αντιμετωπίζουν πιο ψύχραιμα, προσπαθώντας όσες φορές χρειαστεί μέχρι να πετύχουν τον στόχο τους. Το παραπάνω αποτελεί ένα σημαντικό διδάγμα ζωής.

Από την άλλη, οι κατασκευαστές αυτών των παιχνιδιών σχεδιάζουν τα παιχνίδια έτσι ώστε να γίνονται **εθιστικά** στα παιδιά, τα οποία είναι σε πολύ μικρές ηλικίες και δεν συνειδητοποιούν πόσο καταστροφικό είναι αυτό για τον εαυτό τους. Η υπερβολική χρήση προκαλεί πολλές βλάβες στα μάτια, αλλά και στην ψυχοσύνθεση των εφήβων –κάνοντάς τους άλλοτε περισσότερο υπερκινητικούς ή άγριους ή και οργισμένους. Πολλά παιδιά υιοθετούν έναν τρόπο ζωής παρόμοιο με αυτόν που “ζουν” στα βιντεοπαιχνίδια και αντιμετωπίζουν καταστάσεις με παράλογο τρόπο πολλές φορές.

Οι πρωτοπόροι του 21^{ου} αι.:

FORTNITE:

Πρόκειται για ένα παιχνίδι μάχης, το οποίο σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα απέκτησε εκατοντάδες εκατομμύρια χρήστες. Το μοντέλο free-to-play και η δυνατότητα των χρηστών να παίζουν ταυτόχρονα από διαφορετικές πλατφόρμες συνέβαλε σε αυτό. Επίσης, πρωτοπόρησε διοργανώνοντας ζωντανές εκδηλώσεις εντός του παιχνιδιού, όπως συναυλίες, προβολές ταινιών κ.λπ.

POKEMON GO:

Το Pokémon Go είναι ένα παιχνίδι επαυξημένης πραγματικότητας, που έγινε παγκόσμιο φαινόμενο με την κυκλοφορία του, το 2016. Ενθάρρυνε τους παίκτες να εξερευνήσουν το περιβάλλον τους, για να βρουν και να πιάσουν εικονικά Pokémon.

Το παιχνίδι έφερε κοντά τους ανθρώπους, προωθώντας τη σωματική δραστηριότητα και την κοινωνική αλληλεπίδραση. Δημοσίευσε, επίσης, την τεχνολογία επαυξημένης πραγματικότητας και άνοιξε το δρόμο για την ενσωμάτωσή της σε άλλες εφαρμογές και βιομηχανίες.

SIM CITY:

Το Sim City πρωτοστάτησε στο είδος της προσομοίωσης προσφέροντας στους παίκτες την ευκαιρία να σχεδιάσουν και να διαχειριστούν τις δικές τους εικονικές πόλεις. Εισήγαγε ένα επίπεδο πολυπλοκότητας και βάθους που δεν είχαμε ξαναδεί ποτέ στα παιχνίδια, επιτρέποντας στους παίκτες να βιώσουν τις προκλήσεις και τις δυσκολίες του αστικού σχεδιασμού και της διαχείρισης της πόλης. Χρησίμευσε ως εκπαιδευτικό εργαλείο, διδάσκοντας έννοιες όπως η αστική ανάπτυξη, η διαχείριση υποδομών, και η ισορροπία μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας.

MINECRAFT:

Το minecraft, ένα από τα πιο έξυπνα και δημιουργικά παιχνίδια, δημιουργήθηκε από το σουηδό προγραμματιστή *Μάκρους Πέρσον* και αναπτύχθηκε από την Mojang studios. Το παιχνίδι αυτό κυκλοφόρησε για πρώτη φορά τον Μάιο του 2009, ενώ το 2014, αγοράστηκε μαζί με την εταιρία Mojang από την microsoft για 2,5 δισεκατομμύρια δολάρια! Ο κάθε παίκτης μπορεί να δημιουργήσει τον δικό του κόσμο χρησιμοποιώντας τρισδιάστατους κύβους. Υπάρχουν πολλές κατηγορίες στις οποίες μπορεί να παίξει κάποιος. Οι πιο γνώστες, όμως, είναι το Survival Mode και το Creative Mode. Στο Survival Mode ο παίκτης πρέπει να μαζέψει τα υλικά που χρειάζεται, για να κτίσει κατασκευές ή να διατηρήσει την υγεία του· ενώ στο Creative mode, διαθέτει απεριόριστα υλικά, για να κατασκευάσει πράγματα και μπορεί να πετά. Άλλες κατηγορίες είναι το Adventure Mode, στο οποίο ο παίκτης παίζει από χάρτες που έφτιαξαν άλλοι παίκτες, και το Spectator Mode στο οποίο ο παίκτης μπορεί να περάσει ανάμεσα από κύβους, χωρίς όμως να έχει το δικαίωμα να καταστρέψει ή να χτίσει κάτι. Είναι το μεγαλύτερο βιντεοπαιχνίδι σε πωλήσεις στην ιστορία με τουλάχιστον 300.000.000 πωλήσεις παγκοσμίως.

Αποκωδικοποιώντας τον κυβερνο-εκφοβισμό

της Κωνσταντίνας Κεφάλα

Στην εποχή της ψηφιακής τεχνολογίας, όπου η συνδεσιμότητα δε γνωρίζει όρια, ο κυβερνοεκφοβισμός (Cyberbullying) παρουσιάζεται πλέον ως μια τεράστια απειλή, αφήνοντας συγχρόνως πίσω του ένα υπόστρωμα συναισθηματικού πόνου και ψυχολογικού τραύματος.

Ο κυβερνοεκφοβισμός υπερβαίνει τα φυσικά ό-

ρια και κατορθώνει να διεισδύσει στον ηλεκτρονικό χώρο των μεσων κοινωνικής δικτύωσης επηρεάζοντας, εκφοβίζοντας ή/και υποβαθμίζοντας άτομα όλων των ηλικιών και των υποβάθρων διαμέσου της τεχνολογίας.

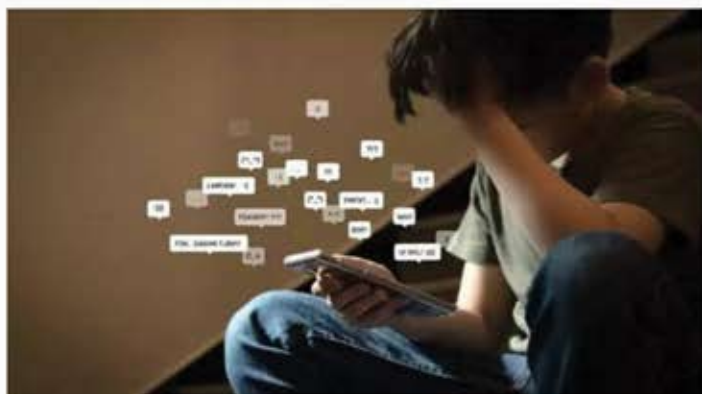
Ο κυβερνοεκφοβισμός εμφανίζεται με διάφορες μορφές, καθεμία εκ των οποίων χρησιμοποιεί τη δική της ποικιλία "ψυχολογικών όπλων". Οι άμεσες και

ορατές μορφές περιλαμβάνουν την παρενόχληση μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με την αποστολή μηνυμάτων, όπου εκτοξεύονται στο θύμα αστεία, απειλές και εξευτελιστικά σχόλια με κακόβουλη πρόθεση. Οι έμμεσες μορφές, όπως η διάδοση φημών, η κοινοποίηση ενοχλητικών φωτογραφιών ή βίντεο χωρίς τη συγκατάθεση των πρωταγωνιστών τους, στοχεύουν στο να κηλιδώσουν το κύρος του θύματος και να προκαλέσουν μόνιμη ζημιά στην αυτοεκτίμησή του.

Για να μπορέσει κανείς να εξαπατήσει κάποιον και να τον μετατρέψει αυτομάτως σε θύμα κυβερνοεκφοβισμού, χρειάζεται προηγουμένως να έχει «θωρακίσει» την απειλή του εκμεταλλευόμενος (ή και υποκινώντας) τις πιθανές αδυναμίες του θύματος. Οι δράστες χρησιμοποιούν συνήθως τακτικές απάτης -όπως η δημιουργία ψεύτικων προφίλ ή η εμφάνιση του θύτη ως προσώπου έμπιστου στο θύμα-, με τις οποίες θα κατορθώσουν να κερδίσουν την εμπιστοσύνη του, πριν εκτοξεύσουν την επίθεση. Επιπλέον, η ανωνυμία που προσφέρει το ηλεκτρονικό περιβάλλον, ενισχύει τον κυβερνοεκφοβισμό, ε-

πιτρέποντας στους δράστες να απελευθερώσουν την αγριότητά τους χωρίς τον φόβο των κυρώσεων, ενισχύοντας περαιτέρω το αίσθημα αμηχανίας και απομόνωσης του θύματος.

Οι συνέπειες του κυβερνοεκφοβισμού στην ψυχική υγεία του θύματος είναι βαθιές και μακροχρόνιες. Τα θύματα βιώνουν υψηλά επίπεδα άγχους και απομόνωσης, αντιμετωπίζοντας τη συνεχή επίθεση της ψηφιακής κακοποίησης. Η διαδεδομένη φύση του κυβερνοεκφοβισμού διεισδύει σε κάθε πτυχή της ζωής τους, απομειώνοντας το αίσθημα ασφάλειας και του «ανήκειν» τους. Σε ακραίες περιπτώσεις, ο κυβερνοεκφοβισμός έχει συσχετιστεί ακόμη και με σκέψεις αυτοκτονίας και αυτοτραυματισμού, καταδεικνύοντας (πια) την επείγουσα ανάγκη για παρέμβαση και υποστήριξη από ειδικούς.

Για να προστατευθεί ένα άτομο από τους κινδύνους του κυβερνοεκφοβισμού, πρέπει πρωτίστως να ενισχυθούν από πλευράς πολιτείας (αλλά και ιδιωτικά) οι ψηφιακές άμυνες. Καταρχάς, η καλλιέργεια ψηφιακής παιδείας και ευαισθητοποίησης είναι ζωτικής σημασίας, αφού επιτρέπει στα άτομα να αναγνωρίζουν και να αντισταθούν αποτελεσματικά σε online απειλές. Τα άτομα οφείλουν να είναι προσεκτικά κατά τον διαμοιρασμό προσωπικών πληροφοριών και να διατηρούν τις αυστηρές ρυθμίσεις του απορρήτου στα κοινωνικά δίκτυα, έτσι ώστε να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος να γίνουν στόχος κυβερνοεκφοβιστών. Επιπρόσθετα, η προώθηση ανοιχτής επικοινωνίας και υποστηρικτικών σχέσεων εντός των κοινοτήτων και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων αποτελεί ένα βασικό αποτρεπτικό μέσο κατά του κυβερνοεκφοβισμού. Η δημιουργία ασφαλών χώρων, όπου τα θύματα θα αισθάνονται άνετα να ζητήσουν βοήθεια και..

Συνέχεια....

να αναφέρουν περιστατικά χωρίς τον φόβο κριτικής ή αντιποίνων, είναι ουσιώδες για τη διάλυση του κύκλου της κακοποίησης και την προώθηση μιας κουλτούρας αλληλεγγύης. Ακόμα, η εφαρμογή **αξιοπίστων πολιτικών** και νομοθετικών παρεμβάσεων για την καταπολέμηση του κυβερνοεκφοβισμού είναι εξόχως απαραίτητη για να κρατηθούν οι δράστες υπεύθυνοι για τις πράξεις τους. Η συνεργασία μεταξύ αρχών επιβολής του

νόμου, παρόχων υπηρεσιών διαδικτύου και κοινωνικών δικτύων είναι επίσης σημαντική για την επιβολή αυστηρότερων κανονισμών και τη γρήγορη αντιμετώπιση περιστατικών κυβερνοεκφοβισμού, εξυπηρετώντας ταυτόχρονα το αίσθημα δικαίου για τα θύματα και την αποτροπή πιθανών μελλοντικών παραβάσεων.

Ο κυβερνοεκφοβι-

σμός αποτελεί αναπόφευκτα μια σοβαρή πρόκληση στο ψηφιακό τοπίο, δημιουργώντας σοβαρές απειλές για την ευημερία και την ασφάλεια των ατόμων παγκοσμίως. Κατάνοώντας τις μορφές του κυβερνοεκφοβισμού, αναγνωρίζοντας τις τακτικές που χρησιμοποιούν οι δράστες και λαμβάνοντας προληπτικά μέτρα –τόσο για τους εαυτούς μας όσο και

για τους γύρω μας– μπορούμε να κατάπολεμήσουμε αυτή την **κακόβουλη τακτική** και να δημιουργήσουμε ένα πιο ασφαλές και περισσότερο συμπεριληπτικό διαδικτυακό περιβάλλον για όλους. Ένα τοπίο *μη τοξικό*, ασφαλώς...

Διαφέρω, διαφέρεις , διαφέρει.... Ε, και τι;

της Κωνσταντίνας Κεφάλα

Στο μωσαϊκό των ανθρώπινων κοινωνιών, η ποικιλομορφία είναι το ζωντανό νήμα που υφαίνει τον αργαλειό τους. Συχνά (και παραδόξως), ωστόσο, ερχόμαστε αντιμέτωποι με τον αποκλεισμό και την περιθωριοποίηση –όψεις κοινωνικές που λαμβάνουν υπόψη τους μόνο τις διαφορές. Και ανακύπτει το ερώτημα: **Γιατί η κοινωνία υποστηρίζει (και διατηρεί) αυτόν τον αποκλεισμό;** Ας πάμε στα βάθη αυτού του ζητήματος.

Ένας από τους θεμελιώδεις λόγους για την ανάδυση της διαφορετικότητας είναι η επικέντρωση των κοινωνιών στο βραχυπρόθεσμο **κέρδος**. Στον γρήγορο κόσμο μας, που κατευθύνεται από την άμεση ικανοποίηση και τις ασταμάτητες οικονομικές δράσεις, η διαφορετικότητα συχνά απορρίπτεται για χάρη της αποτελεσματικότητας και της επιτυχίας. Άτομα και θεσμοί προτιμούν άμεσα κέρδη και αποδοτικότητα, αφήνοντας την ποικιλομορφία στην περιφέρεια. Αυτή η μυωπική εστίαση οδηγεί στην περιθωριοποίηση ποικίλων απόψεων, ταλέντων και ταυτοτήτων, καθώς αυτά θεωρούνται ως ελάχιστα συμβατά με αυτούς τους βραχυπρόθεσμους στόχους.

Η κοινωνία έχει, επίσης, μια τάση να κατατάσσει τα άτομα σε συγκεκριμένα «κουτάκια», μειώνοντας την πολυδιάστατη ταυτότητά τους σε απλοϊκές ετικέτες. Με κριτήριο άλλοτε την ευφυΐα, το καλλιτεχνικό ταλέντο, την εθνικότητα, το φύλο ή άλλα χαρακτηριστικά, τα άτομα συχνά τοποθετούνται σε **προκαθορισμένους ρόλους**. Αυτή η κατηγοριοποίηση τρέφει τη διάκριση και τον αποκλεισμό, διαιωνίζοντας τις κοινωνικές ιεραρχίες και τις ανισορροπίες εξουσίας. Αυτοί που αποκλίνουν από τις κοινωνικές κανονικότητες (νόρμες) ή αποτυγχάνουν να ενταχθούν στα προκαθορισμένα πρότυπα ή αγνοούνται και υποτιμώνται, ενισχύοντας περαιτέρω τον κύκλο του αποκλεισμού (τους).

Κάθε διάσταση της ποικιλομορφίας, είτε πρόκειται για ευφυΐα, είτε για καλλιτεχνική έκφραση, για εθνικότητα ή οτιδήποτε άλλο, αντιμετωπίζει το δικό της σύνολο προκλήσεων στην κοινωνία. Για παράδειγμα, η ευφυΐα μπορεί να επαινεθεί σε ορισμένα πλαίσια αλλά να προκαλέσει κοινωνικό στίγμα σε άλλα, οδηγώντας ίσως στον αποκλεισμό ατόμων με διαφορετικές γνωστικές ικανότητες. Επίσης, η καλλιτεχνική έκφραση μπορεί να γίνει αντικείμενο εορτασμού, αλλά και να απομονωθεί για χάρη των κοινωνικών κανόνων ή/και προσδοκιών. Η εθνικότητα συχνά γίνεται βάση για διάκριση, διαιωνίζοντας τις **συστημικές ανισότητες** και τις αδικίες.

Εκτός αυτού, η κοινωνική νοοτροπία συχνά αντιμετωπίζει τα άτομα **ως χρηστικά μηχανήματα**, αξιολογώντας τα αποκλειστικά για την παραγωγικότητά τους ή τη χρησιμότητά τους, αντί να διεκδικεί την εγγενή αξία τους ως ανθρώπων. Αυτή η χρηστική αντίληψη αντιλαμβάνεται τα άτομα ως αντικαταστάσιμα μέρη σε έναν ευρύτερο οικονομικό ή κοινωνικό μηχανισμό, παραβλέποντας την ατομικότητά τους και την εσωτερική τους αξία. Και τούτο έχει ως αποτέλεσμα διαφορετικά άτομα, που δεν εντάσσονται σε προκαθορισμένα πρότυπα ή δεν συνδράμουν στους άμεσους στόχους παραγωγικότητας, να παραγνωρίζονται ή/και να αποκλείονται.

Η αλήθεια είναι ότι οι άνθρωποι συχνά φοβούνται την ποικιλομορφία και το να είναι διαφορετικοί, επειδή είναι σνηθισμένοι στην **ομοιομορφία**. Η κοινωνία έχει ενταχθεί στη βαθιά ριζωμένη νοοτροπία ότι «όλοι θα πρέπει να φαίνονται, να σκέφτονται και να συμπεριφέρονται» ομοιοτρόπως. Η απόκλιση από τα πρότυπα αυτά αντιμετωπίζεται έτσι με σκεπτικισμό και αμφισβήτηση, καθώς οι άνθρωποι φοβούνται το άγνωστο και διστάζουν να προκαλέσουν τα θεσμοθετημένα πρότυπα.

Ψυχολόγοι, συμπεριλαμβανομένης της Δρ. Jane Smith, έχουν επισημάνει τον υποκείμενο φόβο και τη ζήλεια προς την κοινωνική ποικιλομορφία. Σύμφωνα με τη Δρ. Smith, άτομα που βρίσκονται σε θέσεις προνομιακές μπορεί να αντιληφθούν την ποικιλομορφία ως απειλή για την υπάρχουσα κοινωνική τους κατάσταση και θέση. Φοβούνται την απώλεια της κυριαρχίας και των προνομίων τους, ώστε αρνούνται να αποδεχτούν αυτή την ποικιλομορφία. Αυτός ο φόβος και η ζήλεια εκδηλώνονται, μάλιστα, με πρακτικές αποκλεισμού και διακριτικές στάσεις, εμποδίζοντας τις προσπάθειες για ένταξη όλων σε όλα. Κι έτσι, η κοινωνία διαιωνίζει αενάως το μοντέλο της **μη συμπεριληπτικότητας**.

Η άρνηση της διαφορετικότητας από ένα σημαντικό κομμάτι της κοινωνίας συνιστά ένα πολύπλοκο παιχνίδι κοινωνικών αξιών, στάσεων και συμπεριφορών. Και, αναμφίβολα, απομονώνει συνειδητά ή αποδέχεται παθητικά τον αποκλεισμό και την περιθωριοποίηση. Για να προωθήσουμε, ωστόσο, μια πραγματικά συμπεριληπτική κοινωνία, έχουμε την υποχρέωση να αποδιώξουμε άμεσα τέτοιου είδους διαχωρισμούς και να αποδεχτούμε τον πλούτο της ποικιλομορφίας σε όλες της τις εκφάνσεις. Κι ίσως τότε κατορθώσουμε να δημιουργήσουμε μια κοινωνία πράγματι ανοιχτή, με πλατιά αποδοχή και συμπερίληψη.

Αναζητώντας το τέλειο (ανθρώπινο) είδος

του Ανδρέα Νταγκουνάκη

Η ευγονική είναι ένα σύνολο πράξεων με σκοπό τη βελτίωση -ή, ακόμα, και την τελειοποίηση- της γενετικής ποιότητας του ανθρώπου, μέσω της διασταύρωσης στοιχείων δύο "ανώτερων" ανθρώπων. Αυτές οι πράξεις λειτουργούν, ασφαλώς, εις βάρος πληθυσμών που θεωρούνται "κατώτεροι" από τους υπόλοιπους. Η ευγονική υπήρχε από την αρχαία Ελλάδα -η σύγχρονη, όμως, ιστορία της ξεκινά στο Ηνωμένο Βασίλειο στα τέλη του 19ου αιώνα.

Η Ναζιστική Ευγονική

Η ναζιστική ευγονική αποτελεί την κυριότερη εφαρμογή της ευγονικής. Η ναζιστική ευγονική ήταν η εφαρμογή των πρακτικών της ευγονικής, που, με βάση τη ναζιστική-φασιστική ιδεολογία, χρησιμοποιήθηκε για την βελτίωση της «Άριας φυλής». Ο όρος «Άρια φυλή» αρχικά δημιουργήθηκε για να εκφράσει ότι όσοι μιλούν τις ινδοευρωπαϊκές γλώσσες ήταν ξεχωριστοί -και άρα καλύτεροι. Όμως, ο Αδόλφος Χίτλερ αργότερα χρησιμοποίησε τον όρο, για να χαρακτηρίσει τις φυλές, τα έθνη και τις κατηγορίες των ανθρώπων που ήταν -κατά τη γνώμη του- ανώτεροι στον κόσμο. Οι πρακτικές αυτές της ευγονίας εφαρμόστηκαν σε κοινούς εγκληματίες, "εκφυλισμένους" (δηλαδή, μη-Γερμανούς ή/και "εβραίο-κομμουνιστικής" προέλευσης), αντιφρονούντες, ανθρώπους με ειδικές ανάγκες (σωματικές ή διανοητικές), ομοφυλόφιλους, άνεργους και παράφρονες. Ο αριθμός των ανθρώπων που στερώθηκαν χωρίς τη θέλησή τους, ξεπέρασε τους 400 χιλιάδες -με τους 275 χιλιάδες από αυτούς να βρίσκουν τραγικό θάνατο με το "Πρόγραμμα T4", ένα πρόγραμμα αναγκαστικής ευθανασίας.

Ο Χίτλερ υποστήριξε την ιδέα της ευγονικής, εμπνεόμενος από φυλλάδια που αφορούσαν τη φυλετική υγιεινή, όσο ήταν φυλακισμένος στο Λάντσμπεργκαμ Λεχ, μια πόλη στη νοτιοδυτική Βαυαρία της Γερμανίας. Πίστευε πως η Γερμανία είχε γίνει αδύναμη, ότι είχε υποστεί ηθική διαφθορά, η οποία έπρεπε να αρθεί άμεσα. Γι' αυτό θεωρούσε ότι θα μπορούσε να υπάρξει αυτή η φυλετική καθαρότητα που πρέσβευε τις μεθόδους της ευγονίας και της φυλετικής υγιεινής. Επίσης, πίστευε πως όσοι ήταν φυλετικά «καθαροί», θα έπρεπε να κάνουν πολλά παιδιά, ενώ οι υπόλοιποι θα έπρεπε να εξουδετερωθούν με οποιονδήποτε τρόπο.

Οργανώνοντας το πρόγραμμα της ευγονικής, οι Ναζί πήραν έμπνευση από τα προγράμματα υποχρεωτικής στειρώσης των Ηνωμένων Πολιτειών. Έτσι, ο Χίτλερ αφού πήρε την εξουσία της Γερμανίας έθεσε νόμους, οι οποίοι είχαν ευγονικές βάσεις. Τέτοιου είδους νόμοι ήταν, ενδεικτικά, ο "Νόμος περί αποφυγής απογόνων με κληρονομικές ασθένειες" το 1933, ο "Νόμος περί επικινδύνων καθ' έξιν εγκληματιών", το 1934, ο "Νόμος περί προστασίας του γερμανικού αίματος και της γερμανικής τιμής", καθώς κι εκείνος "περί υγιούς γάμου", το 1935. Αυτού του είδους οι νόμοι οδήγησαν σε χιλιάδες στειρώσεις και θανάτους σε όσους θεωρούνταν ακατάλληλοι για αναπαραγωγή.

Η ευγονική σήμερα

Η ευγονική έχει αλλάξει μορφή στα τελευταία 80 χρόνια. Πλέον, οι εξελίξεις στην επιστήμη της Γενετικής έχουν διευρύνει τον βαθμό που μπορούμε να παρέμβουμε στον άνθρωπο. Στις μέρες μας είναι εφικτή, δηλαδή, η ευρεία **παρέμβαση** στο γενετικό υλικό του ανθρώπου. Έτσι, οι παλιές μέθοδοι, όπου διασταυρώνονταν δύο μέλη "ανώτερων" ανθρώπων, ώστε ο απόγονος να έχει ενισχυμένες δυνατότητες, φαντάζουν πια παρωχημένες. Διότι με τις νέες τεχνολογίες, όπως τη Γενετική μηχανική, όλα είναι κατορθωτά και η παρέμβαση στο ανθρώπινο γονιδίωμα είναι μια πραγματικότητα από μόνη της -παρότι ανακύπτουν συχνά ζητήματα ηθικής, ή ακριβέστερα, βιο-ηθικής: μήπως, εντέλει, σπρώχνουμε τις επιστήμες σε κάτι ανήθικο ;

Οι επικριτές της γενετικής μηχανικής πιστεύουν πως η εφαρμογή της είναι ανήθικη και αποτελεί μορφή ευγονικής, αφού *απορρίπτει* το κληρονομήσιμο γενετικό υλικό και στη θέση του εισάγεται DNA το οποίο έχει παρασκευαστεί στο εργαστήριο. Υποστηρίζουν, με άλλα λόγια, πως παραβιάζεται η αυτονομία ενός ανθρώπου μέσα από τις διαδικασίες της. Απ' την άλλη πλευρά, οι υποστηρικτές της Γενετικής μηχανής απαντούν ότι, επειδή οι γενετικές αλλαγές-επιλογές γίνονται εκούσια, δεν αποτελούν μορφή επιβεβλημένης από τρίτους ευγονίας. Εφόσον, δηλαδή, οι παρεμβάσεις στο γενετικό υλικό του ανθρώπου στηρίζονται σε ατομική πρωτοβουλία και δεν είναι αποτέλεσμα εξαναγκασμού, εμπεριέχουν κατά τη γνώμη τους στοιχεία μιας ανεμπόδιστης ατομικής ελευθερίας -και άρα, πρέπει να γίνονται αποδεκτές.

Η Γενετική μηχανή, πρακτικά, δίνει τη δυνατότητα στους γονείς να επιλέξουν ένα γονιμοποιημένο ωάριο, ώστε να μην υπάρχουν πιθανότητες σοβαρών ασθενειών -όμως, δεν μπορούν να επέμβουν στο γενετικό χαρακτήρα ενός ατόμου. Μέχρι στιγμής, βεβαίως, δεν είναι νόμιμη η θεραπεία των γενετικών ασθενειών στο ενδομήτριο. Άρα, οι επιλογές που έχουν οι γονείς είναι είτε η διακοπή της κύησης είτε η συνέχιση της κύησης, με αποτέλεσμα το παιδί να γεννηθεί κουβαλώντας τις ασθένειες. Με την πάροδο του χρόνου αυτές οι μέθοδοι εξελίσσονται, δίνοντας θεραπείες σε διάφορες γενετικές ασθένειες του ανθρώπου, επιτρέποντας σε ανθρώπους, που αλλιώς θα είχαν μία κάπως περίπλοκη ζωή, να ζήσουν περισσότερο ανέφελα τη ζωή τους.

Περί επιστημονικής (και όχι μόνο) ηθικής

του Γιάννη Γιαννόπουλου

*Με κάθε νέα ανακάλυψη στη Βιολογία και στην Επιστήμη, γενικότερα, προκαλούνται συχνά αναστατώσεις για την ηθική των μεθόδων που χρησιμοποιούνται. Ακριβώς επειδή οι επιστημονικές εξελίξεις είναι ραγδαίες, επιτρέποντας στον άνθρωπο να παρέμβει (και να αναδιαμορφώσει) μια μεγάλη ποικιλία φυσικών διαδικασιών, κρίθηκε απαραίτητη η ανάπτυξη ενός νέου επιστημονικού τομέα, της **Βιοηθικής**.*

Η κυρία Σταυρούλα Τσινόρεμα, Καθηγήτρια Σύγχρονης, Νεότερης Φιλοσοφίας και Βιοηθικής, αλλά και Διευθύντρια του Εργαστηρίου Βιοηθικής του Πανεπιστημίου Κρήτης, σε ομιλία της στο Πανεπιστήμιο της Κρήτης, επισημαίνει πως «η ηθική έχει ένα στοιχείο αυτοδέσμευσης». Αυτή την εσωτερική δέσμευση ο μεγάλος Έλληνας φιλόσοφος Αριστοτέλης αποκαλούσε "εύνοια" (ως ένα είδος "ευνοϊκής επιλογής", δηλαδή) και αργότερα ο Γερμανός φιλόσοφος Ιμμανουέλ Καντ χαρακτήρισε "ευμένεια", δηλαδή "καλή θέληση".

Η πρώτη χρήση του όρου «βιοηθική» ήταν από τον *Pottervan Renssejaer* στο προσωπικό του έργο «Bioethics –Bridge to the future», το 1971, στη Νέα Υόρκη. Η αρχική, ωστόσο, εμφάνιση του ζητήματος της βιοηθικής έγινε τον Σεπτέμβριο του 1947, μετά τα πειράματα που είχαν υποστεί οι άνθρωποι από τη ναζιστική Γερμανία, όταν η Διεθνής Οργάνωση Υγείας, σε συνεργασία με την UNESCO, δημιούργησαν επίσης τον Διεθνή Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας. Αυτός ο κώδικας έθεσε 10 κανόνες, οι οποίοι αφορούσαν κάθε πείραμα με τον ίδιο τον άνθρωπο ως αντικείμενο του πειράματος. Ο πιο γνωστός από αυτούς ήταν ότι ο άνθρωπος, επί του οποίου θα πειραματιζόνταν οι επιστήμονες, θα πρέπει να δώσει την **πλήρη συγκατάθεσή** του -ζητούμενο που αποτελεί την καρδιά της Βιοηθικής.

Το 1970 ανακαλύφθηκαν τεχνολογίες, με τις οποίες ο άνθρωπος θα μπορούσε να παρέμβει στο γενετικό υλικό. Η χρήση αυτής της τεχνολογίας από πολλούς επιστήμονες επιδίωκε την ανακάλυψη μιας θεραπείας της παθολογίας του καρκίνου. Οι επιστήμονες θέλησαν να κλωνοποιήσουν τα γονίδια του καρκίνου και να τα εισάγουν στο βακτήριο, το οποίο αποτελεί μέλος της βακτηριοχλωρίδας του πεπτικού συστήματος του ανθρώπου. Η διαφυγή τέτοιων τροποποιημένων βακτηρίων, έθεσε ένα νέο πρόβλημα –του οποίου οι συνέπειες είχαν τόσο μεγάλη έκταση, που η επιστήμη δεν είχε ως τότε αντιμετωπίσει. Το 1975, με αφορμή αυτά τα ζητήματα-προβλήματα, συγκεντρώθηκαν 100 μικροβιολόγοι στην Καλιφόρνια της Αμερικής και αποφάσισαν πως θα έπρεπε να τεθούν κάποια όρια στην χρήση της γενετικής τεχνολογίας.

Η Βιοηθική, όπως αναφέρει η κυρία Τσινόρεμα, «έχει μία μεθοδολογία και κάποιες αρχές». Το σύνολο αυτών των αρχών, επομένως, την κάνει «πρακτική επιστήμη», υπό την έννοια ότι το αποτέλεσμα της δεν είναι μία πεποίθηση για αλλαγή, αλλά μία **ουσιώδης πράξη**. Η βιοηθική εξετάζει τη νομιμότητα των σκοπών, την αξιοπιστία των μεθόδων και, βεβαίως, τις συνέπειες όλων αυτών των πράξεων.

Αρχικά, η βιοηθική στοχαζόταν πάνω στις βιο-επιστήμες και τις βιο-τεχνολογίες, σήμερα όμως συμπεριλαμβάνει και τα προβλήματα που προκύπτουν από άλλες, νέες τεχνολογίες. Πλέον, εξετάζει σοβαρά θέματα, με σκοπό να μην πέσουν σε λάθος χέρια αυτές οι τεχνολογίες. Τα πεδία της Βιοηθικής είναι η Ιατρική και η Περιβαλλοντική Βιοηθική, -καθώς και μερικούς κλάδους αυτών των δύο. Στην Ιατρική βιοηθική, για παράδειγμα, εξετάζεται αν οι μέθοδοι θεραπείας είναι ηθικά ορθές και στην Περιβαλλοντική ηθική αν οι τεχνολογίες και οι κατασκευές των ανθρώπων είναι ασφαλείς για το περιβάλλον -αλλά και για τους ανθρώπους τριγύρω. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της Περιβαλλοντικής ηθικής είναι η ατομική βόμβα, έπειτα από τη χρήση της οποίας ο άνθρωπος συνειδητοποίησε πως είχε τη δυνατότητα να καταστρέψει ολόκληρο τον πλανήτη.

Ένα νέο πεδίο που επίσης πρόσφατα δημιουργήθηκε είναι η Ηθική των Μηχανών. Πριν κάποια χρόνια το ίντερνετ δεν υπήρχε και οι άνθρωποι ζούσαν χωρίς αυτό. Πλέον, όμως, οι άνθρωποι εξαρτώνται από αυτό: κάνουν τα πάντα σε αυτό, συνομιλούν, βρίσκουν συνταγές, κάνουν συναλλαγές στην τράπεζα. Αυτά, όμως, έχουν ένα κόστος -προσωπικό και ηθικό: δίνουμε τα data μας, τις προσωπικές μας δηλαδή πληροφορίες -και τις περισσότερες φορές χωρίς την συναίνεση μας. Ακόμα, έχει δρομολογηθεί η κατασκευή αυτοκινήτων που δεν χρειάζονται οδηγό, γιατί το 95% των ατυχημάτων οφείλεται στον άνθρωπο. Επομένως, για άλλη μια φορά καλούμαστε να εξετάσουμε αν οι τεχνολογίες που δημιουργούμε είναι -εντέλει- ηθικά αποδεκτές. Και μάλιστα για ζητήματα κάπως πιο απλά.

Σ' ένα διώροφο κτήριο του περασμένου αιώνα, μεταξύ Μαιζώνος και Ρήγα Φεραίου στο κέντρο της Πάτρας, καθημερινά συντελείται ένα μικρό θαύμα: εργαζόμενοι και εθελοντές της Μητρόπολης Πατρών ενώνουν τις δυνάμεις τους, προκειμένου να ετοιμάσουν το καλύτερο γεύμα που μπορούν, τον «**Άρτο Αγάπης**». Παραλαμβάνουν τα καθημερινά υλικά, τα πλένουν και τα τακτοποιούν, μαγειρεύουν, κόβουν ψωμιά, βάζουν τα φαγητά στα πλαστικά δοχεία, πλένουν και καθαρίζουν (ποια φορά είναι, αλήθεια, αυτή;) και περιμένουν τους «καλεσμένους» τους -καθέναν που έχει ανάγκη από ένα πιάτο ζεστό φαγητό κι από λίγη, έστω, καθημερινή φροντίδα.

Σάββατο 16 Δεκεμβρίου 2023, λίγο μετά τις 10:00 το πρωί. Σε αυτόν τον κύκλο εργασιών αποφασίσαμε να βρεθούμε κι εμείς, μια «εκλεκτή» ομάδα μαθητών και του συνοδού εκπαιδευτικού τους, στο πλαίσιο του Προγράμματος «Εθελοντισμός & Αλληλεγγύη», το οποίο «έτρεξε» αυτή τη χρονιά στο Σχολείο μας, προκειμένου να δώσουμε χείρα βοηθείας στην Εθελοντική Ομάδα του Κοινωνικού Συσσιτίου της Ι.Μ. Πατρών. Μαθητές και μαθήτριες του Προτύπου Γυμνασίου Πάτρας με τον καθηγητή τους, κουβάλησαν τις προσφορές των αρτοποιιών, έκοψαν τα αρτοσκευάσματα, βοήθησαν στην παρασκευή

του φαγητού και στη συσκευασία των μερίδων, καθάρισαν τα κρεμμύδια για την ετοιμασία των φαγητών της εβδομάδας, έπλυναν και σκούπισαν τα σκεύη που χρησιμοποιήθηκαν και υπήρξαν ακάματοι αρωγοί σε ό,τι τους ζητήθηκε.

Τους μαθητές υποδέχτηκε η φιλόξενη ομάδα των εργαζομένων και εθελοντών του Συσσιτίου (ο Παναγιώτης, η Ελένη, η Έρη, η κυρία Κατερίνα, ο Δημήτρης) και αφού τους ενημέρωσε για το καθημερινό έργο αγάπης της Μητρόπολης Πατρών και των Εθελοντών της, τούς κέρασε λουκουμάδες και γλυκίσματα. Και, μεσημέρι πια, τους αποχαιρέτησε. Πολλά «μπράβο», λοιπόν στη Μαριέττα, στη Βαλέρια, στην Ιωάννα, στη Ανδία, στην Εμμέλεια, στον Πέτρο, στον Δημήτρη, στον Ιάκωβο, στον Νικόλα, στον Ανδρέα, στον Γεώργιο-Αλέξανδρο και στον Ευθύμη! Κι ακόμη περισσότερα σε όλους αυτούς που καθημερινά μοχθούν για τον «Άρτο Αγάπης» μα και στον Σεβασμιότατο Πατρών κ.κ. Χρυσόστομο, στον Πρωτοσύγκελο της Ι.Μ. Πατρών π. Αρτέμιο για το θαυμάσιο έργο που επιτελούν. Πραγματικά, όλοι Σας είστε Υπέροχοι!!

Και λίγο πριν το τέλος, πήραμε και τις δημοσιογραφικές πληροφορίες που χρειαζόμασταν για το πώς, το ποιος και το πότε του «Άρτου Αγάπης», καθώς οι δαιμόνιοι ρεπόρτερ μας βρίσκονται κυριολεκτικά παντού! Με συντροφιά τον κύριο Παναγιώτη, τον διαρκώς γελαστό μάγειρα, και την κυρία Κατερίνα, με την υπέροχη διάθεση.

Συνέντευξη

της Μαριέττας Ρίτη

κυρία Κατερίνα, πώς αποφασίσατε να προσφέρετε τις υπηρεσίες σας εθελοντικά εδώ στον «Άρτο Αγάπης»;

«Ξαφνικά και χωρίς να το θέλω βρέθηκα με πολύ ελεύθερο χρόνο. Έτσι σκέφτηκα ότι κάπου πρέπει να δώσω την δραστηριότητα μου -που ευτυχώς ο Θεός παρ' όλη την ηλικία μου μού την έχει δώσει άφθονη- (γέλια) και βρέθηκε ένας ιερέας μπροστά μου, και μου έδειξε τον δρόμο. Κι ήρθα εδώ. Βρήκα πάρα πολύ ζεστό περιβάλλον, πάρα πολύ ωραία συντροφιά. Ό,τι κάνουνε, το κάνουμε τόσο κέφι, με τόση αγάπη, που δεν μπορούσα να φανταστώ καν! Είναι πάρα πολύ ωραίο το έργο, ευλογημένο πρώτα από τον Θεό και έπειτα από τον Σεβασμιότατο. Κι έπειτα είναι καθαγιασμένο από τους κόπους των ανθρώπων που εργάζονται εδώ είτε ως διορισμένοι είτε ως εθελοντές. Και βρήκα και εγώ μία πολύ ωραία διέξοδο δύο μέρες την εβδομάδα.

Εσείς, κ. Παναγιώτη;

«Εγώ είμαι εργαζόμενος εδώ. Έχω περίπου ενάμιση χρόνο, κλήθηκα από τον Σεβασμιότατο Μητροπολίτη Πατρών και ξεκίνησα την εργασία μου πέρσι τον Σεπτέμβρη. Μπήκα και εγώ μέσα σε αυτήν την μεγάλη ομάδα, που οχτώ χρόνια τώρα δίνουν μεγάλο αγώνα για να προσφέρουν κάτι, το

οποίο όλοι θεωρούμε βασικό –αλλά δεν είναι- το φαγητό».

Πόσους ανθρώπους φροντίζετε καθημερινά κ. Παναγιώτη;

«Συστηματικά φροντίζουμε κάθε μέρα από 300 μέχρι 350 άτομα, αναλόγως της προσέλευσης. Αυτή η λίστα, όμως, κατά καιρούς μεγαλώνει αρκετά και φτάνει μέχρι και τους 400».

κ. Παναγιώτη, τι χρειάζεται να γίνει καθημερινά, για να φτιαχτεί το «γεύμα της αγάπης»; Χρειάζεται καθημερινά κάποια προετοιμασία όλο αυτό. Μπορείτε να μας πείτε;

«Κάθε μέρα τα γεύματα είναι αρκετά, οπότε πρέπει να γίνει μια πολύ μεγάλη προετοιμασία, η οποία γίνεται από τους μαγειρούς, τους βοηθούς και κυρίως από εθελοντές, οι οποίοι έρχονται κάθε μέρα, επτά μέρες την εβδομάδα και 365 μέρες τον χρόνο. Αγνοούν τον κόπο, την κούραση, αν είναι γιορτές... κι έρχονται κάθε μέρα και δουλεύουν από τις 7 το πρωί μέχρι τις 2 που κλείνουμε. Η προετοιμασία είναι η εξής: από το να καθαρίσουν κρεμμύδια, λαχανικά, να ανοίξουν τα πακέτα με το ρύζι, τις φάκες, ό,τι άλλο χρειάζεται, να τοποθετήσουν το κρέας στα ταψιά, να πλύνουν... Τα πάντα».

κυρία Κατερίνα, πως νιώθετε βοηθώντας εθελοντικά;

«Γεμίζω! Γεμίζω πάρα πολύ την ψυχή μου. Πραγματικά, φεύγω άλλος άνθρωπος, ανάλαφρη. Αφήνω απέξω ό,τι με απασχολεί κι έρχομαι εδώ και βλέποντας το κέφι των υπολοίπων παίρνω και εγώ κέφι και δουλεύουμε

έτσι. Έχει πολύ μεγάλη σημασία αυτό: ο καθένας κάνει ό,τι μπορεί και όσο μπορεί, με καλή καρδιά».

κ. Παναγιώτη, έχετε υπολογίσει το κόστος για τα γεύματα;

«Αυτό ποικίλει -αναλόγως το γεύμα. Αν είναι όσπριο ή λαχανικό είναι περίπου στα 500-700 ευρώ. Αν, όμως, είναι κρέας, το κόστος μπορεί να εκτιναχθεί στις 2... και στις 2.5 χιλιάδες την ημέρα».

κυρία Κατερίνα, έχετε θέσει κάποιο χρονικό όριο για αυτήν την εθελοντική σας προσφορά;

«Αναγκαστικά έχω χρονικό όριο, γιατί έχω μια ηλικία, η οποία δεν μου επιτρέπει να κουραστώ πολύ. Δεν θέλω να τεντώσω τον εαυτό μου, γιατί δεν θα μπορώ να έρχομαι εδώ.. Οπότε προτιμώ να κάνω οικονομία στις δυνάμεις μου. Βλέπω, όμως, και ζηλεύω (και χαίρομαι) τους υπόλοιπους εθελοντές, οι οποίοι έρχονται πραγματικά πολύ νωρίς και φεύγουν πολύ πιο αργά από εμένα και με το ίδιο κέφι που ξεκινάνε με το ίδιο κέφι φτάνουνε μέχρι το τέλος της ημέρας! Και αυτό είναι πολύ συγκινητικό και πολύ ενθαρρυντικό: ότι πραγματικά ακόμα υπάρχουν άνθρωποι που σκέφτονται τον συνάνθρωπο».

Κι εσείς, κ. Παναγιώτη, έχετε θέσει κάποιο χρονικό όριο γι' αυτή την προσφορά σας;

«Εγώ είμαι εργαζόμενος εδώ, οπότε υπάρχει το ωάριο εργασίας. Ερχόμαστε στις 6 και φεύγουμε στις 2. Δουλεύουμε 5ήμερο με τον συνάδελφο εναλλάξ, έχουμε δύο ρεπό την εβδομάδα. Τις τρεις μέρες της εβδομάδας δουλεύουμε μαζί και τις υπόλοιπες κάνουμε δύο μέρες ρεπό ο καθένας, οπότε σαν εργαζόμενος εγώ δουλεύω συνέχεια. Οι άλλοι, οι εθελοντές, κάνουνε το σπουδαίο έργο».

κ. Παναγιώτη, τι προσδοκάτε τελικά για όλους αυτούς τους ανθρώπους που σιτίζονται καθημερινά; «Η μεγαλύτερη προσδοκία μου γι' αυτούς τους ανθρώπους είναι κάποια στιγμή να πάνε να σιτίζονται από εμάς, να

μπορούν να τα βγάλουν πέρα μόνοι τους. Ωστόσο, με την πολύτιμη προσπάθεια που γίνεται πρώτα απ' όλα από τον Σεβασμιότατο Μητροπολίτη Πατρών κ. Χρυσόστομο, μετά από τον Πρωτοσύγκελο π. Αρτέμιο, έπειτα από όλους αυτούς τους ανθρώπους που έρχονται εδώ πέρα με μεγάλη αγάπη ως εθελοντές, είμαστε εδώ κάθε μέρα, κάθε ώρα, για να τους παρέχουμε μέχρι να μπορούν οι ίδιοι να σταθούν στα πόδια τους, να μπορέσουν να το παρέχουν στον εαυτό τους».

Και εσείς, κυρία Κατερίνα;

Οι ανάγκες είναι ατελείωτες -και πολύ περισσότερο όταν κάποιος έχει δυσκολίες, έχει την ανάγκη του άρτου του επιούσιου, δεν μπορεί να ζήσει ο άνθρωπος χωρίς να σιτιστεί. Η επιβίωση είναι το Α και το Ω, οπότε πρέπει κάποια στιγμή οι άνθρωποι να φτάσουν στο σημείο να μπορούν να είναι ανεξάρτητοι από τους άλλους ανθρώπους. Είναι δικαίωμα του κάθε ανθρώπου! Και από την άλλη μεριά, είναι υποχρέωση δική μας να μπορούμε, όσο γίνεται, να τους το προσφέρουμε, μέχρι που να φτάσουν όλοι οι άνθρωποι, σε όλη την Γη, να έχουν τα απαραίτητα».

-Σας ευχαριστώ πολύ, σας ευχαριστούμε πολύ! Για όλα!

Μια κοινωνία που φροντίζει (για) την κοινωνία

του Ανδρέα Νταγκουνάκη

Τα κοινωνικά φροντιστήρια και παντοπωλεία είναι χώροι, όπου η λήψη βασικών αγαθών και η παροχή υπηρεσιών φροντιστηρίου αντίστοιχα γίνονται χωρίς κόστος. Αυτά τα μέρη λειτουργούν, για να εξυπηρετήσουν οικογένειες (και όχι λίγες, δυστυχώς) που είναι οικονομικά ασταθείς.

Το **Κοινωνικό Παντοπωλείο** είναι, βεβαίως, κι ένας (ακόμη) θεσμός της πόλης μας, που έχει οργανώσει τη διανομή τροφίμων στους δικαιούχους του, εξασφαλίζει προϊόντα πρωινού-δεκατιανού σε μαθητές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης οικονομικά αδύναμων οικογενειών, ενώ ακόμη διανέμει και προϊόντα του Προγράμ-

ματος Επισιτιστικής και Βασικής Υλικής Συνδρομής (ΤΕΒΑ), σε συνεργασία με την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος και το Κέντρο Κοινότητας του Δήμου Πατρέων,

Καθημερινά, δίνεται η δυνατότητα παροχής γευμάτων, έως δύο φορές την ημέρα, σε άτομα και οικογένειες που έχουν αδυναμία πρόσβασης σε μαγειρεμένο φαγητό (άστεγους, άτομα ηλικιωμένα με αδυναμία αυτό-εξυπηρέτησης, νοικοκυριά χωρίς ρεύμα, πρόσφυγες, ασθενείς κλπ) για επτά ημέρες την εβδομάδα. Η διανομή των γευμάτων γίνεται σε συγκεκριμένα σημεία της πόλης, ενώ σε εξαιρε-

τικές περιπτώσεις τα γεύματα παραδίδονται και στο σπίτι του δικαιούχου.

Τα κοινωνικά παντοπωλεία στηρίζονται σε εθελοντές που επιθυμούν να βοηθήσουν. Οι εθελοντές έχουν πολλούς τρόπους να ενισχύσουν τις οικογένειες που το έχουν ανάγκη: μπορούν να δωρίσουν είδη πρώτης ανάγκης στο παντοπωλείο, να εργαστούν σε αυτό χωρίς μισθό ή/και να κάνουν χρηματικές δωρεές.

συμμέτοχοι πολίτες”: μπορούμε να προσφέρουμε εθελοντική εργασία στο παντοπωλείο, να ωθήσουμε τους γονείς μας να κάνουν μία δωρεά, να συνεισφέρουμε με το χαρτζιλίκι μας ή/και να οργανώσουμε μια δράση με το σχολείο. Όταν γνωρίζουμε πόσοι πολλοί άνθρωποι υποφέρουν, δεν μπορούμε ασφαλώς να μένουμε με τα μάτια κλειστά, ούτε να προσποιούμαστε ότι όλοι σ' αυτή τη ζωή απολαμβάνουν τα απαραίτητα.

Κυρίως, όμως, πρέπει να βγούμε από τον περικλειστό κόσμο μας και να κοιτάζουμε κατάματα...τον εαυτό μας!

Μπορώ να κάνω κάτι εγώ;

Για να βοηθήσουμε τις οικογένειες που έχουν ανάγκη, μπορούμε βεβαίως να κάνουμε κι εμείς πολλά, αφού συναισθανθούμε τον ρόλο μας ως «ενεργοί και

Τα **κοινωνικά φροντιστήρια** παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε μαθητές που βρίσκονται σε κατάσταση φτώχειας ή στα όριά της ή, ακόμη, και στον προθάλαμό της. Αυτά τα φροντιστήρια παρέχουν διδακτική στήριξη στους μαθητές, και λειτουργούν για το γυμνάσιο και το λύκειο. Όμως,

ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στους μαθητές που προετοιμάζονται για τις Πανελλήνιες Εξετάσεις.

Το ζήτημα για τα κοινωνικά φροντιστήρια αντιμετωπίστηκε το 2012 από το Δήμο Αθηναίων, ο οποίος δημιούργησε ένα κοινωνικό φροντιστήριο, το οποίο σύντομα έγινε μία από τις σημαντικότερες δομές κοινωνικής στήριξης. Αντίστοιχο φροντιστήριο, με τον τίτλο “Λαϊκό Φροντιστήριο Αλληλεγγύης” λειτουργεί, από το 2015, και στην Πάτρα, με συνολικά 15 κέντρα μέσα στα όρια του Δήμου υποστηρίζοντας μαθητές από όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης -Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας.

Στα κοινωνικά φροντιστήρια εργάζονται εθελοντές δάσκαλοι και καθηγητές που επιθυμούν να αντισταθμίσουν, κατά έναν τρόπο, τις κοινωνικές ανισότητες και επί της ουσίας να δώσουν το δικαίωμα στη μόρφωση στους οικονομικά ασθενέστερους μαθητές. Η εργασία των εθελοντών προσφέρεται για ένα μικρό χρονικό διάστημα, χωρίς κάποιο χρηματικό αντάλλαγμα, ενώ συνήθως υπάρχουν σε αυτά δύο ή περισσότεροι εκπαιδευτικοί-συντονιστές.

Γιατί, όπως ορθά λέγεται, η γνώση είναι μεν προσωπική, αλλά εντελώς περιττή, όταν δεν μοιράζεται...

Ο πλανήτης αλλάζει (δραματικά)!

των Α. Νταγκουνάκη – Ι. Ζαφειροπούλου – Δ. Γκοτσοπούλου

Η κλιματική αλλαγή επηρεάζει δραματικά τόσο το περιβάλλον όσο και τους ανθρώπους.

Αυτή τη στιγμή, η κλιματική αλλαγή λαμβάνει χώρα για διάφορους λόγους: επειδή οι άνθρωποι καταναλώνουν (υπερβολικά) ορυκτά καύσιμα, κόβουν (ασυλλόγιστα) τα δάση και κάνουν (αστόχαστη) εκτροφή ζώων –πλην, βεβαίως, των εργοστασίων και των λοιπών γιγαντιαίων εγκαταστάσεων που καταστρέφουν τρομακτικά τον πλανήτη. Όλ' αυτά, οπωσδήποτε, συμβάλλουν στην κλιματική αλλαγή.

Η κλιματική αλλαγή έχει προκαλέσει την **υπερθέρμανση** του πλανήτη, κάνοντας κάθε μέρα πιο ζεστή από την προηγούμενη. Επηρεάζει την ποιότητα του αέρα, αυξάνοντας σημαντικά τις πιθανότητες μιας επίθεσης άσθματος και κάνοντάς την, ταυτόχρονα, μεγαλύτερη και δυνητικά πιο επικίνδυνη. Επιπρόσθετα, η κλιματική αλλαγή προκαλεί ασθένειες που σχετίζονται με το νερό, καθώς με την θέρμανση του νερού εμφανίζονται **βακτήρια και ιοί** στο νερό και στο θαλασσινό φαγητό, οι οποίοι μπορούν να αποδειχθούν επικίνδυνοι. Επίσης, η κλιματική αλλαγή είναι υπεύθυνη για τα όλο και πιο επικίνδυνα καιρικά φαινόμενα. Φαινόμενα όπως οι **ξηρασίες**, οι τυφώνες και οι **πλημμύρες** γίνονται πιο έντονα και απρόβλεπτα, οδηγώντας σε μεγάλες καταστροφές.

Όμως, η κλιματική αλλαγή δεν επηρεάζει μόνο τα καιρικά φαινόμενα, αλλά και τη γεωργία και κτηνοτροφία. Οι υψηλές θερμοκρασίες σταδιακά μειώνουν

την ποιότητα του εδάφους, οδηγώντας σε **έλλειψη τροφίμων**, και κάνουν την διατροφή (και το οικιακό, επίσης, μέγλωμα) των ζώων πιο απρόβλεπτη. Τέτοια φαινόμενα μπορεί να ήταν σπάνια στις ζωές των παππούδων και γιαγιάδων,

συμβαίνουν όμως όλο και πιο συχνά στις δικές μας.

Είναι, μάλλον, η **προίκα** που μας έδωσαν οι προηγούμενες γενιές. Ας ελπίσουμε ότι δεν θα την αυξήσουμε στους απογόνους μας...

Συνέπειες της κλιματικής αλλαγής

- Υπερθέρμανση του πλανήτη
- Ξηρασίες
- Επίδραση στη διαθεσιμότητα του νερού
- Πλημμύρες
- Άνοδος της θαλάσσιας στάθμης
- Δασικές πυρκαγιές
- Καταστροφές στη βιοποικιλότητα
- Διάβρωση του εδάφους

Αλλά και...

- Αύξηση των ασθενειών και της θνησιμότητας
- Επιδράσεις στους ευάλωτους πληθυσμούς
- Επιδράσεις στην απασχόληση και στην οικονομία
- Κοινωνική απορρύθμιση και συγκρούσεις
- Επιδράσεις στην εκπαιδευτική/σχολική προσαρμοστικότητα
- Δραματικές αλλαγές στον τουρισμό
- Μείωση της ασφάλειας και του αισθήματος προστασίας
- Πόλεμοι για τα εδάφη και για τις καλλιέργειες

Οι κάθετες φάρμες είναι ένας νέος τρόπος καλλιέργειας, ο οποίος προβλέπεται να χρησιμοποιηθεί στο προσεχές μέλλον.

Σαν ιδέα, η “κάθετη γεωργία” μετρά περισσότερο πια από έναν αιώνα, αφού στο ομώνυμο βιβλίο του, το 1915, ο Γκίλμπερτ Έλις Μπαίλι την είχε συλλάβει σαν μια αναγκαιότητα απέναντι στην αύξηση του πληθυσμού και στον πολλαπλασιασμό των επισιτιστικών αναγκών του πλανήτη. Υπολογίζεται, ωστόσο, ότι το 2050 ο πληθυσμός θα έχει αυξηθεί κατά τρία δισεκατομμύρια (ακόμη) και η πλειονότητα αυτού θα ζει σε αστικές περιοχές. Οι επιστήμονες εκτιμούν πως θα είναι απαραίτητες τότε (ήδη είναι...) τεράστιες εκτάσεις γης για την παραγωγή επαρκών τροφίμων και ανησυχούν μήπως αυτές οι εκτάσεις δεν θα είναι διαθέσιμες ή ότι μέχρι τότε ενδεχομένως να υπάρξουν και πολλές καταστροφές στις καλλιέργειες (λόγω επιδημιών, πιθανόν από λειψυδρία, από πλημμύρες, ίσως από ξηρασία, από παράσιτα κλπ). Οι κάθετες καλλιέργειες, λοιπόν, εάν σχεδιαστούν σωστά, θα βοηθήσουν στη σίτιση του πλανήτη και συγχρόνως στην ύπαρξη ενός καθαρότερου περιβάλλοντος.

Ως προς τη δομή τους, οι κάθετες φάρμες προβλέπονται να αναπτύσσονται κατά κόρυφα, σε εσωτερικούς χώρους. Οπτικά μοιάζουν περισσότερο με αποθήκες, ύψους 9-10 μέτρων, μέσα στις οποίες θα καλλιεργούνται λαχανικά και βότανα με τη χρήση LED φωτισμού. Οι υποστηρικτές αυτής της ιδέας, έχουν φανταστεί ολόκληρους ουρανοξύστες που θα έχουν σχεδιαστεί για να υποστηρίξουν την κάθετη γεωργία, εντός των οποίων τα φυτά θα διασώζονται ευκολότερα από τις φυσικές μεταβολές και θα αφήνουν στη γη σαφώς λιγότερο βλαβερά (ή και τοξικά) κατάλοιπα. Κατ’ αυτούς, οι ανάγκες των φυτών θα καλύπτονται με απόλυτη ακρίβεια καθώς δεν θα απαιτούνται επεμβάσεις φυτοπροστασίας, ενώ οι καλλιέργειες δεν θα επηρεάζονται από κλιματικές συνθήκες, καθώς θα είναι αποκομμένες από το περιβάλλον.

Το γεγονός ότι οι κάθετες φάρμες μπορούν να αναπτυχθούν παντού, αρκεί να υπάρχει ο απαιτούμενος χώρος σε ύψος, είναι ένα επιπλέον πλεονέκτημά τους· όπως, επίσης, σημαντική θεωρείται και η μείωση των κοστών μεταφοράς, διότι οι εγκαταστάσεις αυτές θα βρίσκονται σε μεγάλα αστικά κέντρα -εκεί ακριβώς που θα υπάρχει και η μεγαλύτερη ζήτηση. Επιπλέον, ένα πολύ σημαντικό πλεονέκτημα είναι ότι η κάθετη καλλιέργεια παρέχει σοδειά καθ’ όλη τη διάρκεια του έτους, αφού τα προϊόντα δεν έχουν καμία επαφή με το περιβάλλον και παίρνουν όλα τα απαραίτητα συστατικά από τα ειδικά φώτα LED. Επιπροσθέτως, με τις κάθετες φάρμες θα μπορούν να ξεκουράζονται οι αγροί και να είναι σε θέση να “ανασυγκροτούνται”, προκειμένου να υποδεχτούν αργότερα τις νέες καλλιέργειες.

Από την άλλη, αρκετοί είναι αυτοί που διαφωνούν με την κάθετη γεωργία, καθώς εκτιμούν ότι θα απαιτεί περισσότερη ενέργεια ηλεκτρική και ότι οπωσδήποτε δεν θα έχει το αναμενόμενο οικονομικό και εμπορικό κέρδος που υπόσχεται, δεδομένου

ότι η αγορά των υλικών γι’ αυτή την κάθετη γεωργία υπολογίζεται ότι θα κοστίζει στους μελλοντικούς παραγωγούς πολύ περισσότερο σε σχέση με τα υλικά και τα κόστη που απαιτούνται για την κλασική μορφή γεωργίας.

Γενικά, πάντως, οι κάθετες φάρμες αναμένεται να επηρεάσουν κατά πολύ τον πλανήτη και, οπωσδήποτε, και το ανθρώπινο είδος. Θα αποτελέσουν, επομένως, το μέλλον του κόσμου.

Μένει να δούμε τι είδους μέλλον επιφυλάσσουν...

Δίνοντας ήχους στα νοήματα

του Νικόλα Παπανικολάου

Η τεχνολογία βρίσκεται συνεχώς σε ανάπτυξη. Έτσι, φυσικό είναι να υπάρχουν και πολλές εφευρέσεις που διευκολύνουν τη ζωή μας. Μια από τις πιο λαμπρές είναι και ο μεταφραστής νοηματικής γλώσσας.

Αυτή η συσκευή, με την χρήση αισθητήρων κίνησης, έχει τη δυνατότητα να κατανοήσει την νοηματική γλώσσα και να τη μεταφράσει γραπτά σε όποια γλώσσα επιθυμείς. Το κείμενο με την μετάφραση εμφανίζεται στην οθόνη -και μ' αυτόν τον τρόπο. ξεπηδούν νέες ευκαιρίες στην ζωή των κωφών. Πιο συγκεκριμένα, δίνεται η δυνατότητα συνομιλίας ενός ατόμου με δυσκολία στην προφορική επικοινωνία με κάποιον άλλον, χωρίς να χρειαστεί να υπάρχει η γνώση της νοηματικής γλώσσας. Με τον μεταφραστή νοηματικής διευρύνονται οι δραστηριότητες που μπορούν να κάνουν τα άτομα αυτά. Αξιοσημείωτες είναι και οι θέσεις εργασίας οι οποίες «ανοίγονται» στα άτομα με δυσκολία στην προφορική επικοινωνία, μιας και πλέον δεν υπάρχει γλωσσικό φράγμα που να εμποδίζει την πλήρη αξιοποίηση των ικανοτήτων τους.

Μπαταρίες λιθίου: σωτήριες ή... όχι ;;

του Νικόλα Παπανικολάου

Οι μπαταρίες λιθίου είναι από τις πιο συνηθισμένες μπαταρίες, καθώς βρίσκονται σε ρολόγια, κινητά τηλέφωνα και ακόμα μέσα σε αμάξια. Όμως, ποια είναι τα θετικά τους και ποια τα αρνητικά σε σύγκριση με άλλες μπαταρίες;

Οι μπαταρίες λιθίου έχουν υψηλή ενεργειακή πυκνότητα. Έχουν, δηλαδή, τη δυνατότητα να αποθηκεύσουν μεγάλα ποσά ενέργειας σε μικρό χώρο. Κι επίσης, χάνουν μικρά ποσοστά ενέργειας, όταν δεν είναι σε χρήση και η φόρτιση τους είναι εξαιρετικά γρήγορη. Τέλος, έχουν μεγάλη ευελιξία και μπορούν να χρησιμοποιηθούν στις περισσότερες συσκευές που χρειάζονται φόρτιση.

Όμως, με τόσα θετικά φυσικό είναι να έχουν και αρνητικά. Αρχικά, το κόστος τους είναι πολύ μεγαλύτερο σε σχέση με άλλες μπαταρίες, λόγω

Δυστυχώς, όμως, αυτή η συσκευή δεν είναι και... ακριβώς προσβάσιμη, μιας και η τιμή της ανέρχεται ως τώρα σε υψηλά επίπεδα κι επίσης είναι ακόμα σε στάδια δοκιμής. Στο μέλλον όμως αναμένεται να υπάρξει μείωση στην τιμή.

Αυτή εφεύρεση θα είναι πολύ χρήσιμη στο μέλλον εξισορροπώντας (κάπως) τις φυσικές διαφορές και καταργώντας τα όποια φράγματα στην επικοινωνία των ανθρώπων.

των ακριβών μετάλλων που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή τους. Επίσης, σε σπάνιες περιπτώσεις οι μπαταρίες αυτές αναφλέγονται ή και -ακόμα χειρότερα- εκρήγνυνται λόγω της υψηλής θερμοκρασίας που έχουν μετά από τη συνεχή χρήση αλλά και από βλάβες ή και άλλους παράγοντες.

Είναι -τελικά- η μπαταρία του μέλλοντος;

του Γιώργου Νταφογιάννη

Η **πυρηνική μπαταρία** είναι μια συσκευή που χρησιμοποιεί την πυρηνική ενέργεια, για να παράγει ηλεκτρική ενέργεια. Αυτή η τεχνολογία έχει πολλά πλεονεκτήματα -κυρίως την υψηλή ενεργειακή απόδοση κι έπειτα τη μεγάλη διάρκεια ζωής. Οι πυρηνικές μπαταρίες αξιοποιούν την πυρηνική διάσπαση ή την πυρηνική σύντηξη για να παράγουν θερμότητα, η οποία μετατρέπεται σε ηλεκτρική ενέργεια μέσω ενός θερμικού μηχανισμού. Η υψηλή ενεργειακή απόδοση της μπαταρίας αυτής είναι γεγονός. Μια μικρή ποσότητα πυρηνικού καυσίμου μπορεί να παράγει μεγάλες ποσότητες ηλεκτρικής ενέργειας για μεγάλο χρονικό διάστημα. Αυτό την καθιστά ιδανική για εφαρμογές στις οποίες η παροχή ενέργειας είναι κρίσιμη, όπως σε διαστημικές αποστολές ή σε απομακρυσμένες περιοχές.

Από την άλλη, η μεγάλη διάρκεια της ζωής της συγκεκριμένης μπαταρίας επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι μπορεί να λειτουργεί για δεκαετίες χωρίς την ανάγκη συχνής αντικατάστασης ή φόρτισης. Αυτό μειώνει το κόστος συντήρησης και την ανάγκη για συχνές επεμβάσεις. Ωστόσο, υπάρχουν και σοβαρότατες ανησυχίες σχετικά με την ασφάλεια και την απόρριψη των πυρηνικών αποβλήτων. Η πυρηνική ενέργεια είναι πολύ ισχυρή και μπορεί

να προκαλέσει σοβαρές καταστροφές, αν δεν τύχει σωστών χειρισμών. Επίσης, η απόρριψη των πυρηνικών αποβλήτων συνιστά μέγιστη μεγάλη πρόκληση, καθώς αυτά παραμένουν επικίνδυνα για εκατοντάδες χρόνια.

Η πυρηνική μπαταρία είναι, συνεπώς, μια τεχνολογία με πολλά πλεονεκτήματα αλλά και με κάποια ερωτηματικά. Είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη οι πιθανοί κίνδυνοι και να εφαρμοστούν αυστηρά πρότυπα ασφαλείας για την προστασία του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας. Η περαιτέρω έρευνα και ανάπτυξη σε αυτόν τον τομέα μπορεί να βοηθήσει στη βελτίωση της απόδοσης και της ασφάλειας των πυρηνικών μπαταριών.

«Σε βρίσκει η ποίηση»

Με τον ποιητή
Τίτο Πατρίκιο

Με ποιητική παρουσία περισσότερο από 80 χρόνια (!), ο ποιητής της Α' Μεταπολεμικής γενιάς **Βαπτιστής-Τίτος Πατρίκιος** (1928-) έκανε την πρώτη του εμφάνιση στα γράμματα το 1943, στο περιοδικό *Ξεκίνημα της Νιότης*. Η πρώτη του ποιητική συλλογή, *Χωματόδρομος*, το 1954 αποτελεί ένα αφήγημα των δύσκολων μεταπολεμικών και μετεμφυλιακών χρόνων, αλλά και

του αγώνα για έναν δικαιότερο κόσμο. Ακολούθησαν πολλές συλλογές (*Μαθητεία*, *Αντιδικίες*, *Η πύλη των λεόντων*, *Λυσιμελής πόθος*, *Σε βρίσκει η ποίηση...*) έως την τελευταία του (ως τώρα), *Ο δρόμος και πάλι* (2020). Ο Τίτος Πατρίκιος είναι αναμφίβολα ένας Μεγάλος Ποιητής και οπωσδήποτε ένας απλός και γήινος Άνθρωπος. Που συνομιλεί με Ακαδημαϊκούς, με ανθρώπους του Πνεύματος, Πρωθυπουργούς, αλλά και με... μαθητές. Η ταπεινότητα είναι ένα προτέρημά του. Όπως και η βαθιά αγάπη του για όλα!

Συνέντευξη στην
Κων/να Καλησπεράκη

οικογένεια ηθοποιών –γιατί κι ο πατέρας μου και η μητέρα μου ήσαν ηθοποιοί, κι είχα κάνει και δραματική σχολή στην Αθήνα- μου ζήτησαν να αναλάβω εγώ το θέατρο, οπότε έγινα, θέλοντας και μη θέλοντας, σκηνοθέτης. Και σκηνοθέτησα μερικά έργα, όπως τον Αρχοντοχωριάτη του Μολιέρου ή τους Φοιτητές του Ξενόπουλου. Αλλά αυτό ήταν μια ωραία εμπειρία για μένα, αλλά ένα παροδικό γεγονός. Δεν ασχολήθηκα κατόπιν συστηματικά με τη θεατρική σκηνοθεσία.

Από πού έρχεται συνήθως η έμπνευση;

Η έμπνευση έρχεται πάντα από ένα βίωμα, από κάτι που έχεις ζήσει, που σου έχει συμβεί, που σου έχει δημιουργήσει εντύπωση. Από κει και πέρα αυτό χρειάζεται να το παρατηρήσεις, να το ξανασκεφτείς, να το αποτυπώσεις στο χαρτί (κι εγώ συνεχίζω να γράφω στο χαρτί) και να το ξαναδουλέψεις. Αλλά η δουλειά είναι βασικό στοιχείο κι ακόμη πιο βασικό είναι αυτή η δουλειά να απορρέει από ένα βίωμα, το οποίο σε ενεργοποιεί, το ξαναβλέπεις κι εκεί είναι η πραγματική έμπνευση: βλέπεις πλευρές του περιστατικού, που προηγουμένως δεν τις είχες δει.

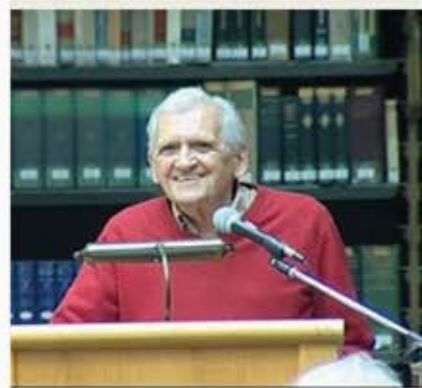
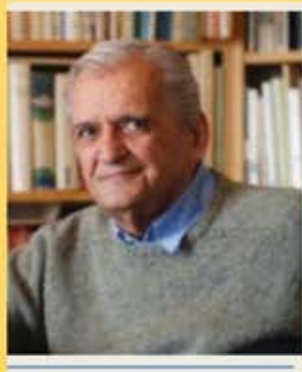
Ξεχωρίζετε κάποιο από τα έργα σας και γιατί;

Αυτό είναι πολύ δύσκολο να το κάνω. Βλέπω ότι υπάρχει ένας συνεχής εμπλουτισμός εμπειριών και της αποτύπωσής τους σε

ποίηση. Δεν έχω μείνει, δηλαδή, σε ένα μόνο σημείο της ζωής. Όταν ξαναβλέπω τα ποιήματα, βλέπω και τη δουλειά που έχω κάνει και πόσο έχω προχωρήσει, όσο περνάει ο καιρός. Δεν κάνω διακρίσεις. Βεβαίως, υπάρχουν μερικά ποιήματά μου που τα ξεχωρίζω κι αυτά τα διαλέγω, όταν με καλούν να διαβάσω ποιήματα. Είναι αυτά που διαβάζω. Από τα τελευταία, για παράδειγμα, ποιήματα μου, κάποια τα λέω στις δημόσιες απαγγελίες. Ένα από αυτά είναι «η βία» ή ένα άλλο που λέγεται «Η πύλη των λεόντων» ή το «Άλλο ένα καλοκαίρι» ή ένα άλλο που λέγεται «Η γλώσσα μου» και άλλα.

Κύριε Πατρίκιε, τι έχετε αγαπήσει περισσότερο στη ζωή σας;

Έχω αγαπήσει τη μητέρα μου, τον πατέρα μου, τη σύντροφό μου, Ρένα Σταυρίδη-Πατρικίου, την οποία έχασα, δυστυχώς, αρκετά νωρίς, πρόσωπα κοντινά μου, τους φίλους και ακόμη γενικότερα τον τόπο μας,

Πώς ξεκινήσατε να γράφετε ποίηση;

Δεν μπορώ να το πω με πολλή ακρίβεια, αλλά μου άρεσε να παίζω με τις λέξεις, όπως σε άλλα παιδιά άρεσε να παίζουν με τους κύβους, να φτιάχνουν χάρτινους πύργους και άλλα παιχνίδια, εμένα μου άρεσε να παίζω με τις λέξεις, να τις συνδέω και προχωρώντας να φτιάχνω στιχάκια που γινόντουσαν σιγά-σιγά ποιήματα. Μου άρεσε πάρα πολύ το παιχνίδι αυτό με τη γλώσσα, που από παιχνίδι αρχικά, μετά έγινε μια πολύ σοβαρή δουλειά.

Έχετε αναφέρει σε συνέντευξή σας ότι εί-

είχατε ασχοληθεί και με τη σκηνοθεσία. Τι σας έκανε να επιλέξετε τελικά την ποίηση και όχι τη σκηνοθεσία;

Η σκηνοθεσία ήτανε ένα εντελώς τυχαίο περιστατικό, όταν ήμουν πολιτικός εξόριστος στο στρατόπεδο πολιτικών εξορίστων του Αι Στράτη, στο μικρό αυτό νησί του βορείου Αιγαίου, όπου οι εξόριστοι είχανε φτιάξει και θέατρο. Και τις σκηνοθετούσαν, τις δημιουργούσαν αυτές τις παραστάσεις πολύ σημαντικοί ηθοποιοί που ήσαν τότε εξόριστοι, όπως ο Κατράκης, ο Καρούζος, οι οποίοι όμως αργότερα απολύθηκαν κι εγώ που ήμουν νεαρός ακόμη, αλλά από

Με τον Γ. Ρίτσο, αρχές 1950

την Ελλάδα, τη γλώσσα μας, την ιστορία μας.

Έχετε αναφέρει ότι την περίοδο της εξορίας συναντήσατε πολλούς καλλιτέχνες, ποιητές, λογοτέχνες. Ποιος από αυτούς άσκησε πάνω σας τη μεγαλύτερη επίδραση;

Τη μεγαλύτερη επίδραση πάνω μου άσκησε ο ποιητής Γιάννης Ρίτσος, που ήδη ήταν ένας πολύ σημαντικός ποιητής αλλά και ένας άνθρωπος που βοηθούσε τους νεότερους και στον οποίο οφείλω πολλά, γιατί με ξανάφερε στην ποίηση. Και νέα παιδιά που γνώρισα εκεί, που γίνανε συγγραφείς, ποιητές... και μετά, με αυτούς τους φίλους που δημιούργησα εκεί, αργότερα στην Αθήνα φτιάξαμε το περιοδικό «Επιθεώρηση Τέχνης», όπως ο Κώστας Κουλουφάκος, ο Δημήτρης Ραυτόπουλος, ο Μανόλης Φουρτούνης, όλοι νέοι τότε κι εκείνοι, που ξεκινούσανε στον χώρο της λογοτεχνίας.

Κατά τη γνώμη σας, τι πρέπει κανείς να «πετάει» και τι να «κρατάει» με την πάροδο του χρόνου;

Το «πρέπει» εδώ είναι πολύ επικίνδυνο, γιατί μπορεί να γίνει επιβολή –μια άποψη που να θέλει να επιβάλει την εφαρμογή της. Πάντως, αυτό που χρειάζεται είναι να έχει ο ίδιος μια κριτική ματιά -κι ο ποιητής το ίδιο γι' αυτά που έγραψε- και να αφαιρεί ό,τι βρίσκει ως περιττό. Γιατί πολλές φορές γράφουμε πολύ περισσότερα από αυτά που χρειάζονται. Χρειάζεται, λοιπόν, συμπύκνωση των γραφτών και κυρίως το τέλος: κάθε γραφτό, κάθε κείμενο, κάθε ποίημα, κάθε έκφραση λογοτεχνική πρέπει να έχει τέλος, κάπου να τελειώνει, να μην αφήνει μία εκκρεμότητα. Γιατί αυτό σημαίνει ότι δεν ολοκληρώθηκε, ότι είναι ατελές. Στη γλώσσα μας υπάρχει η ατέλεια αλλά και η τελειότητα. Το ποίημα, λοιπόν, πρέπει να έχει ένα τέλος, να μην μπορείς να του προσθέσεις ούτε μία λέξη! Και το τι πρέπει να «πετάμε» και τι να «αφήνουμε», έχει να κάνει με τον καθένα μας ξεχωριστά, με τον χαρακτήρα του, με τις ανάγκες του.

Τι θα συμβουλευάτε τους σημερινούς νέους;

Θα τους έλεγα να προσέχουνε τις συμβουλές των μεγαλύτερων, διότι πολλές φορές αυτές οι συμβουλές τείνουν στο να δικαιώσουν τους μεγαλύτερους κι όχι να σταθούνε χρήσιμες στους νέους! Αυτό που έχω να πω είναι ότι χρειάζεται δουλειά, χρειάζεται διάβασμα, χρειάζεται γράψιμο, χρειάζεται κριτική

σκέψη, αλλά και διάλογος, συνομιλία με τους άλλους, όχι «κλείσιμο» στον εαυτό μας. Κι αυτό είναι δύσκολο, το ξέρω, αλλά πραγματικά πολύ σημαντικό: η επικοινωνία με τον άλλον, με τους άλλους.

Κι αν έπρεπε να περιγράψετε τον εαυτό σας με δυο-τρεις λέξεις ή φράσεις, ποιες θα ήταν αυτές;

Είναι δύσκολο... (παύση) Το να περιγράψεις τον εαυτό σου μπορεί να σε κάνει να φλυαρείς ακατασχετως. Το μόνο που μπορώ να πω είναι ότι

Ο ποιητής στο γραφείο του σπιτιού του

«Αφοσιώθηκα, όσο είχα δυνάμεις, στην ποίηση».

Εξόριστος στον Άη Στράτη, με τη μητέρα του (αρχές 1950)

αφοσιώθηκα, όσο είχα δυνάμεις, σ' αυτή τη δραστηριότητα, στην ποίηση. Αλλά όχι μόνο σ' αυτήν, αλλά και σε άλλες: και σε επαγγελματική και σε κοινωνική και σε πολιτική –αλλά, κυρίως, σε συγγραφική δραστηριότητα.

Εσείς την ποίηση την είδατε και ως επαγγελματική δραστηριότητα;

Η επαγγελματική δραστηριότητα είναι αυτή που μας εξασφαλίζει την επιβίωση, που χάρη σε αυτή μπορούμε να ζούμε, να τρώμε, να κινούμαστε. Εκτός αν έχουμε μία οικογενειακή περιουσία, που είναι πολύ σπάνιο να συμβαίνει. Η ποίηση στην Ελλάδα δεν μπορεί να σου εξασφαλίσει την επιβίωση. Μην ξεχνάμε ότι η νεότερή μας ποίηση, που ξεκινάει από δύο μεγάλους ποιητές, τον Σολωμό και τον Κάλβο. Ο μεν Σολωμός δεν είχε ανάγκη να δουλεύει για να επιβιώσει –ήταν κόμης,

«Το «πρέπει»
είναι πολύ
επικίνδυνο, γιατί
μπορεί να γίνει
επιβολή»

Στο Παρίσι, 1975

είχε μία περιουσία· ο Κάλβος ήταν «μεροδούλι, μεροφάι». Υπήρχανε, λοιπόν, ποιητές που είχανε μία οικονομική άνεση και μπορούσαν να αποσιώνονται στο γράψιμο, υπήρχαν όμως κι οι άλλοι που έπρεπε να δουλεύουν, για να επιβιώσουν, και μόνο τον χρόνο που μπορούσαν να ξεκλέψουν από την επαγγελματική τους εργασία, μπορούσαν να τον αφιερώσουν στο γράψιμο. Στις περισσότερες άλλες χώρες

αλλά και στην Αμερική, οι αναγνωρισμένοι ποιητές, οι οποίοι καλούνται σε δημόσιες αναγνώσεις ποιημάτων και σε φεστιβάλ, κατορθώνουν να ζουν χάρη στο συγγραφικό τους έργο. Διότι οι προσκλήσεις που δίνονται για την ανάγνωση των έργων τους, θεωρούνται εργασία και οι προσκαλούντες τούς αμείβουν γι' αυτό. Εδώ (ενν. την Ελλάδα) δε συμβαίνει αυτό, οπότε οι ποιητές και οι συγγραφείς είναι υποχρεωμένοι να έχουνε μία άλλη επαγγελματική απασχόληση, για να μπορούν να ζουν.

Ο δρόμος και η ζωή

Ό,τι κι αν λέμε, ό,τι κι αν κάνουμε
ό,τι κι αν σιωπηλά ή φωναχτά αναηλαφούμε
κάποιοι άλλοι, μικρά παιδιά ακόμα
θα ζήσουν τα ίδια χλιοειπωμένα βάσανα
τις ίδιες απρόσμενες χαρές, θα προσπαθήσουν
ν' ανοίξουν καινούργιους δρόμους, ξεκινώντας όμως
από έναν που δεν διαφέρει και πολύ απ' τον δικό μας
κάποτε αλλάζοντας, κάποτε ταλαιπωρώντας
κάποτε ομορφαίνοντας τη ζωή
ζωή με χίλια πρόσωπα, ζωή μοναδική
ζωή δική μας και των άλλων.

Εκδόσεις
Κίχλη, Αθήνα
2020

«Είναι, πραγματικά, πολύ
σημαντικό: η επικοινωνία
με τον άλλον, με τους
άλλους».

Αρχές 1950, ο ποιητής νέος

Με τη σύζυγό του Ρένα στη Βενετία, αρχές 1970

Είστε ευχαριστημένος με την ανταπόκριση που είχαν τα βιβλία σας στο κοινό;

Είμαι ευχαριστημένος, παίρνω κάποια δικαιώματα, αλλά... δεν επαρκούν αυτά, για να ζήσω. Πάντα ήμουν υποχρεωμένος να εργάζομαι κι από ένα σημείο και πέρα, που έγινα συνταξιούχος, να ζω με μία μικρή σύνταξη. Τα όσα μου προσφέρει οικονομικά η ποίηση είναι, βεβαίως, ευχάριστα, αλλά δεν είναι τόσα που να μπορούσα να ζήσω χάρη σε αυτά.

Ευχαριστώ για την τιμή που μου κάνατε και για τον χρόνο που μου διαθέσατε. Και χρόνια πολλά για αύριο! (σημ. Η συνέντευξη πραγματοποιήθηκε στις 20 Μαΐου και ο κ. Πατρίκιος στις 21 Μαΐου κλείνει τα 96).

Ευχαριστώ πολύ! Και να'σαι καλά, χρυσό μου κορίτσι! Καλή δουλειά και καλή πρόοδο!

Καραβομαραγκοί: οι καλλιτέχνες επαγγελματίες

του Γιώργου Νταφογιάννη

Οι **καραβομαραγκοί** ανήκουν σε μια παλιά, παραδοσιακή κατηγορία επαγγελματιών που καταπιάστηκαν με την κατασκευή, την επισκευή και τη συντήρηση κάθε λογής **καραβιού**. Η σύνθετη ονομασία "**καραβομαραγκός**" προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη «**καράβιον**», δηλαδή το ελαφρύ πλοίο, και την ιταλική "**marangone**", που σημαίνει "**ξυλουργός**".

Η ιστορία των **καραβομαραγκών** ξεκινά στην Ελλάδα κατά τον 18^ο αιώνα, όταν οι Βενετοί αποφάσισαν να επενδύσουν στην ανάπτυξη του εμπορίου και των ναυτιλιακών δραστηριοτήτων (και) στη χώρα μας. Τότε, λοιπόν, πολλοί ντόπιοι **ξυλουργοί** ξεκίνησαν να εργάζονται στα ναυπηγεία, προκειμένου να καλύψουν τις νέες επαγγελματικές ανάγκες και, συγχρόνως, και τις προσωπικές οικονομικές τους ανάγκες. Δε χρειάστηκε, επομένως, πολύς χρόνος έως ότου οι Έλληνες ναυτικοί ν' αρχίσουν να αποκτούν γνώσεις πάνω στη δουλειά της **ξυλουργοκατασκευής** και σύντομα ανέλαβαν και μόνοι τους την επισκευή και τη συντήρηση των πλοίων.

Ο ρόλος των **καραβομαραγκών** υπήρξε **εξαιρετικά σημαντικός** για την ελληνική ναυτιλία και το εμπόριο. Εκτός του ότι ήταν υπεύθυνοι για την επισκευή και την ανακαίνιση των υπαρχόντων **καραβιών**, ανέλαβαν και την κατασκευή των νέων πλοίων, πολλαπλασιάζοντας έτσι τον ελληνικό στόλο. Το επάγγελμα απαιτούσε, μάλιστα, εξειδικευμένες δεξιότητες στον τομέα της **ξυλουργίας**, καθώς και γνώσεις στην προϊστορία, τη στατική, την αρχιτεκτονική και τη μηχανολογία των πλοίων.

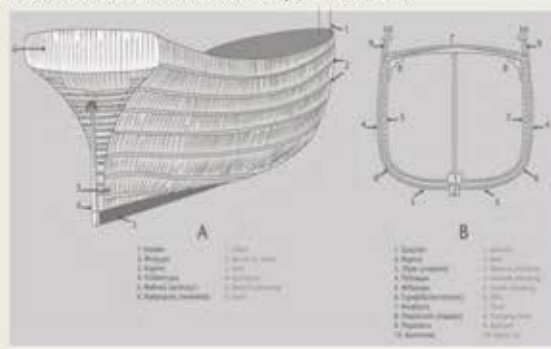
Οι **καραβομαραγκοί** αποτέλεσαν, εξάλλου, ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα του πώς η παράδοση και η γνώση περνούν από γενιά σε γενιά. Στους **ταρσανάδες** (δηλαδή, στα **καρνάγια**, τους χώρους επισκευής των **καραβιών**) της Σύρου, των Σπετσών, του Πειραιά, της Ιερισσού, της Λέσβου, της Λευκάδας και αλλού, οι γνώσεις και οι τεχνικές της κατασκευής ξύλινων **σκαριών** (πλοίων) μεταδόθηκαν από πατέρα σε γιο, διατηρώντας την παράδοση ζωντανή για αιώνες.

Μέσα από την εμπειρία και την εκπαίδευση που προσφέρει το επάγγελμα, οι **καραβομαραγκοί** ανέπτυξαν αισθητική και ευαισθησίες που αναδεικνύονται στην κατασκευή και ανακαίνιση των πλοίων. Ωστόσο, με την πάροδο του χρόνου, η εμφάνιση της μηχανολογίας και η εξέλιξη στην κατασκευή των πλοίων άλλαξαν τον τρόπο εργασίας των **καραβομαραγκών**. Η σύγχρονη ναυτική βιομηχανία απαιτεί πλέον άλλες εξειδικεύσεις και γνώσεις, και επομένως η ζήτηση για τους **καραβομαραγκούς** έχει μειωθεί σημαντικά.

Παρόλα αυτά, η παράδοση και η τέχνη των **καραβομαραγκών** εξακολουθούν να ζουν. Οι παραδοσιακές τεχνικές της **ξυλουργίας** πλοίων παραμένουν σημαντικές για τη συντήρηση και αναμόρφωση ιστορικών πλοίων. Επίσης, οι **καραβομαραγκοί** διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην επίδειξη και τη διατήρηση των παραδοσιακών ναυπηγικών γνώσεων και δεξιοτήτων μέσω εκθέσεων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Οι **καραβομαραγκοί** εκπροσωπούν την αξία της **παράδοσης**, της τέχνης και της γνώσης στον ναυτικό τομέα. Αν και η εμπορική ανάπτυξη έχει αλλάξει το τοπίο της ναυτιλίας, η πολύτιμη προσφορά των **καραβομαραγκών** συνεχίζει να είναι ζωντική για την διατήρηση του ιστορικού και πολιτιστικού πλούτου της Ελλάδας.

Σχέδιο **καραβιού**, Ναυτικό Μουσείο Γαλαξειδίου

Στάδια κατασκευής ενός νέου **σκαριού** (=καραβιού):

- ✓ Κατανόηση της χρήσης και του σκοπού κατασκευής ενός πλοίου έπειτα από την παραγγελία κατασκευής (από άτομο ή ομάδα ατόμων)
- ✓ Προμήθεια της απαιτούμενης ξυλείας
- ✓ Κατασκευή του ποδοστήματος ή ποδόσταμου (του πίσω μέρους του πλοίου που ανορθώνεται έως το ανώτερο σημείο της της καρένας ή καρίνας (του κατώτερου, δηλαδή, τμήματος του σκελετού ενός πλοίου)
- ✓ Τοποθέτηση των νομέων (= τα στραβόξυλα)
- ✓ Κατασκευή και τοποθέτηση των εξωτερικών ξύλων (σωτροπίων ή στραγαλιών), των εξωτερικών ξύλων του καταστρώματος, της κουβέρτας (=το κατάστρωμα) και της κουπαστής.
- ✓ Δημιουργία υπερκατασκευών (σπειράγια ή σπειράγιες)
- ✓ Τοποθέτηση του τιμονιού, του καταρτιού και (πλέον) της μηχανής.

Εργαλεία **καραβομαραγκών**:

- Σκεπάρνι
- Πλάνη (για τη λείανση των επιφανειών)
- Κορδέλα (εργαλείο κοπής)
- Σφιγκτήρας
- Σβουράκι
- Σέγα (πριόνι με λεπτή λάμα)
- Μανέλες (μοχλοί)
- Αρίδες (τρυπάνια)
- Βοδόνα

Πολλά είναι τα επαγγέλματα που χάθηκαν στο πέρασμα του χρόνου. Κι αυτό συνέβη εξαιτίας της συνεχούς ανάπτυξης της τεχνολογίας ή/και της χαμηλής τους ζήτησης στο πέρασμα του χρόνου. Κάποια από αυτά αποτελούν τα παρακάτω:

Ο λούστρος

Αυτό το επάγγελμα είναι γνωστό σε αρκετούς από εμάς από τις παλιές ασπρόμαυρες ελληνικές ταινίες. Ο λούστρος έβαφε τα παπούτσια των περαστικών και συνήθως τριγύριζε έξω από καφενεία και καταστήματα, αλλά και σε διάφορα κεντρικά σημεία των δρόμων, με σκοπό να βρει πελάτες. Ο εξοπλισμός του ήταν ένα ξύλινο κασελάκι με πλαϊνές θήκες που είχε τις μογιές και τις βούρτσες του και ό,τι άλλο χρειαζόταν για το γυάλισμα των παπουτσιών. Μάλιστα, για να προσελκύσει τους περαστικούς

γίνονταν ταχυδακτυλουργός ή χτύπαγε ρυθμικά το κασελάκι.

Ο ζευγάς

Ο ζευγάς έχει εξαφανιστεί καθώς έχει αντικατασταθεί από τις «μηχανές» και από τα τρακτέρ. Οι ζευγάδες όργωναν, έσπερναν και έκαναν την συγκομιδή στα χωράφια. Όργωναν με το ξύλινο αλέτρι το οποίο έσπερναν δύο βόδια ή μουλάρια. Δεν όργωναν μόνο τα χωράφια τους αλλά και άλλων από τα οποία αμείβονταν επειδή διέθεταν την τέχνη τους αλλά και τα βόδια με το αλέτρι.

Ο γανωτής (καλατζής ή καλαϊτζής)

Οι γανωτές ήταν συνήθως πλανόδιοι τεχνίτες που «γυάλιζαν» και «γαλβάνιζαν» τα οικιακά σκεύη, τα οποία επικάλυπταν με το λεγόμενο «καλάν» ή, αλλιώς, «κασσίτερο». Το «γάνωμα», μάλιστα, εκείνη την εποχή έπρεπε να γίνεται συχνά στα σκεύη που χρησιμοποιούσαν οι νοικοκυρές για λόγους υγείας (και λόγω των σκευών που υπήρχαν σε κυκλοφορία και χρήση). Συνήθως επεξεργαζόταν καζάνια, πιρούνια και κουτάλια. Στις γειτονιές, μάλιστα, «φωνάζοντας» έκαναν αισθητή τη παρουσία τους. Το ε-

πάγγελμα αυτό εξακολούθησε να «ζει» μέχρι πριν από κάποια χρόνια στις περιοχές της Στερεάς Ελλάδας και της Μακεδονίας, όπου οι κοινότητες των Ρομά διατηρούσαν την παράδοση τους.

Α, ρε, και να' χαμε το χρήμα, λέει, να' χαμε...

της Κωνσταντίνης Καλησπεράκη

Σε κάθε εποχή –και ίσως περισσότερο και στη σημερινή– το χρήμα έπαιζε (και παίζει) πολύ σημαντικό ρόλο: στην ένταση της οικονομίας, αλλά και στη ζωή των ανθρώπων. Είναι αυτό που μπορεί να εξασφαλίσει ευημερία και άνεση, αλλά και που εξαιτίας του μπορεί κανείς να αποκτήσει ισχύ, φήμη και κοινωνική αποδοχή. Και πράγματι, ζούμε σε μία κοινωνία η οποία σε γενικές γραμμές το εκτιμά όσο τίποτε άλλο. Όμως, ξέρουμε τι *πραγματικά είναι* και πώς ακριβώς φτάσαμε σε αυτό που ονομάζουμε σήμερα «χρήμα»;

Υπάρχουν αρκετοί ορισμοί για το τι είναι χρήμα, οι οποίοι έχουν να κάνουν κυρίως με τον προσδιορισμό της αξίας του. «Αξία» είναι η ωφελιμότητα που έχει ένα αγαθό ή μία υπηρεσία για την ικανοποίηση των αναγκών των ανθρώπων, αλλά και η ικανότητα του ως είδους ανταλλαγής με άλλα αγαθά. Επομένως, το χρήμα και η αξία έχουν άμεση σχέση μεταξύ τους: το χρήμα είναι ένα μέσο έκφρασης της αξίας, καθώς απεικονίζει την αξία που έχει ένα αγαθό ή μία υπηρεσία. Επίσης, αποτελεί μέσο ανταλλαγής και μεταφοράς της αξίας, καθώς χρησιμοποιείται ως αντάλλαγμα για να αποκτήσουμε αγαθά ή υπηρεσίες από άλλους, και μεταφέρει την αξία στον χώρο και τον χρόνο. Αν, για παράδειγμα, πουλήσουμε κάτι, εισπράτουμε την αξία του σε χρήμα και με αυτά τα χρήματα αγοράσουμε κάτι άλλο σε δύο χρόνια, τότε μεταφέρουμε την αξία (του), η οποία παραμένει αναλλοίωτη. Επιπλέον, το χρήμα χρησιμοποιείται ως μέσο αποθήκευσης της αξίας, αφού με αυτό αποθηκεύεται η αξία που εισπράτουμε οποιαδήποτε χρονική στιγμή κι έτσι μπορούμε να την χρησιμοποιήσουμε όποτε θέλουμε, όσος χρόνος κι αν περάσει.

Η κοινωνία μας είναι φτιαγμένη με τέτοιο τρόπο, ώστε -καλώς ή κακώς- το χρήμα είναι αυτό που την κινεί, σαν γράσο σε γρανάζια. Διευκολύνει τις εμπορικές συναλλαγές και αποτελεί το πιο ρευστό περιουσιακό στοιχείο της οικονομίας, η οποία ονομάζεται «**εκχρηματισμένη**». Πριν την εκχρηματισμένη οικονομία (ή και σε περιόδους που το χρήμα έχανε την αξία του ως τραπεζογραμμάτιο), υπήρχε η «**ανταλλακτική**». Σε αυτήν ο καθένας κατείχε ή παρήγαγε κάποιο αγαθό ή υπηρεσία, το οποίο μπορούσε να ανταλλάξει με ένα άλλο αγαθό ή υπηρεσία. Βασιζόταν, λοιπόν, στο τι είχε ο καθένας και στο τι χρειαζόνταν οι συνάνθρωποί του. Αν υποθέσουμε, λχ, ότι ένας ράφτης θέλει να αγοράσει αλεύρι, τότε πρέπει να το ανταλλάξει με ρούχα. Θεωρούμε, λοιπόν, ότι η αναλογία είναι δέκα μπλούζες για ένα κιλό αλεύρι. όμως, ανάλογα με το τι ανταλλάσσεται, οι μονάδες μπορούν να αλλάζουν. Αν ένας χτίστης θέλει να αγοράσει αλεύρι, τότε θα το ανταλλάξει με ένα σπίτι. Οι μπλούζες, βέβαια, και τα σπίτια δεν έχουν την ίδια αξία, λόγω της διαφορετικής απαιτούμενης εργασίας και των διαφορετικών πρώτων υλών. Επομένως, η αναλογία θα μπορούσε να είναι ένα σπίτι για εκατό χιλιάδες κιλά αλεύρι. Αν, όμως, ο μυλωνάς δεν χρειάζεται μπλούζες, ενώ ο ράφτης χρειάζεται απελπισμένα αλεύρι; Και πώς θα καταναλώσει ο χτίστης εκατό χιλιάδες κιλά αλεύρι; Ή δεν θα χτίζει ολόκληρα σπίτια για να πάρει λιγότερη ποσότητα; επίσης, πόσο συχνά χρειάζεται ένα καινούριο σπίτι ο μυλωνάς;

Δημιουργήθηκε, λοιπόν, το χρήμα, το οποίο λειτουργεί ως ο «διαμεσολαβητής». Χρήμα θεωρείται οτιδήποτε αναγνωρίζει και αποδέχεται ως μέσο πληρωμής μία μεγάλη ομάδα ανθρώπων. Τα πρώτα αγαθά που χρησιμοποιήθηκαν ως χρήμα ήταν τα βοοειδή και το καλαμπόκι. Άλλα αντικείμενα ήταν το αλάτι, ο καπνός, το τσάι, τα κοχύλια και τα αυγά. Και με αυτά, όμως, υπήρχαν προβλήματα. Είτε ήταν πολύ βαριά για να μεταφερθούν, όπως τα βοοειδή, είτε σάπιζαν όπως το καλαμπόκι, ενώ υλικά όπως το τσάι και ο καπνός μπορούσαν να χαθούν με τον άνεμο. Επομένως, κανείς δεν μπορούσε να είναι σίγουρος ότι θα υπάρχουν

οποιαδήποτε στιγμή στο μέλλον ώστε να μπορέσει να τα εξαργυρώσει.

Για να γίνει κάτι, κατά γενική παραδοχή, αποδεκτό ως μέσο μεταφοράς της αξίας, ο κόσμος πρέπει να πιστεύει ότι είναι πολύτιμο και ότι θα είναι για πάντα πολύτιμο, ώστε να μπορεί να το εξαργυρώσει και στο μακρινό μέλλον. Έτσι, χρησιμοποιήθηκαν έπειτα μέταλλα, όπως το ασημί, ο χαλκός και ο χρυσός. Οι άνθρωποι χρησιμοποίησαν τον χρυσό, επειδή ήταν δύσκολο να καταστραφεί, άρα η αξία του μπορεί να διατηρηθεί στον χρόνο, είναι σπάνιος και αυτό τον κάνει ακόμα πιο πολύτιμο. Κι επίσης δεν μπορεί να δημιουργηθεί από τους ανθρώπους. Τέλος, από τον χρυσό μέχρι τα βοοειδή τα αντικείμενα που χρησιμοποιούνταν είχαν από μόνα τους αξία. Σε αυτή την περίπτωση, το χρήμα ονομάζεται «**περικεκτικό**».

Σιγά σιγά περάσαμε από τα νομίσματα στα χαρτονομίσματα. Αυτό έγινε με κάποιους τρόπους αρκετά περίπλοκους, τους οποίους θα προσπεράσουμε εδώ. Όμως, τα χαρτονομίσματα που εκδιδόνταν και προέρχονταν από μία κεντρική τράπεζα ή το κράτος, αντιστοιχούσαν στην ποσότητα χρυσού που υπήρχε στα ταμεία της χώρας. Αυτό ονομάστηκε «Κανόνας Χρυσού» (The Gold Standard) και θεσμοθετήθηκε στην Αγγλία το 1717 από τον Νεύτωνα. Αν κάποιος ήθελε να καταθέσει μία ποσότητα χρυσού στην τράπεζα, έπαιρνε την αξία του σε χαρτονομίσματα· και αν ήθελε να την πάρει πίσω, τα επέστρεφε. Παρ' όλο λοιπόν που ήταν κοινό χαρτί, ο κόσμος έκανε συναλλαγές με αυτά, και αυτό γιατί, αν και δεν περιείχαν **αξία**, αντιπροσώπευαν αξία. Αν δηλαδή κάποιος πουλούσε κάτι και πληρωνόταν σε χαρτονομίσματα ήξερε ότι μπορούσε να πάει στην τράπεζα και δίνοντας τα να πάρει την ανάλογη ποσότητα χρυσού. Αυτό το είδος χρήματος ονομάστηκε «**αντιπροσωπευτικό**».

Αν και με τα χρόνια η σχέση μεταξύ χαρτονομισμάτων και χρυσού έπαψε να είναι τόσο στενή, το πρώτο μεγάλο σχίσμα συνέβη το 1929 στις Η.Π.Α, κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης. Η κυβέρνηση θεώρησε ότι η κατοχή χρυσού από τους ανθρώπους εμποδίζει την ανάπτυξη (γιατί όσο περισσότερο χρυσό είχε ο κόσμος, τόσο λιγότερος υπήρχε στα ταμεία του κράτους και τόσο λιγότερη ποσότητα χρήματος μπορούσε να εκδοθεί). Έτσι, λοιπόν, εκδόθηκε νόμος σύμφωνα με τον οποίον απαγορευόταν η κατοχή οποιασδήποτε μορφής χρυσού. Το 1971, ο Αμερικανός πρόεδρος Νίξον σταμάτησε τη μετατρέψιμότητα του δολαρίου σε χρυσό και έτσι η σύνδεση διακόπηκε μια για πάντα.

Επομένως, εφόσον πλέον το χρήμα ή μέταλλο ήταν κοινό χαρτί, το οποίο δεν μπορούσε να μετατραπεί καν σε κάτι με αξία ούτε έχει εσωτερική αξία, όπως είχαν τα πρώτα χρυσά και ασημένια νομίσματα, πώς συνέχισε να έχει αξία; Η αξία του σημερινού χρήματος είναι εγγυημένη από τις κυβερνήσεις. Έχουμε συμφωνήσει ότι η νομισματική μονάδα θα έχει μία συγκεκριμένη αξία, δηλαδή έχουμε κάνει ένα κοινωνικό συμβόλαιο, και έχουμε εμπιστοσύνη στις κυβερνήσεις ότι θα διατηρήσουν αυτήν την αξία. Αυτό το είδος χρήματος ονομάζεται «**παραστατικό**» και το νομισματικό σύστημα που το υποστηρίζει «**πιστωτικό**».

Ένα από τα μεγαλύτερα μειονεκτήματα του παραστατικού χρήματος είναι ότι η ποσότητα του είναι συγκεκριμένη, δη-

λαδή δεν μπορούμε να κόψουμε όσο θέλουμε. Το εκδίδει η κεντρική τράπεζα, η οποία έχει το **εκδοτικό προνόμιο**. Στην περίπτωση του ευρώ, η τράπεζα αυτή είναι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Αυτό που δίνει αξία στο χρήμα είναι ότι αντιστοιχεί σε αγαθά. Αν δεν μπορούσαμε να αγοράσουμε αγαθά με αυτό, θα ήταν άχρηστο. Η ποσότητα χρήματος που κυκλοφορεί, είναι συγκεκριμένη. Αν αυξηθεί, χωρίς να αυξηθεί η παραγωγή, τότε σε κάθε αγαθό αντιστοιχεί μεγαλύτερη ποσότητα χρήματος απ' ό,τι αντιστοιχούσε πριν, και το χρήμα κάνει την αξία του. Αν, για παράδειγμα, ένα καρβέλι ψωμί κοστίζει αρχικά 1€ και η τιμή του ανέβει στα 2, τότε για την αγορά του χρειάζονται περισσότερα χρήματα και επομένως έχουν μικρότερη αξία από πριν. Η συνεχής άνοδος του γενικού επιπέδου τιμών ονομάζεται «**πληθωρισμός**». Ένας τρόπος για να ελέγξει η κεντρική τράπεζα τον πληθωρισμό, είναι να μειώσει το χρήμα που κυκλοφορεί στον κόσμο αυξάνοντας τα επιτόκια με τα οποία υπολογίζεται ο τόκος, έτσι ώστε να μειωθεί η ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες -η οποία θα οδηγούσε σε ακόμα μεγαλύτερη αύξηση τιμών. Αν τα επιτόκια είναι υψηλά, τότε θα είναι υψηλός και ο τόκος. Ο κόσμος αποθαρρύνεται να δανειστεί και ενθαρρύνεται να αποταμιεύσει.

Το χρήμα λύνει, αναμφισβήτητα, πολλά προβλήματα: μας βοηθά στις συναλλαγές, χρησιμοποιείται ως κοινή μονάδα μέτρησης, χάρη σε αυτό υπάρχει εμπόριο και επιτελείται ο καταμερισμός της εργασίας και η εξειδίκευση. Όμως, δημιουργεί και καινούρια -για παράδειγμα πληθωρισμό και ανεργία. Είναι μία ακόμα εφεύρεση του ανθρώπου και όπως όλες οι εφευρέσεις εξελίσσεται. Το μόνο βέβαιο είναι ότι σωρεύεται με τους δικούς του νόμους -όχι προς όφελος *δυστυχώς όλων των ανθρώπων...*

Μιλώντας για
κβάντα
(κάτι απλό, δηλαδή...)
του Γεράσιμου Διγαλιέτου

Η κβαντική Φυσική (ή, αλλιώς, Κβαντομηχανική) είναι ένα πεδίο που ο περισσότερος κόσμος αγνοεί, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι βρίσκεται μέσα στη ζωή μας. Ένας τεράστιος αριθμός συσκευών, αλλά και απλά, καθημερινά θέματα βασίζονται στην Κβαντική Φυσική. Αλλά ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή.

Η κβαντική Φυσική απ' όταν πρωτοεμφανίστηκε (1925), έφερε μια αναστάτωση στους φυσικούς, ακριβώς επειδή πάει κόντρα στην κοινή λογική όπως την ξέρουμε. Ο μόνος λόγος που η φυσικοί την αποδέχτηκαν ήταν η εγγύηση των πειραμάτων, τα οποία κατέληγαν πάντα στο ίδιο συμπέρασμα. Το πιο

σημαντικό εξ αυτών πείραμα είναι αυτό «των δύο σχισμών» (γνωστό και ως πείραμα του Τόμας Γιανγκ), στο οποίο χρησιμοποιήθηκαν επιφάνειες τοποθετημένες παράλληλα η μία με την άλλη, μεταξύ των οποίων υπήρχαν δύο σχισμές. Οι φυσικοί υπέθεσαν πως αν εκτοξεύονταν σωματίδια από πηγή, θα κατέληγαν κάθετα προς το μέρος των δύο σχισμών, όμως... τα δύο σωματίδια συμπεριφέρθηκαν πολύ παράξενα. Αυτές οι μικροσκοπικές μπιλίτσες (έτσι βλέπουμε τα σωματίδια, αν και δεν είναι ακριβώς αυτό) θα έπρεπε να καταλήξουν κάθετα και να περάσουν τις σχισμές. Αυτό που εξέπληξε περισσότερο τους φυσικούς ήταν ότι τα σωματίδια συμπεριφέρθηκαν σαν κύματα, δηλαδή αντί να καταλήξουν στις δύο προγραμματισμένες θέσεις, σκορπίστηκαν, με την πλειονότητά τους μάλιστα να κατευθύνεται προς το κέντρο. Όλα αυτά κατέληξαν στο να μην ξέρουμε ακριβώς πού θα βρίσκεται το σωματίδιο-ηλεκτρόνιο, αλλά μόνον τις πιθανότητες που έχει να βρεθεί σε ένα συγκεκριμένο σημείο -με τουλάχιστον 50% εξ αυτών να βρεθεί στο κέντρο.

Το γεγονός αυτό ονομάστηκε «κυματοσυνάρτηση» του ηλεκτρονίου. Όμως, πώς γίνεται ένα σωματίδιο να συμπεριφέρεται και σαν σωματίδιο και σαν κύμα; Για ποιον λόγο κάποια ηλεκτρόνια βρέθηκαν ανάμεσα στις δύο σχισμές; Ως άνθρωποι θέλουμε να πιστεύουμε ότι τίποτα δεν προκύπτει κατά τύχη, παρ' όλα αυτά η κβαντική Φυσική δεν λειτουργεί μέσω αυτών των παραμέτρων. Το μόνο που είμαστε ικανοί να ξέρουμε είναι την πιθανότητα που έχει το κάθε ηλεκτρόνιο να βρεθεί στο καθένα σημείο. Και εδώ είναι το σημείο όπου όλα συνδέονται. Η κυματοσυνάρτηση είναι ένα κύμα πιθανοτήτων. Το σημείο όπου η ένταση του κύματος είναι μεγαλύτερη, βρίσκεται εκεί που το ηλεκτρόνιο έχει την μεγαλύτερη πιθανότητα να βρεθεί και όσες πληροφορίες μπορούμε να δεχθούμε για το σωματίδιο στηρίζονται στην

κυματοσυνάρτησή του. Με απλά λόγια, η κατάσταση που θα βρίσκεται το σωματίδιο είναι καθαρό θέμα πιθανοτήτων. Άμα αυτό δεν σου έρχεται καλά, τότε μην ανησυχείς. Διότι πολλοί μεγάλοι επιστήμονες δεν μπόρεσαν να το αποδεχθούν, συμπεριλαμβανομένου του Αϊνστάιν, ο οποίος είπε τη φράση «αρνούμαι να δεχθώ ότι ο Θεός παίζει ζάρια με το σύμπαν». Πέρα από ότι δεν την έχουμε κατανοήσει τελείως, η κβαντική Φυσική ήρθε για να μείνει.

Το σίγουρο, όμως, είναι ότι η κβαντική Φυσική διαφέρει αρκετά από την υπόλοιπη Φυσική. Αυτό κυρίως συμβαίνει, διότι δεν υπάρχει μονάχα μια προσέγγιση για αυτή αλλά πολλές, που γνωρίζονται και ως παραλλαγές. Πρώτη και πιο γνωστή είναι «η ερμηνεία της Κοπεγχάγης» η οποία θεμελιώθηκε από την δουλειά των Niels Bohr, Werner Heisenberg, Max Born (αλλά και πολλών άλλων). Η ερμηνεία αυτή υποστηρίζει πως, αντιθέτως με ένα πράγμα στον μακρόκοσμο, ποτέ δεν μπορούμε να γνωρίζουμε την ακριβή τοποθεσία, την ταχύτητα ή την ενέργεια ενός μορίου, παρά μόνο το πόσο πιθανό είναι να βρίσκεται κάπου, την πιο πιθανή ταχύτητα που μπορεί να έχει και την πιο πιθανή ενέργεια που μπορεί να έχει. Μπορούμε να βρούμε τις πιθανότητες αυτές με υπολογισμούς.

Η ερμηνεία αυτή συνδέεται και με το πασίγνωστο υποθετικό **πείραμα του Schrödinger** που σκοπό είχε να δείξει το πόσο τρελή ήταν η ερμηνεία Κοπεγχάγης: μια γάτα είναι μέσα σε ένα κουτί, διπλά της ένα αντικείμενο υψηλό σε ραδιενέργεια το οποίο έχει 50% πιθανότητα να την σκοτώσει,

δεν ξέρουμε εάν είναι ζωντανή ή νεκρή μέχρι να ανοίξουμε το κουτί... άρα, η γάτα είναι ζωντανή αλλά και νεκρή, μέχρι να ανοίξουμε το κουτί. Κι έπειτα έχουμε την ερμηνεία των πολλαπλών συμπάντων, η οποία υποστηρίζει πως υπάρχει ένα άπειρος αριθμός συμπάντων στο κάθε μόριο να βρίσκεται σε μία (ή άλλη) πιθανή θέση. Για παράδειγμα, εάν υπολογίσουμε την θέση ενός μορίου δεν απορρίπτουμε τις άλλες θέσεις, διότι αυτές υπάρχουν σε ένα άλλο σύμπαν -απλώς, όχι στο δικό μας. Για κάθε πιθανή θέση που μπορεί να έχει ένα μόριο, υπάρχει κι ένα σύμπαν στο οποίο είναι εκεί.

Η κβαντική Φυσική έχει βοηθήσει στην εμφάνιση πολλών εφευρέσεων που έχουν κάνει την καθημερινή μας ζωή καλύτερη. Τέτοιες περιπτώσεις είναι οι κβαντικοί Αισθητήρες, δηλαδή οι αισθητήρες σε ορισμένες συσκευές, όπως τα φωτοκύτταρα στις φωτογραφικές μηχανές ή οι αισθητήρες στα κινητά τηλέφωνα, που βασίζονται στην αλληλεπίδραση των φωτονίων με τα ηλεκτρόνια σε κβαντικό επίπεδο· είναι οι κβαντικοί Υπολογιστές, οι οποίοι χρησιμοποιούν κβιτ (κβαντικά ψηφιακά δυαδικά ψηφία) για την επεξεργασία πληροφοριών και οι οποίοι μπορούν να επιλύσουν προβλήματα που είναι δύσκολα ή αδύνατα για τους κλασικούς υπολογιστές· οι κβαντικές μπαταρίες, οι οποίες αποθηκεύουν ενέργεια με την αξιοποίηση της θεωρίας των κβαντικών φαινομένων για την αποθήκευση ενέργειας και δύνανται να έχουν μεγαλύτερη διάρκεια ζωής από τις συμβατικές μπαταρίες· αλλά και τα κβαντικά δίκτυα επικοινωνίας, με τα οποία εξυπηρετείται η ασφάλεια των υπό μετάδοση δεδομένων.

Ομορφαίνοντας το αστικό τοπίο

Ο Κλεομένης Κωστόπουλος (ΚΛΕ) ιδρυτής της αστικής μη κερδοσκοπικής *Art in Progress* και διοργανωτής του *ArtWalk*, μιας από τις σημαντικότερες δράσεις σύγχρονου πολιτισμού της Πάτρας, στην οποία συμμετέχουν *street artists* διεθνούς εμβέλειας, γεννήθηκε στην Πάτρα. Έργα του έχουν εκτεθεί σε ατομικές και ομαδικές εκθέσεις και κάποια άλλα κοσμούν συλλογές μουσείων και ιδιωτών. Κατά καιρούς διοργανώνει σεμινάρια και εκπαιδευτικά προγράμματα με στόχο την πολιτισμική και κοινωνική ανάταση αλλά και την ενσωμάτωση κοινωνικά ευάλωτων ομάδων της πόλης. Μεταξύ πολλών άλλων, είναι και ο άμεσα υπεύθυνος (ευτυχώς) για πολλές από τα επιτοίχια έργα (*murals*) που στολίζουν μεγάλες επιφάνειες κτηρίων της πόλης μας. Και μόνο αυτό αποτελεί σημαντικότερη αιτία για να μάθουμε τη γνώμη του για την Τέχνη.

Συνέντευξη
στην **Ιόλη Ζαφειροπούλου**

Κύριε Κωστόπουλε, ποια είναι η πηγή της έμπνευσής σας;

Εμπνέομαι από μια πολύ μεγάλη γκάμα πραγμάτων. Όλοι οι καλλιτέχνες οφείλουν να έχουν μια βιωματική σχέση με την τέχνη που παράγουν. Γενικότερα, δεν υπάρχει συγκεκριμένη πηγή έμπνευσης, παρά μόνο από τη καθημερινότητα, όπως για παράδειγμα ένα βιβλίο που είχα διαβάσει, μια γεωπολιτική σχέση, ένας πόλεμος, αλλά και οι προσωπικές μνήμες και τα προσωπικά βιώματα. Όλα αυτά με οδηγούν στο να είμαι δημιουργικός και να έχω καλλιτεχνικό οίστρο...

Ποιο είναι το μήνυμα που θέλετε να μεταφέρετε στους ανθρώπους;

Θεωρώ ότι όλα τα έργα που παράγω έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για κάθε άνθρωπο ξεχωριστά. Πέρα, όμως, από το βιωματικό που μίλησα παραπάνω, τα έργα είναι ένα μήνυμα προς τον κόσμο, ένας τρόπος επικοινωνίας με τους ανθρώπους. Ενίοτε το μήνυμα είναι πολιτικό, είτε αισθητικό, κοινωνικό, συναισθηματικό κλπ. Γενικότερα, είναι σε όλη τη γκάμα του εύρους που ζει ένας άνθρωπος.

Από πού προμηθεύστε τα υλικά σας; Ποιος χορηγεί τις ανάγκες σας;

Τα υλικά τα προμηθεύομαι από ολόκληρη την Ελλάδα, ανάλογα με το ποιος έχει τα ποιοτικά υλικά που χρειάζομαι. Ωστόσο, κάποιες φορές προμηθεύομαι και από το εξωτερικό... (παύση). Όσον αφορά τη χρηματοδότηση, τα χρηματοδοτώ όλα μόνος μου, καθώς είμαι ιδιώτης. Παρόλα αυτά, η πολιτεία οφείλει, όπως σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, να στηρίζει το καλλιτεχνικό δυναμικό της χώρας μας. Αλλά αυτό στη χώρα μας δυστυχώς δεν γίνεται.

Η ανταπόκριση των ανθρώπων είναι πάντοτε θετική ;

Δεν είναι αυτό το δικό μου κίνητρο. Το κίνητρο οποιουδήποτε καλλιτέχνη οφείλει να μην είναι η θετική ανταπόκριση του κόσμου, αλλά ενίοτε η ενόχληση, ο προβληματισμός. Έχω κάνει έργα που έχουν ενοχλήσει τους ανθρώπους. Προσπαθώ να τους επηρεάσω και να εμπλακούν με αυτό το έργο. Οφείλουμε να δρούμε πάντοτε με τις δυνάμεις μας και την ταυτότητα μας, καθώς δεν είναι για κανέναν καλό να προσαρμόζουμε τις πεποιθήσεις μας σε αυτά που αρέσουν στον κόσμο.

Οι αντιδράσεις είναι ίδιες από όλες τις ηλικίες ;

Όχι δεν θα ήταν φυσικό... Δεν έχει πάντοτε να κάνει με την ηλικία, αλλά με το πνευματικό υπόβαθρο του καθενός, επειδή συνήθως τα έργα είναι πνευματικά και δεν έχουν να κάνουν με την υλικότητα ή με μια εικόνα στα social media, η οποία είναι λίγο «κούφια», καθώς δίνει το μήνυμα εκείνη τη στιγμή. Τα καλά και σημαντικά έργα τέχνης έχουν να κάνουν με υποδόρια μηνύματα, οπότε ανάλογα με το πνευματικό επίπεδο του παρατηρητή, αντιλαμβάνεται περισσότερα ή λιγότερα μηνύματα μέσα από το έργο.

Ποια είναι η γνώμη σας σχετικά με την γνώμη πολλών ότι οι τοιχογραφίες είναι βανδαλισμός;

Εγώ δεν βλέπω αυτή την άποψη, ούτε αυτή την ανταπόκριση από τον κόσμο. Συνήθως η ανταπόκριση που δέχομαι είναι ότι οι τοιχογραφίες αποτελούν έργα τέχνης... Πολλές φορές παρόλα αυτά, ο κόσμος μπερδεύεται με τα γκράφιτι ή τα συνθήματα, που μερικές φορές είναι βανδαλισμός - αλλά το τι είναι βανδαλισμός είναι μια μεγάλη γκάμα απόψεων. Πάντως, η προσωπική μου θέση και γνώμη είναι ότι δεν υπάρχει πλειοψηφία ανθρώπων που θεωρεί τις τοιχογραφίες βανδαλισμό - τις συγκεκριμένες τοιχογραφίες που κάνουμε εμείς. Είναι άλλη αισθητική αντίληψη οι τοιχογραφίες, είναι διαφορετικές από τα γκράφιτι και τα tag. Αλλά εκεί δεν είναι θέμα να ορίσουμε αν είναι βανδαλισμός ή όχι, αλλά το τι είναι «δημόσιος χώρος» και το τι ανήκει

στη σφαίρα του ιδιωτικού. Δηλαδή σε ποιόν ανήκει και ποιος έχει δικαίωμα να παρεμβαίνει. Και με ποιόν τρόπο. Το να συμπεραίνεις, τελικά, ότι είναι βανδαλισμός είναι η γνώμη του καθενός, δεν είναι αυτό που οφείλει μια κοινωνία να συμμεριστεί. Οι κοινωνίες εξελίσσονται μέσω της συνείδησης και της διαβούλευσης. Τα συμπεράσματα ας τα κρίνει η ιστορία!

Σας ευχαριστώ!

Κι εγώ!

Αποτυπώματα... Τέχνης

του Γιώργου Ψαράκη

Τα graffiti έχουν μακρά ιστορία και δεν μπορεί να χρονολογηθεί η ακριβής στιγμή ή ο δημιουργός τους. Ωστόσο, η πρακτική του να αφήνεις εικόνες ή συμβολισμούς σε δημόσιους χώρους υπάρχει από αρχαίες εποχές και σε διάφορες πολιτισμικές κοινότητες.

Τα σύγχρονα graffiti, όπως τα γνωρίζουμε σήμερα, έχουν τις ρίζες τους στη Νέα Υόρκη της δεκαετίας του 1960 και του 1970. Αυτό που ξεκίνησε ως μια δραστηριότητα στην αστική νεολαία, συχνά σε περιοχές με περιορισμένη πρόσβαση σε καλλιτεχνικά μέσα έκφρασης, εξελίχθηκε σε ένα κίνημα που αντιλαμβάνεται τους δημόσιους χώρους ως καμβάδες έκφρασης. Σημαντικές φιγούρες στην εξέλιξη των graffiti περιλαμβάνουν καλλιτέχνες όπως οι Taki 183, Daze, Seen, και οι ομάδες όπως οι Fabulous Five και η Rock Steady Crew. Αυτοί οι καλλιτέχνες επηρέασαν την ανάπτυξη του κινήματος των graffiti και την αναγνώρισή του ως ένα σημαντικό μέρος του πολιτισμού του δρόμου.

Υπογράψτε, κύριε καλλιτέχνη!

της Δανάης Γκοτσοπούλου

Έχετε αναρωτηθεί ποτέ, τι είναι η... ταγκιά και τι ρόλο παίζει; Χμμ. Η ταγκιά προέρχεται από την αγγλική λέξη «tag» και αποτελεί την «υπογραφή» (την ταυτότητα, κατ' άλλους) ενός καλλιτέχνη γκράφιτι. Σ' ένα γκράφιτι η υπογραφή αυτή είναι μικρή και βρίσκεται ή μέσα στην ζωγραφιά ή σε μια άκρη της, ζωγραφισμένη είτε με μαρκαδόρο, είτε με σπρέι (η ταγκιά δεν γίνεται να καλύπτει το γκράφιτι). Η ταγκιά είναι κάτι που μπορεί να κάνει ο καθένας και συμβολίζει, κυρίως, τη μαγκιά του καλλιτέχνη -και μάλιστα, ανάλογα με το που τη... «βάρεσε», δηλαδή που την άφησε. Τα tags χρησιμεύουν, όπως ομολογούν οι street artists, στο να οριοθετήσουν οι καλλιτέχνες τον χώρο τους και όχι τόσο για την αυτοπροβολή τους.

Adobe Stock | #676144810

Οι συλλογές είναι -κυρίως- επηρεασμένες από διάφορα trends που βλέπει κανείς σε δημοφιλείς πλατφόρμες. Συνεπώς, η «γρήγορη μόδα» επιτρέπει στους καταναλωτές να αγοράσουν μια νέα εμφάνιση σε προσιτή τιμή.

Ωστόσο, σε όλο αυτό υπάρχουν κάποιες σημαντικές ...αγκυλώσεις. Η «γρήγορη μόδα» κρύβει πίσω της ένα σημαντικό ποσοστό παιδικής εργασίας, επισφραγίζει τις αυταρχικές μορφές σύγχρονης (καπιταλιστικής) εργασίας και, φυσικά, υποστηρίζει ολόψυχα τον καταναλωτισμό. Διότι οι εταιρίες, από τις οποίες πολλοί από εμάς καθημερινά αγοράζουμε ρούχα τους, εκμεταλλεύονται όχι μόνο τις χώρες του «Τρίτου κόσμου» (όπως είναι το Μπανγκλαντές, η Ινδία και η Κίνα), αλλά έμμεσα και τους ίδιους τους καταναλωτές.

Η εξάρτηση της «γρήγορης μόδας» από τη φθηνή εργασία συχνά εκμεταλλεύεται παιδιά από υποανάπτυκτες ή διαλυμένες από πολέμους ή άλλες αιτίες χώρες με διάφορους τρόπους. Σε χώρες με «χαλαρούς» κανονισμούς τα παιδιά εργάζονται υπό απάνθρωπες κι ανυπόφορες συνθήκες και πληρώνονται περίπου 1,5 € την ώρα στην καλύτερη περίπτωση· ενώ άλλα παιδιά βγάζουν 6,5 € την ημέρα δουλεύοντας δωδεκάωρα, προκειμένου να καλύψουν τη ζήτηση. Η ανεπαρκής (ή σκόπιμα ανεπαρκής, όπως υποστηρίζουν πολλοί) εποπτεία στις αλυσίδες εφοδιασμού καθιστά δυνατή αυτή τη πρακτική, οδηγώντας σε επισφαλείς συνθήκες και περιορισμένες ευκαιρίες κατάρτισης.

Η πολυπλοκότητα των παγκόσμιων αλυσίδων εφοδιασμού συσκοτίζει, με άλλα λόγια, την εκμετάλλευση κάθε πλευράς. Αξίζει να αναφερθεί το γεγονός ότι η «γρήγορη μόδα» δίνει προτεραιότητα στο κέρδος έναντι της βιωσιμότητας και των ηθικών πρακτικών. Τροφοδοτεί έναν κύκλο υπερκατανάλωσης δελεάζοντας τους πελάτες με χαμηλές τιμές και διατηρεί έναν συνεχή κύκλο εργασιών παραγωγής ενδυμάτων. Αυτό, με τη σειρά του, ενθαρρύνει την παρορμητική αγορά και τη διαθεσιμότητα, οδηγώντας σε περιβαλλοντική υποβάθμιση και εκμετάλλευση της εργασίας.

Το fast fashion ευδοκμεί στον καταναλωτισμό, προωθώντας την ιδέα πως η ευτυχία και η εκπλήρωσή της μπορούν να επιτευχθούν μέσω της ατέλειωτης κατανάλωσης, διαιωνίζοντας έτσι τον κύκλο της εκμετάλλευσης και της περιβαλλοντικής βλάβης. Οι υπεύθυνοι των επιχειρήσεων έχουν ως μόνο σκοπό την είσπραξη όσο το δυνατόν περισσότερου κέρδους, ανεξαρτήτως του (ηθικού και έ-

Συχνά στα διάφορα podcasts, στα φυλλάδια μόδας ή ακόμα και στα άρθρα μόδας συναντούμε τον όρο «fast fashion» (ή, κατά το ελληνικότερο, «γρήγορη μόδα»). Τι είναι, όμως, αυτό το «fast fashion»;

Το fast fashion, λοιπόν, αφορά τα κομμάτια ρούχα χαμηλής τιμής που μεταφέρονται γρήγορα από τη σχεδίαση στα κατάστημα λιανικής πώλησης, προκειμένου να ανταποκριθούν στις κυρίαρχες τάσεις μόδας της τρέχουσας περιόδου.

ντιμου) τρόπου με τον οποίο αυτό θα έπρεπε να γίνεται.

Γι' αυτόν κιόλας τον λόγο καταφεύγουν σε όλο αυτό το σύστημα της «γρήγορης μόδας». Συγκεκριμένα, ενώ σπαταλάνε λιγότερα χρήματα και κατασκευάζουν φθηνότερα και ταχύτερα τα προϊόντα τους, λαμβάνουν τα τετραπλάσια ποσά σε έσοδα. Συνεπώς, καθώς ξοδεύουν πολύ λιγότερα χρήματα για την κατασκευή και την αποστολή των ρούχων, έχουν πολύ υψηλότερο τζίρο (=κέρδος), όχι μόνο λόγω των ελάχιστων εξόδων τους αλλά και λόγω της όρεξης του καταναλωτή για σύγχρονα στυλ σε χαμηλή τιμή και, βεβαίως, της αυξανόμενης συχνά αγοραστικής δύναμης (ειδικά μεταξύ των νέων).

Κατά το πέρασμα των χρόνων, μάλιστα, οι συνθήκες εργασίας χειροτερεύουν περισσότερο και οι άνθρωποι που δουλεύουν στα επιχειρηματικά αυτά πρότζεκτς

υποφέρουν παραπάνω. Και γι' αυτό έκαναν έμμεσα μια απόπειρα κοινοποίησης της ανάγκης τους για βοήθεια. Πρόσφατα ήρθαν στην επιφάνεια μερικές φωτογραφίες στο διαδίκτυο, που δείχνουν ετικέτες ρούχων από τέτοιες εταιρείες με ανησυχητικά μηνύματα γραμμένα επάνω σε αυτές. Παρόλα αυτά, οι εταιρείες, αρνούνται τις κατηγορίες, υποστηρίζοντας πως ήταν απλώς τυπογραφικά λάθη ή «στημένες» φωτογραφίες από ανταγωνιστές. Μάλιστα, μερικές πλήρωσαν διάσημες φιγούρες του δια-

δικτύου, για να καλύψουν την αλήθεια όσον αφορά τις συνθήκες εργασίας εκδηλώνοντας έπαινο για τα καθαρά εργοστάσια και τους χαμογελαστούς, χαρούμενους εργάτες που δεν υπερεργάζονται. Ωστόσο, όλοι αυτοί οι «πρεσβευτές» των εταιρειών αντιμετωπίζουν την κατακραυγή μεγάλης μερίδας του κοινού, οι οποίοι τους κατηγορούν για τη συμμετοχή-συνενοχή τους σε ένα κόλπο προπαγάνδας που έχει σχεδιαστεί για να παραπλανήσει τους πελάτες.

Γιατί ψωνίζουμε, λοιπόν, τόσο συχνά από τέτοια μαγαζιά;

Η απάντηση είναι αυτονόητη: όλοι μας θέλουμε μοδάτα ρούχα, σε φθηνή τιμή, που ακολουθούν το πρότυπο της μόδας της εκάστοτε χρονικής περιόδου.. Εκτός αυτού, πολλοί από εμάς δεν είχαν/έχουν καν υπόψη τους αυτό το φαινόμενο. Θα ήταν, ωστόσο, συνετό να διατηρήσουμε μία ισορροπία, επιλέγοντας την ποιότητα έναντι της ποσότητας και επενδύοντας σε διαχρονικά κομμάτια που αντέχουν στις κρίσεις της μόδας. Μπορούμε να προτιμάμε βιώσιμες μάρκες, δίνοντας προτεραιότητα στις ηθικές πρακτικές και στη διαφάνεια που παρουσιάζουν οι αλυσίδες εφοδιασμού τους. Οφείλουμε, τέλος, να συμμετέχουμε σε μια συνειδητή κατανάλωση, επαναπροσδιορίζοντας, δορίζοντας ή ανακυκλώνοντας ρούχα κι έτσι να μειώσουμε τα απόβλητα και, οπωσδήποτε, να ελαχιστοποιήσουμε τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Να ζούμε, εν ολίγοις, **ως πραγματικά συνειδητοποιημένοι και «ενεργοί» πολίτες!**

Η νέα ψυχαγωγία

της Μαριέττας Ρίτη

Η καραντίνα, λόγω του covid-19, έκανε την ψυχαγωγία μέσω του διαδικτύου ιδιαίτερα δημοφιλή. Όταν κανείς δεν μπορεί να βγει, πρέπει να βρει κάποιον άλλον τρόπο για να διασκεδάσει –κατανοήτο. Έτσι, μέσα ψυχαγωγίας όπως ταινίες ή σειρές έγιναν σημαντικά κομμάτια της ζωής όλων μας. Δείτε πώς «δουλεύουν».

❖ Μουσική

Αν και η μουσική ήταν αναπόσπαστο κομμάτι στη ζωή των ανθρώπων από τα αρχαία κιόλας χρόνια, σήμερα οι άνθρωποι έχουν μια κάπως διαφορετική προσέγγιση όσον αφορά την μουσική: γίνεται αντιληπτή ως *προϊόν*, διαθέσιμο μεν σε όλους, αλλά κάποιοι μπορούν να βγάλουν και εκατομμύρια από αυτή. (Κι αυτό συμβαίνει επανειλημμένως). Οι πλατφόρμες έχουν δώσει την δυνατότητα στους καλλιτέχνες να αναδειχθούν σε μεγαλύτερο κοινό. Έτσι, όλο και περισσότεροι μπορούν να απολαύσουν την τέχνη της μουσικής. Για πολλούς, μάλιστα, είναι βασικό μέρος της ζωής τους, καθώς το να ακούν τραγούδια των αγαπημένων τους καλλιτεχνών μετά από μια δύσκολη μέρα, τους βοηθάει να χαλαρώσουν ή να βάλουν σε τάξη τις (σκόρπιες) υποχρεώσεις τους.

❖ Σειρές και ταινίες

Η εμφάνιση του Covid-19 σε συνδυασμό με την ανάπτυξη του 3D animation ανέβασε τις τηλεθεάσεις σειρών και ταινιών σε απίστευτα νούμερα, τα οποία αύξησαν κατά πολύ (!) τα έσοδα των βιομηχανιών που παράγουν τέτοιου είδους προϊόντα.

Το 3D animation έχει διευκολύνει την δημιουργία ταινιών και σειρών και έτσι μικροί καλλιτέχνες αποφάσισαν να ακολουθήσουν τα όνειρα και τα ταλέντα τους, ενώ μικρο-επιχειρηματίες έχουν εμφανιστεί σε όλο το διαδίκτυο. Όταν κάποιος έχει πρόσβαση σε τόσο μεγάλο αριθμό ταινιών και σειρών, είναι δύσκολο να αντισταθεί στο να κάτσει ένα απόγευμα και να αρχίσει μία ή δυο-τρεις σειρές, έτσι για την πλάκα του.

❖ Social Media

Τα social media είναι ο τρόπος επικοινωνίας και σύνδεσης με τον υπόλοιπο κόσμο για πολλά άτομα. Αν και πολλές φορές οι συζητήσεις ή αυτά που ανεβαίνουν στις πλατφόρμες των social media δεν έχουν κάποιο ιδιαίτερο νόημα ή ουσία, οι εφαρμογές/πλατφόρμες αυτές μπορούν να γίνουν ιδιαίτερα *εθιστικές*. Οι άνθρωποι βρήκαν, επίσης, έναν τρόπο να βγάλουν χρήματα από όλο αυτό. Οι λεγόμενοι influencers ή content creators ανεβάζουν content (περιεχόμενο) στις πλατφόρμες και οι καταναλωτές το λαμβάνουν μέσω αυτών. Βάσει των θεάσεων και των likes, μερικές φορές και των διαφημίσεων, λαμβάνουν τα αντίστοιχα χρήματα από την πλατφόρμα. Ή, απλώς, κάποιος μπορεί να είδε μία όμορφη γάτα στον δρόμο και να την «κόσταρε», παίρνοντας λίγα περισσότερα likes από ό,τι συνήθως.

Η ψυχαγωγία ήταν πάντα μέρος της ζωής. Το διαδίκτυο –απλώς- μας έδωσε λίγους περισσότερους τρόπους για το πώς να ψυχαγωγήσουμε τους εαυτούς μας.

Μουσική: κάτι παραπάνω από διασκέδαση!

της Αριάδνης Μπαϊρακτάρη

Η μουσική είναι παντού στην ζωή μας: μουσική ακούς σε εστιατόρια, σε καταστήματα -ακόμα και σε πλατείες. Με μουσική επενδύονται οι ταινίες, οι διαφημίσεις και, γενικά, μπορείς να ακούσεις οποιοδήποτε τραγούδι θέλεις από το κινητό σου τηλέφωνο ανά πάσα στιγμή. Αν σκεφτείς πόσοι και πόσοι καλλιτέχνες υπάρχουν, πόσα και πόσα τραγούδια... Πολλά παιδιά (και ενήλικες) ξέρουν να παίζουν ένα μουσικό όργανο και, προφανώς, η μουσική είναι ένας τρόπος ευχαρίστησης, χαλάρωσης και ηρεμίας -κι αυτό είναι μία από τις θαυμαστές ικανότητές της.

διακυμάνσεις των συναισθημάτων που προκαλούνται εξαιτίας των μουσικών ακουσμάτων μας· αλλά και η σχετική ενεργοποίηση μας (ή απενεργοποίηση και χαλαρότητά μας) ανάλογα με τις μουσικές παύσεις τις συγκοπές, τις εναρμόνιες μετατροπές, τις μελωδικές αποτζιατούρες (αποτζιατούρα ή επέρειση είναι ο καλλωπιστικός φθόγγος που προηγείται ενός κύριου φθόγγου) και τις άλλες μουσικοθεωρητικές έννοιες και, γενικότερα, τις έντονες μουσικές στιγμές και τις εναλλαγές των κομματιών που επιλέγουμε (ή τυχαία βρίσκονται στον δρόμο μας). Και που, χωρίς αμφιβολία, επιδρούν στη συναισθηματική μας αντίληψη και αντίδραση.

Πολλοί, λοιπόν, μπορεί να γνωρίζουν αρκετούς καλλιτέχνες και ακόμη περισσότερα τραγούδια. Λίγοι, ωστόσο, ξέρουν πως η μουσική μπορεί να μας επηρεάσει και με πιο ... περίπλοκο τρόπο. Το άκουσμα μιας μελωδίας ή ενός τραγουδιού, για παράδειγμα, μπορεί να μας προκαλέσει πάμπολλες **σωματικές επιδράσεις**. Το σώμα μας αντιδρά στο άκουσμα μιας μελωδίας. Έχει τύχει σε όλους μας να κουνάμε ρυθμικά το κεφάλι μας πάνω κάτω, να κοπανάμε το πόδι στο πάτωμα ή να χτυπάμε το χέρι μας στον ρυθμό ακούγοντας μουσική. Μέσω της μουσικής μπορούν, επίσης, να προκληθούν μια σειρά από εσωτερικές διαδικασίες-αντιδράσεις, όπως λ.χ. αύξηση του καρδιακού μας παλμού, διακυμάνσεις στον

σφυγμό μας, αλλαγή στον ρυθμό που αναπνέουμε, στις αρμονικές λειτουργίες και στην αρτηριακή πίεση, τροποποίηση της οξυγόνωσης του αίματος, αλλαγές στη θερμοκρασία του δέρματός μας...

Δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, που δύο από τους κορυφαίους Έλληνες φιλοσόφους, ο Πλάτωνας και ο Αριστοτέλης, απέδωσαν στη μουσική μια δύναμη «ηθοπλαστική», υποστηρίζοντας ότι χάρη σε αυτή ο άνθρωπος μπορεί να μεταβάλει τις ορέξεις και τον χαρακτήρα του, να γίνει νωθρός και αδρανής ή γρήγορος και δημιουργικός, να αγριέψει ή να μαλακώσει από τον θυμό του. Σύγχρονοι ερευνητές αναφέρουν, επίσης, ότι φαίνεται να υπάρχει κάποια συσχέτιση ανάμεσα στα είδη της μουσικής και στις διακυμάνσεις των συναισθημάτων που προκαλούνται εξαιτίας των μουσικών ακουσμάτων μας.

Η μουσική μπορεί να συνδυάζει, εντέλει, μια σειρά από πράγματα και αποτελέσματα. Οπωσδήποτε είναι κάτι το ατομικό: ο καθένας έχει τον δικό του κλειστό κύκλο της μουσικής, τις δικές του προτιμήσεις σε τραγούδια και σε καλλιτέχνες. Παρόλα αυτά, η μουσική είναι και μια σύνθεση κοινωνική, μια διαδικασία “ανοιχτή” -μπορεί, δηλαδή, να συνδέει μία χώρα, μία φυλή, μία πόλη ένα χωριό, καθώς, όπως ακριβώς κάθε χώρα έχει τη δικιά της κουζίνα και τον δικό της χαρακτήρα, έτσι έχει και τη δική της μουσική. Όταν συναντάς ένα άτομο που ακούει το ίδιο είδος μουσικής ή και τον ίδιο καλλιτέχνη με εσένα, τότε αμέσως κάτι σε συνδέει με αυτόν. Ως άτομο ξεχωριστό, αλλά και όμοιο ταυτόχρονα. Και τότε νιώθεις και πάλι αυτή τη βαθιά αίσθηση του κοινού στοιχείου και πάλι το “μέσα σου” αρχίζει να κινητοποιείται, να αντιδρά, να συμμετέχει.

Κάπως... συγκινήθηκα πάλι...

Ταλαιό μου, βινύλιο!

της Μυρτούς Νικολάου

Πικ απ, δίσκος, βελόνα και... ας ξεκινήσουν τα τραγούδια! Μια άλλη εποχή... ή όχι μόνο;

Μάλλον όχι μόνο, διότι το βινύλιο κάνει δυναμικό comeback μετά από αρκετά χρόνια στην αφάνεια. Ναι, αλήθεια! Οι πωλήσεις δίσκων έχουν σημειώσει εντυπωσιακή αύξηση, λόγω κυρίως της εξαιρετικής ποιότητας ήχου, την οποία καμία άλλη συσκευή δεν έχει καταφέρει να επιτύχει. Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα, μάλιστα, η πώληση βινυλίων το 2023 αυξήθηκε κατά 12%! Ο δίσκος με τις μεγαλύτερες πωλήσεις το 2023 ήταν το άλμπουμ της Taylor Swift "1989" (Taylor's Version), το οποίο κατάφερε να ξεπεράσει το άλμπουμ των Rolling Stones, "Hackney Diamonds" - δεύτερο στην κατάταξη.

Πάντως, τεράστια επιτυχία σημειώνουν τα πιο κλασικά κομμάτια, γεγονός που δείχνει πως δεν είναι στις top προτιμήσεις μόνο τα νέα τραγούδια. Παρόλο, όμως, που ο δίσκος βινυλίου έχει εξαίσιο ήχο, οι οικολογικές επιπτώσεις του είναι τεράστιες, διότι κατασκευάζεται από PCV, ένα είδος πλαστικού το οποίο συντίθεται από μη ανανεώσιμους πόρους. Οπότε σε πολλούς καλλιτέχνες (και στους παραγωγούς τους, στις εταιρείες τους κλπ) θα ανακύψει σύντομα το πρόβλημα της αναντιστοιχίας του μοντέρνου προς το οικολογικό.

"Τρυπώσαμε" στο MONO Record Store, Πατρέως 96 Πάτρα, προκειμένου να πάρουμε πιο... εξειδικευμένες πληροφορίες από τον ιδιοκτήτη του, κ. Χρήστο Σωτηρόπουλο. Κι ακούστε τι μάθαμε:

➤ Πότε επέστρεψε αυτό το πάθος των ανθρώπων για το βινύλιο;

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι το ενδιαφέρον των ανθρώπων για το βινύλιο δεν έσβησε ποτέ, αφού αυτός ο μικρός πυρήνας διατηρούσε ζωντανές τις βινυλιακές πωλήσεις, ακόμα και σε χαμηλό ποσοστό, τη δύσκολη δεκαετία του 2000. Από το 2010 φάνηκε να αναζωπυρώνεται το ενδιαφέρον ενός μεγαλύτερου μουσικόφιλου κοινού. Από την πανδημία και μετά, φαίνεται ότι πια το βινύλιο είναι κοινή συνείδηση.

➤ Γιατί να αγοράσει κανείς βινύλιο;

Διότι, αφενός με τα κατάλληλα μηχανήματα ακούγεται εξαιρετικά ο ήχος και αφετέρου είναι μακράν η πιο όμορφη φυσική μορφή προϊόντος, η οποία παράγει μουσική. Είναι πλήρης, έχει μεγάλο μέγεθος, φαίνεται ξεκάθαρα η λειτουργία του.

➤ Ποιο είναι το κόστος ενός δίσκου βινυλίου;

Ένας καινούργιος δίσκος σίγουρα πια στοιχίζει πάνω από 20 ευρώ, πιο κοντά στα 30. Ωστόσο, για τους μεταχειρισμένους εξαρτάται από τη σπανιότητα τους.

➤ Πόσο ευχαριστημένος μπορεί κανείς να μείνει από τον ήχο ενός βινυλίου;

Μπορεί να μείνει πολύ ευχαριστημένος αν όλες οι συνθήκες ευνοούν μια ιδανική ακρόαση: μηχανήμα, περιβάλλον ακρόασης, ποιότητα δίσκου, εγγραφή δίσκου, παραγωγή και... διάθεση.

Μήπως, λοιπόν, να κάνουμε μια τεράστια... βουτιά στο παρελθόν;
Με τη βελόνα στο χέρι, πάντα...

Θέατρο με διαχρονική αξία

της Κωνσταντίνας Κεφάλα

Η θεατρική παράσταση «**Τρομεροί Γονείς**» του Ζαν Κοκτώ σκηνοθετείται στο Θέατρο Radar, με την **Αναστασία Παπαστάθη** να υποδύεται τον απαιτητικό ρόλο της εξουσιαστικής και διχαστικής μητέρας, συνοδευόμενη από τους **Χρήστο Ευθυμίου, Μαρία Μαυροματάκη, Αντώνη Καραθανασόπουλο** και **Ευδοκία Ασπρομάλλη**.

Η παράσταση, εκτός από τις εξαιρετικές ερμηνείες των ηθοποιών, αναδεικνύει τη λιτότητα και τη διαύγεια που χαρακτηρίζει το έργο του Κοκτώ. Οι «Τρομεροί Γονείς», εγκλωβισμένοι στη στερεοτυπική λογική του ενήλικου ελέγχου, αρνούνται την ανεξαρτησία του παιδιού τους. Η μητέρα συρρικνωμένη από την εξάρτηση, αφιερώνει την αγάπη της αποκλειστικά στον γιο

της αρνούμενη να τον μοιραστεί με κάποια άλλη γυναίκα. Η σχέση αυτή, γεμάτη οικονομικές εξαρτήσεις και ψυχολογικές δεσμεύσεις, δημιουργεί τριγμούς στον οικογενειακό κύκλο, απομακρύνοντας τελικά τα μέλη του και γεννώντας άγριες συνωμοσίες.

Από την άλλη, ο πατέρας, ανώριμος και αναξίπιστος, αναζητά απεγνωσμένα την αγάπη σε παρασποντικές σχέσεις. Σε αυτήν την τραγική ισορροπία οικογενειακής αδυναμίας, ο γιος, ερωτευμένος, κατάφερε να λυτρωθεί από τα δεσμά της οικογένειας, προκαλώντας αντιδράσεις και αναμενόμενες συγκρούσεις. Η αντίσταση της μητέρας, η προδοσία της θείας, και η αναζήτηση ταυτότητας αποτυπώνονται σε μια περιπέτεια εξέλιξης και απελευθέρωσης.

Παρόλο που το έργο αυτό γράφτηκε το 1938, έχει διαχρονική αξία και άνθρωποι κάθε εποχής μπορούν να βρουν στοιχεία τους σε αυτό.

Επιβεβαιώνοντας (και) τις ρωμαϊκές μας ρίζες

του Μάνου Πασματζή

Μια μικρή βόλτα στην (παλιά) Πάτρα είναι αρκετή, για να παρατηρήσουμε πολλά ρωμαϊκά κτίσματα τριγύρω και να συνειδητοποιήσουμε (και) το ρωμαϊκό παρελθόν της πόλης μας.

Τα περισσότερα από τα κτίσματα αυτά, κατασκευάστηκαν τον 1^ο και 2^ο μ.Χ. αιώνα. Μεταξύ των πιο σημαντικών ρωμαϊκών κτισμάτων στην Πάτρα είναι το ρωμαϊκό ωδείο, το ρωμαϊκό υδραγωγείο και το πρόσφατα αξιοποιημένο ρωμαϊκό στάδιο.

Το ρωμαϊκό ωδείο κατασκευάστηκε τον 2^ο μ.Χ. αι. από τον Ρωμαίο αυτοκράτορα *Αύγουστο*, ο οποίος διακυβέρνησε τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία από το 27 π.Χ. έως το 14 μ.Χ. Το ωδείο βρίσκεται στα δυτικά του Κάστρου, στην Άνω Πόλη, πάνω από το ρωμαϊκό στάδιο και την ιστορική πλατεία του Αγίου Γεωργίου. Με τα χρόνια, το ωδείο υπέστη φθορές, αλλά αναστηλώθηκε και χρησιμοποιείται πλέον για μουσικές, θεατρικές και άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις -έχοντας τη δυνατότητα να φιλοξενήσει έως και 2.600 θεατές.

Το ρωμαϊκό υδραγωγείο στην περιοχή της Αρόης (τμήμα του φαίνεται σήμερα περνώντας από τη μίνι περιμετρική) κατασκευάστηκε στις αρχές του 2^{ου} μ.Χ. αι από τον Ρωμαίο αυτοκράτορα *Αδριανό*, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της λειψυδρίας της πόλης, η οποία έως τότε υδρευόταν κυρίως από πηγάδια. Η απόσταση της δεξαμενής του υδραγωγείου από το κάστρο απείχε 6.5 χιλιόμετρα και το νερό μεταφερόταν στο μεγαλύτερο μέρος του με κτιστό υπόγειο αγωγό. Το υδραγωγείο ξεκινούσε από τις πηγές του σημερινού χωριού Ρωμανός και κατέληγε στην Πάτρα (συγκεκριμένα, εκεί όπου βρίσκεται το κάστρο), ενώ από τις ίδιες πηγές υδρεύεται και σήμερα η πόλη. Το υδραγωγείο εξυπηρετούσε την πόλη έως και το 1874, οπότε η Πάτρα υδροδοτήθηκε πλέον με σωλήνες.

Το ρωμαϊκό στάδιο κατασκευάστηκε γύρω στο 80-90 μ.Χ., όταν αυτοκράτορας ήταν ο *Δομιτιανός*, του οποίου ήταν δώρο για τον εορτασμό των 100 χρόνων από την δημιουργία ρωμαϊκής αποικίας στην πόλη. Το στάδιο αυτό βρίσκεται στην οδό Ηφαίστου, κάτω ακριβώς από το ρωμαϊκό ωδείο. Στο στάδιο γινόντουσαν αθλητικοί αγώνες και τα «Καισάρεια», στα οποία συμμετείχαν αθλητές από όλη την Ελλάδα. Επίσης, στα Καισάρεια δεν πραγματοποιούνταν μόνο αθλητικοί αγώνες, αλλά και μουσικές και θεατρικές παραστάσεις. Σήμερα το στάδιο δεν έχει αποκαλύφθει όλο, αλλά πολλά τμήματα του -κυρίως της ανατολικής πλευράς. Η κεντρική είσοδός του έχει μνημειώδη όψη και εντοπίστηκε κατά τη δυτική

μακρά πλευρά. Η νότια πλευρά του βρίσκεται μάλλον κάτω από τον Ι.Ν. της Παντάνασσας. Το στάδιο έχει μήκος 200 μέτρα και πλάτος 90 μέτρα. Οι ανασκαφές είναι δύσκολες και συνεχίζονται, διότι το στάδιο βρίσκεται στο κέντρο της πόλης και πάνω του έχουν κατασκευαστεί ολόκληρα οικοδομικά τετράγωνα.

Γιατί η ζωή θέλει τη... μαχηκιά της της Στέλλας Αβραμίδη

«Ένα μήλο την ημέρα, τον γιατρό τον κάνει πέρα», αλλά... ποιος το καθαρίζει; Με αυτή τη συσκευή έχεις σίγουρο αποτέλεσμα και τον γιατρό μακριά! (Οι γιατροί μπορούν, απλώς, να πάρουν τη συσκευή).

Πρόκειται για μία φρυγανιέρα που, χρησιμοποιώντας θερμαντικά ένθετα, αποτυπώνει φωτογραφίες πάνω στη φέτα του ψωμιού. Εσείς στέλνετε απλώς τη φωτογραφία που επιθυμείτε στον κατασκευαστή κι εκείνος, με τη σειρά του, κατασκευάζει τα προσωπικά σας ένθετα. Γιατί είναι ωραίο να βλέπεις το μουντάκι σου το πρωί. (Η μήπως όχι...)

Δεν είναι μία (ακόμη) αυγοθήκη: η συγκεκριμένη συσκευή ειδοποιεί τον χρήστη-καταναλωτή πόσα αυγά έχει, αλλά και πόσο μαγαίτικα είναι μέσω μίας εφαρμογής στο smartphone του. Η τιμή πώλησης κυμαίνεται από 10 έως και 20 ευρώ (μόνο). Πάρε δύο!

Από το πλέξιμο στο... μπλέξιμο στης Παναγούλας

- Μωρή Παναγούλα, πού είσαι κανερή; Θα πιούμε καφεδάκι;
- Να πιούμε, Αργυρούλα μου. Στάσου να βγάλω το φαί από το φούρνο, γιατί άμα το κάψω, ποιος τον ακούει τον προκομμένο μου!
- Άντε κι εσύ, χριστιανή μου! Παρέα τον έχεις. Δες κι εμένα που είμαι σαν την καλαμιά στον κάμπο.
- Ησύχασες, δε λες. Πήγε η ώρα του η καλή κι ό,τι θέλεις κάνεις τώρα. Δίνει, καημένη, λογαριασμό η Στάσα; Χήρα είναι, ό,τι θέλει κάνει!
- Τι λες, μωρή! Για τέτοια μ' έχεις εμένα; Που πήγε κι έμπλεξε με τον αστυφύλακα; Άι, να μου χαθεί η παλιοχήρα. Με κόρη της παντριάς.
- Και σένα τι σε νοιάζει; Σαν τον προκομμένο μου κάνεις. Αχ, πήγε και χάθηκε κείνο το καλό παιδί, ο Απόστολος, στο Νανάγιο. Μωρέ κι εκείνος ο δικός μου να μη μπαίνει σε καράβι... Συχώρα με, Θεούλη μου!
- Τι λες, Παναγούλα μου; Ήτανε χρόνια πριν εκείνο το νανάγιο. Πώς να βρισκότανε εκεί ο άντρας σου;
- Άστονε κι αυτόν, καημένη! Όλο τα νεύρα του έχει, σαν τον Ιπποκράτη. «Μη αυτό», «κάνε εκείνο». Ωχου! Μα κι αυτός ο Ιπποκράτης... Άλλος μπροστά κι άλλος από πίσω. Τι φίδι είναι κι αυτός;

- Ναι, Παναγούλα μου. Η Ειρήνη θέλει τον Αντώνη. Τον Πέτρο, δηλαδή. Μπλέχτηκα και με τα ονόματα πια! Έρωτας μεγάλος. Σαν την ξαδέρφη μου με τον άντρα της. Άλλον παντρεύτηκε και πήρε τον άντρα της μετά.
- Τι λες, μωρή; Αφού είχε άντρα, ποιον άντρα πήρε;
- Τον νέο της άντρα. Αντώνης κι αυτός. Και χήρεψε.
- Άιντε και θα με τρελάνεις εσύ! Σαν την Ελένη, τρέλα μου πουλάς.
- Ποια Ελένη;
- Της τηλεόρασης. Άλλα λέει, άλλα θέλει, άλλα κάνει. Ίδια είσαι!
- Μωρή, καφέ θα ψήσεις; Άρχισε η Δανάη!
- Αυτή μ' αρέσει, Αργυρούλα μου! Είναι ο εαυτός της. Κι όχι σαν τις άλλες, που τρώνε μια ελιά όλη μέρα! Άσε πια από χιούμορ κι από χαμόγελο και νάζι...
- Να δεις ποιανής κορίτσι είναι; Προχθές, μωρή, το διάβαζα. Στο ντερνέτ.
- «Ιντερνέτ», Αργυρούλα μου. Μα να μην μπορείς να μάθεις μία λέξη... Σαν τον αχαϊρεντο κι εσύ. Ακόμη στα παμπάλαια είναι!

- Το κατάλαβες ή δεν το κατάλαβες, καημένη; Κολλάς σε κάτι πράματα.. Δε μου είπες: τον είδες προχτές τον Ευαγγελάτο; Είναι, λέει, δύσκολα τα πράγματα στην Ευρώπη. Η οικονομία δεν πάει καλά.
- Η δική του ή η δική μας;
- Καλέ όλωνών είπε!
- Εσύ κι εγώ είμαστε αυτός, Αργυρούλα μου; Σα να μην ξέρεις από αριθμούς.
- Ναι, αλλά η Ευρώπη έχει λέει πρόβλημα κι έτσι έχουμε κι εμείς.
- Κούνια που μας κούναγε, Αργυρούλα μου. Κάτσε να βγάλω το φαί, μη μείνουμε και νηστικοί σήμερα...

Τι «παίζει», ρε παιδιά;

Ρούχα ποδοσφαιρικών ομάδων

Φανέλες, φούτερ, φόρμες και γενικά τα ρούχα αθλητικών ομάδων, κυρίως ποδοσφαιρικών, είναι πλέον τάση. Ποδοσφαιρόφιλοι έφηβοι –και όχι μόνο– αγοράζουν προϊόντα των αγαπημένων τους ομάδων και τα... κυκλοφορούν παντού και πάντα.

Fluffy κούρεμα

Χαλαρά κυματιστά μαλλιά, με ελαφρύ, ατημέλητο σπάσιμο στις άκρες είναι πλέον στη μόδα (και) για τα αγόρια. Και δε χρειάζεται να έχεις, φίλε μου, και κάποιο ιδιαίτερο μαλλί για να είσαι fluffy.

Δώσε φάρδος!

Η τάση για το φετινό καλοκαίρι είναι το πλατύ, το φαρδύ, το διογκωμένο –το τεράστιο, γενικώς. Και το cool. Ντυθείτε άνετα και χαλαρά.

Να σου πω τι διάβασα!

του Αλέξανδρου Στεφόπουλου

Το *Τήγκρε, με τα χέρια γυμνά* (εκδ. Πατάκης, 2021) έχει γραφτεί από τον συγγραφέα Γιώργο Κ. Παναγιωτάκη. Κεντρικός ήρωας είναι ένα αγόρι, το οποίο ζει στις φαβέλες του Ρίο, στη Βραζιλία, και έχει όλα τα χαρακτηριστικά ενός εφήβου: γίνεται ριψοκίνδυνος, έχει στόχο να γίνει επαγγελματίας τερματοφύλακας, θέλει να τα φτιάξει με το κορίτσι που αγαπάει και να κάνει την γιαγιά του περήφανη. Όμως, τα περισσότερα παιδιά στις παραγκουπόλεις δεν έχουν καλό μέλλον. Συχνά παρασύρονται από ανθρώπους επικίνδυνους και μπαίνουν σε έναν κόσμο παραβατικό. Ο ήρωάς μας θα τα καταφέρει να ξεφύγει και να κάνει τα όνειρά του πραγματικότητα;

Ένα βιβλίο για την κακομεταχείριση των παιδιών και για τους κινδύνους που υπάρχουν «εκεί έξω». Γεμάτο περιπέτεια, συγκίνηση, ενθουσιασμό και –πάνω από όλα– αγάπη, είναι ένα συναρπαστικό ανάγνωσμα που καθηλώνει!

Αυτοκίνητο με φινέτσα!

του Γιάννη Σπαγκούρου

Στο συνεχώς εξελισσόμενο τοπίο της καινοτομίας στην αυτοκινητοβιομηχανία, η Mercedes-Benz είναι ανέκαθεν συνώνυμη με την πολυτέλεια, τις επιδόσεις και την τεχνολογική πρόοδο. Με την αυγή της εποχής των ηλεκτρικών οχημάτων (EV), η Mercedes συνεχίζει να επιβεβαιώνει την κυριαρχία της με πρωτοποριακές καινοτομίες, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τη Mercedes EQXX. Αντιπροσωπεύοντας μια αλλαγή παραδείγματος στην ηλεκτροκίνηση, η EQXX ενσαρκώνει τη δέσμευση της Mercedes-Benz για βιωσιμότητα,

αποδοτικότητα και αξεπέραστη μηχανική ικανότητα.

Η EQXX, μολονότι δεν βγει ακόμη στον κύκλο της παγκόσμιας αγοράς, έχει ήδη καταρρίψει πολλά ρεκόρ, με το ερευνητικό πρωτότυπο VISION EQXX να είναι ένα όχημα σχεδιασμένο ειδικά για αυτό το μετασχηματιστικό ταξίδι. Διότι όχι μόνο κατάδεικνύει τις δυνατότητες της ηλεκτρικής κινητικότητας για την ψηφιακή και βιώσιμη εποχή, αλλά επίσης επαναπροσδιορίζει την ίδια την ουσία του του ανοιχτού δρόμου και

και ικανοποιεί την επιθυμία για εξερεύνηση με τρόπο που είναι σε αρμονία με τη φύση. Η EQXX διαθέτει επίσης ένα σύστημα μπαταρίας και μετάδοσης κίνησης που αναπτύχθηκε σε συνεργασία με τις ομάδες Mercedes-AMG Formula1 και Mercedes-AMG FormulaE με έδρα το Ηνωμένο Βασίλειο. Η εμπλοκή τους στόχευε, επίσης, στην ακραία φειδώ με τον ηλεκτρισμό.

Πάρα τις εντυπωσιακές, ωστόσο, καινοτομίες και τα ρεκόρ που έχει ήδη καταρρίψει η Mercedes EQXX, υπάρχουν εντούτοις και ορισμένα πιθανά μειονεκτήματα που πρέπει να ληφθούν υπόψη. Αρχικά, η προηγμένη τεχνολογία που ενσωματώνεται στην Mercedes EQXX μπορεί να οδηγήσει σε υψηλό κόστος παραγωγής και, ως εκ τούτου, σε υψηλή τιμή λιανικής. Αυτό μπορεί να την καθιστά μη προσιτή για πολλούς καταναλωτές. Έπειτα, αν και η Mercedes EQXX διαθέτει εντυπωσιακή αυτονομία, η αποτελεσματική χρήση του αυτοκινήτου εξαρτάται επίσης από την διαθεσιμότητα φορτιστών σε διάφορες τοποθεσίες.

Η ανεπαρκής υποδομή φόρτισης μπορεί να αποτελέσει πρόκληση για τους ιδιοκτήτες του EQXX -ιδίως κατά τα μακρά ταξίδια. Επίσης, η προηγμένη τεχνολογία που χρησιμοποιείται στη Mercedes EQXX ενδέχεται να απαιτεί εξειδικευμένες γνώσεις και εξοπλισμό για τη συντήρηση και τις επισκευές, με αποτέλεσμα να μην είναι εύκολα προσβάσιμη (ή οικονομική) για ορισμένους ιδιοκτήτες.

Όλα αυτά θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τη λήψη αποφάσεων αγοράς. Γιατί, εντέλει, δεν στοχεύουμε σε κάτι ευτελές...

Η Επανάσταση της Κινητικής Ενέργειας ονομάζεται (άραγε) Tesla Cybertruck ; του Ιάσωνα Βάσιου

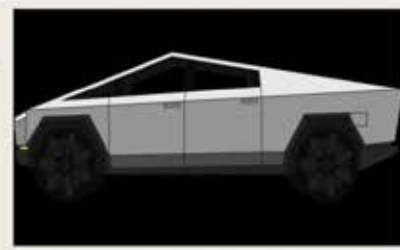
Η τεχνολογία των ηλεκτρικών οχημάτων σημειώνει σημαντική πρόοδο και το Tesla Cybertruck αναδεικνύεται ως το πρωτότυπο στη συγκεκριμένη κατηγορία. Με εκκεντρικό, φουτουριστικό σχεδιασμό που ξεχωρίζει αμέσως, Cybertruck δεν είναι απλώς ένα όχημα, αλλά ένα έργο τέχνης που συναρπάζει. Ένα από τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα του Cybertruck είναι η ανθεκτική κατασκευή του. Κατασκευασμένο από ανθεκτικό ατσάλι, που χρησιμοποιείται και σε πυρηνικά υ-

ποβρύχια, το όχημα αντέχει σε ακραίες συνθήκες και παρέχει ασυναγώνιστη προστασία. Επιπλέον, το Cybertruck είναι εξοπλισμένο με εντυπωσιακές τεχνολογικές καινοτομίες. Ο ηλεκτρικός κινητήρας του παρέχει εντυπωσιακή επίδοση ενώ η μεγάλη αυτονομία της μπαταρίας αναδεικνύει το Cybertruck ως δυναμική στον τομέα της κινητικής ενέργειας.

Ένα ακόμη εντυπωσιακό χαρακτηριστικό του

Tesla Cyber-truck είναι η εκπληκτική του ικανότητα για επιτάχυνση. Ο ηλεκτρικός κινητήρας επιτρέπει στο όχημα να επιτυγχάνει εντυπωσιακές

επιδόσεις στον τομέα της επιτάχυνσης, κάνοντάς το ένα από τα γρηγορότερα οχήματα στον κόσμο. Επιπλέον, το ευέλικτο εσωτερικό του Cybertruck προσφέρει άνετο χώρο για τους επιβάτες και τις αποσκευές τους. Ο σύγχρονος σχεδιασμός του εσωτερικού χώρου περιλαμβάνει επαναστατικές λειτουργίες, ενσωματώνοντας την πιο προηγμένη τεχνολογία ψυχαγωγίας και ελέγχου, δημιουργώντας μια ασυναγώνιστη εμπειρία οδήγησης. Το Tesla Cybertruck είναι ένα αυτοκίνητο που ξεπερνά τα σύνορα της συμβατικής σχεδίασης και κινείται προς ένα διαφορετικό, λαμπρό μέλλον της μετακίνησης. Το Cybertruck αναμένεται να επαναπροσδιορίσει την αντίληψή μας για τα ηλεκτρικά οχήματα και να αναδειχθεί ως η νέα φρεσκάδα στον χώρο των αυτοκινήτων.

Πώς κι έτσι μόνος, οδηγέ;

του Γιάννη Γιαννόπουλου

Η Formula 1 είναι ένα από τα πιο δημοφιλή αθλήματα στον κόσμο, με εκατομμύρια οπαδούς που παρακολουθούν κάθε αγώνα με μεγάλο πάθος και ενθουσιασμό.

Το πρωτάθλημα της Formula 1 διεξάγεται από τη Διεθνή Ομοσπονδία Αυτοκινητού FIA (*Fédération Internationale de l'Automobile*) και περιλαμβάνει μια σειρά αγώνων που διοργανώνονται σε διάφορες περιοχές ή/και τυπικές διοργανώσεις σε

όλο τον κόσμο. Τα αυτοκίνητα που συμμετέχουν στο πρωτάθλημα Formula 1 (F1) είναι τεχνολογικά προηγμένα και αποτελούν την υψηλότερη έκφραση της μηχανικής. Τα οχήματα αυτά είναι σχεδιασμένα με πολύχρωμα γραφικά και με εξελιγμένους κινητήρες έτσι, ώστε να επιτυγχάνουν μέγιστες ταχύτητες και αποδόσεις έως και 1000 ίππων! Πρόκειται, ίσως, για τα πιο επενδυμένα και "πειραγμένα" αυτοκίνητα

σε όλον τον κόσμο, με κόστος περίπου 20 εκατομμυρίων ευρώ το καθένα, που κανένας δεν μπορεί να παραβλέψει την ύπαρξή τους!

Το ελάχιστο βάρος ενός αυτοκινήτου F1 πρέπει να είναι 600 Kg. Στο βάρος αυτό συνυπολογίζεται το βάρος του οδηγού, τα καύσιμά του, ό,τι υπάρχει εντός του αυτοκινήτου - ακόμη και το παγούρι του οδηγού. Κι εδώ δεν έχει "παίξε-γέλασε", αφού μετά τον τερματισμό ζυγίζεται αυτοκίνητο και οδηγός, μαζί μάλιστα ο τελευταίος με το κράνος του! Γι' αυτό και όλες οι

ομάδες σχεδιάζουν αυτοκίνητα που να ζυγίζουν, όσο το δυνατόν λιγότερο.

Οι οδηγοί της F1 είναι οι καλύτεροι στον κόσμο, με εξαιρετικές δεξιότητες οδήγησης και οξύμενη αίσθηση του χρονοδιακόπτη. Για να μπορέσει κανείς να φτάσει στο επίπεδό τους, θα πρέπει από μικρή ηλικία να ασχολείται με αγώνες οδήγησης -έστω και καρτ-, να βρει έναν μάνατζερ, ο οποίος να έχει σχέση με κάποια από τις ομάδες, και το κυριότερο, να είναι τυχερός!

Με περισσότερους από 20 αγώνες κάθε χρόνο, η F1 παρέχει ένα συναρπαστικό θέαμα για τους οπαδούς του μηχανοκίνη-

του αθλητισμού και τους προσφέρει μια μοναδική ευκαιρία να γνωρίσουν τους κορυφαίους οδηγούς στον κόσμο αντιμέτωπους στην πίστα. Η F1 είναι ένα άθλημα που συνδυάζει την ταχύτητα, την τεχνολογία και τον ανταγωνισμό σε ένα θεαματικό πακέτο, με συναρπαστικούς προορι-

σμούς, εντυπωσιακά πλάνα και ανατρεπτικές καταστάσεις στο κύκλωμα, που καθηλώνει το κοινό! Οι αγώνες διαρκούν συνήθως δύο ώρες και ο οδηγός που ολοκληρώνει τον αγώνα πρώτος κερδίζει το βαθμολογικό σύστημα για το πρωτάθλημα. Επίσης, πραγ-

ματοποιείται μια τελετή βράβευσης, στην οποία οι τρεις πρώτοι οδηγοί, μαζί με ένα στέλεχος της ομάδας που κατέκτησε την πρώτη θέση, λαμβάνουν ένα τιμητικό τρόπαιο.

Άντε, να πέφτει η σημαία...

Μιλάμε για υπερ-αυτοκίνητο (:)

του Γιώργου Νταφογιάννη

Η Hennessey Venom F5 είναι ένα υπερ-αυτοκίνητο που έχει δημιουργηθεί για να καταρρίψει τα όρια της ταχύτητας και να κυριαρχήσει στον κόσμο των υπερ-αυτοκινήτων.

Σχεδιασμένη και κατασκευασμένη από την αμερικανική εταιρεία Hennessey Performance Engineering, η Venom F5 λαμβάνει το όνομά της από τον ανεμοστροβίλο Fujita της κλίμακας Fujita, που περιγράφει την ένταση των τυφώνων. Η «καρδιά» του αυτοκινήτου είναι ένας τετρακύλιν-

δρος κινητήρας βενζίνης τροφοδοτούμενος από δύο turbochargers, με χωρητικότητα 6,6 λίτρων.

Αυτή η απίστευτη μηχανή παράγει εντυπωσιακή ισχύ 1.817 ίππων και 1.617 lb-ft ροπής! Ο κινητήρας συνδέεται με ένα επτατάχυτο χειροκίνητο κιβώτιο που στέλνει τη δύναμη στους πίσω τροχούς. Είναι γνωστό ότι η Venom F5 μπορεί να επιταχύνει από το 0 στα 100 χιλιόμετρα την ώρα σε λιγότερο από 2 δευτερόλεπτα, ενώ η μέγιστη ταχύτητα αναμένεται να υπερβαίνει τα 480 χιλιόμετρα!

Η Hennessey ανέπτυξε τη Venom F5 χρησιμοποιώντας προηγμένα υλικά κατασκευής, όπως carbon fiber, για να μειώσει το βάρος του αυτοκινήτου και να αυξήσει την αεροδυναμική του απόδοση. Το αποτέλεσμα είναι ένα αυτοκίνητο με εκπληκτικό σχεδιασμό και εντυπωσιακές αεροδυναμικές γραμμές.

Ωστόσο, η Venom F5 δεν είναι μόνο ένα αυτοκίνητο υψηλής απόδοσης, αλλά έχει σχεδιαστεί και για να προσφέρει άνεση και πρακτικότητα. Οι κατα-

σκευαστές την έχουν εξοπλίσει με πολυτελές εσωτερικό, που περιλαμβάνει δερμάτινες επενδύσεις, καθίσματα κατασκευασμένα εξαιρετικά για άνεση και ευκολία οδήγησης. Επίσης, το αυτοκίνητο διαθέτει τεχνολογία ενημέρωσης και ψυχαγωγίας, όπως σύστημα πλοήγησης και συνδεσιμότητα Bluetooth. Οι επιδόσεις και η ταχύτητα της Hennessey Venom F5 την θέτουν στην κορυφή των υπερ-αυτοκινήτων.

Με την τεχνολογία και την απίστευτη απόδοσή του, αυτό το αυτοκίνητο καταφέρνει να ενώσει την απόλαυση της οδήγησης με την εντυπωσιακή αίσθηση της ταχύτητας. Με την Venom F5, η Hennessey Performance Engineering αποδεικνύει την αφοσίωσή της στη δημιουργία αυτοκινήτων που ξεπερνούν τα όρια της απόδοσης και της καινοτομίας. Το «μικρό» αγκάθι; Η τιμή της Hennessey Venom F5 που κυμαίνεται περίπου στα... 2,5 εκατομμύρια ευρώ.

Γιατί, ρε φίλε, τα σπας;
του Ευθύμη Μελίστα

Στις μέρες μας (και όχι μόνο) μια σημαντική κοινωνική παθολογία είναι ο χουλιγκανισμός.

Το πρώτο σημαντικό επεισόδιο οπαδικής βίας που έγινε στην Ελλάδα ήταν στην Λάρισα, στις 26 Οκτώβρη του 1986, όταν 45 λεπτά πριν την έναρξη του αγώνα ρίχτηκαν τρεις φωτοβολίδες. Οι δύο έπεσαν στο έδαφος. Η τρίτη ήταν μοιραία: προσέκρουσε στο κιγκλίδωμα, εξοστρακίστηκε και καρφώθηκε στο λαιμό ενός 29χρονου φιλάθλου. Πρόσφατο τραγικό γεγονός είναι κι ο θάνατος του 29χρονου οπαδού της ΑΕΚ στη Νέα Φιλαδέλφεια από τη δράση

των χούλιγκαν της Ντιναμό Ζάγκρεμπ.

Σε όλα αυτά τα τραγικά γεγονότα, όλοι αναζητούμε τα βαθύτερα αίτια που γεννούν τη βία. Και αρχικά επιρρίπτουμε τις ευθύνες στον εκάστοτε Υπουργό ή στην Αστυνομία. Όμως, δεν πρέπει να στεκόμαστε μόνο εκεί, καθώς οι αιτίες είναι βαθύτερες και πιο ουσιαστικές. Στον αθλητισμό έχει, εδώ και πολλά χρόνια, αντικατασταθεί το «ευ αγωνίζεσθαι» από την εμπορευματοποίηση, τον ανταγωνισμό, την επικράτηση -με κάθε θεμιτό ή αθέμιτο τρόπο.

Η βία και το καταστροφικό μένος επιλέγονται από το άτομο ως απάντηση -ίσως- στα προβλήματά του: στη φτώχεια, στην περιθωριοποίηση, στα προσωπικά και επαγγελματικά αδιέξοδα, στην αποξένωση του -ειδικά των νέων-, στον κατακερματισμό της κοινω-νίας. Οι αιτίες και οι ευθύνες είναι, λοιπόν, πολλές και διαχρονικές. Από την άβουλη πολιτεία, που δε λαμβάνει τα μέτρα που απαιτούνται, έως την έλλειψη ανθρωπιστικού προσανατολισμού στην εκπαίδευση. Κι από την αμέθοδη ή/και επιθετική συχνά ανατροφή έως τον κοινωνικό κατήφορο που συνεχώς πορεύεται η

Κι οι λύσεις, δεν είναι εύκολες. Ένας σοβαρός σχεδιασμός για την αντιμετώπιση του φαινομένου πρέπει να έχει συνέπεια, συναίνεση, κοινωνική και πολιτική και αποφασιστικότητα. Μία άμεση λύση αποτελεί η διάλυση των συνδέσμων των ομάδων, καθώς τα αρχηγικά τους στελέχη αρκετές φορές υποκινούν τα επεισόδια. Επίσης, σημαντική βοήθεια θα προσέφερε η πολιτεία με την απόφασή της για ύπαρξη εντονότερης αστυνόμευσης στους χώρους του γηπέδου. Κομβικής σημασίας είναι ο τρόπος λειτουργίας του εκπαιδευτικού μας συστήματος με την παροχή ανθρωπιστικής παιδείας, η οποία θα μπορούσε σίγουρα να αποτελέσει το αντίβαρο στην επιθετικότητα, το μί-

απέναντι σε κάθε πραγματικό ή φανταστικό κοινωνικό «αντίπαλο», στην κοινωνική μανία και την καλπάζουσα πορεία του ατομικισμού. **Πρέπει**, επιτέλους, να σταματήσει αυτή η παράνοια που λέγεται «χουλιγκανισμός»! **Πρέπει** να πάψουμε να θρηνούμε νέους ανθρώπους στον βωμό της βίας. Κι έχουμε **ΟΛΟΙ ΜΑΣ** ανεξαιρέτως τεράστια ευθύνη.

Σας παρακαλούμε... Μπορείτε. Μπορούμε!!!

Αραβική... ζέστη στο ευρωπαϊκό ποδόσφαιρο

του Νικόλα Πανά

Το κυνήγι της Σαουδικής Αραβίας για άσους του ευρωπαϊκού ποδοσφαίρου δεν έχει σταματημό (και ο χορός των δισεκατομμυρίων, επίσης) επηρεάζοντας σημαντικά όλο το ευρωπαϊκό ποδόσφαιρο. Η Σαουδική Αραβία κάνει ό,τι περνάει από το χέρι της για να επεκτείνει το Saudi Pro League, στοχεύοντας κυρίως στην απόκτηση πασίγνωστων και

έμπειρων αστέρων παρά νεαρών ταλέντων. Μέχρι τώρα έχουν πραγματοποιηθεί πολλές μεταγραφές αστέρων - όπως αυτή του Cristiano Ronaldo, του Neymar Jr, του Karim Benzema και πολλών άλλων- αλλά και πολλές είναι οι προτάσεις που απορρίφθηκαν - όπως αυτές του Kylian Mbappe και του Lionel Messi.

θερινή κατοικία πολλών ηγεμόνων της χώρας. Οι Σαουδάραβες προσπαθούν επίσης να δημιουργήσουν ένα «Clasico», αφού οι δύο παραπάνω πόλεις έχουν μία παλαιότερη αντιπαλότητα. Στους τέσσερις συλλόγους παρέχονται τα απαραίτητα (και με το παραπάνω) ποσά για τις μεταγραφές που έχουν βάλει στο κάδρο, αφού το κρατικό ταμείο PIF διαθέτει γύρω στα 700-800 δισεκατομμύρια δολάρια για τον σκοπό αυτό.

Πέρα, όμως, από μεταγραφές ποδοσφαιριστών, η Σαουδική Αραβία πραγματοποιεί και άλλες ενέργειες επενδύοντας στο ποδόσφαιρο. Το 2021 αγόρασε την αγγλική ομάδα Newcastle United έναντι 300 εκατομμυρίων λιρών. Άλλο παράδειγμα είναι οι μεταγραφές προπονητών. Επιπλέον, σύμφωνα με το Politico, προκειμένου να διοργανώσει το Παγκόσμιο Κύπελλο του 2030, η Σαουδική Αραβία έκανε το 2023 πρόταση στην Ελλάδα και στην Αίγυπτο να προσφέρει πολλά χρήματα για την κατασκευή γηπέδων στις δύο χώρες (αφού είναι δύσκολο να διεξαχθεί το Παγκόσμιο Κύπελλο ξανά σε αραβική χώρα, αφού το 2022 το είχε φιλοξενήσει το Κατάρ) υπό την προϋπόθεση ότι το 75% της διοργάνωσης θα διεξαχθεί στην Σαουδική Αραβία.

Όπως φαίνεται, η χώρα του Κόλπου με τόσο budget διαθέσιμο και με τους τακτικισμούς της αναμένεται να προβεί σε μπόλικες ενέργειες στο μέλλον, που θα επηρεάσουν το ποδόσφαιρο και θα αλλάξει αυτό που βλέπουμε σήμερα.

Η Σαουδική Αραβία έχει μια άλλη άποψη για τον ευρωπαϊκό... αέρα στα γηπέδα και το δηλώνει ανοιχτά: «Αμφισβητούμε το status quo του ευρωπαϊκού ποδοσφαίρου», δήλωσε πρόσφατα στο CNN ο διευθυντής της Σαουδαραβικής Ποδοσφαιρικής Ομοσπονδίας Κάρλο Νόχρα.

Οι τέσσερις κυρίαρχες ομάδες της Σαουδικής Αραβίας (Al Hilal, Al Nassr, Al Ittihad και Al Ahli) καθοδηγούνται από τον διάδοχο πρίγκιπα Mohammed bin Salman

(αφού έγιναν ιδιοκτησία του κρατικού επενδυτικού ταμείου PIF), ο οποίος τις παροτρύνει να Ξοδεύουν μπόλικο χρήμα! Οι τέσσερις αυτοί σύλλογοι βρίσκονται μάλιστα έξυπνα τοποθετημένοι, αφού οι δύο έχουν έδρα το Ριάντ, το οποίο ο διάδοχος πρίγκιπας θέλει να εξελίξει παγκόσμια, και οι άλλοι δύο την Τζέντα, η οποία αποτελεί

Η μαχητική παγκόσμια κούπα του 2022

των Νικόλα Πανά & Μάνου Πασματζή

Το 2022 διεξήχθη ένα από τα πιο συναρπαστικά (και συγκινητικά, συγχρόνως) παγκόσμια κύπελλα όλων των εποχών, με νικήτρια την Αργεντινή και σταρ της, τον Lionel Messi. Το θέμα, όμως, που φλέγει πολύ κόσμο είναι αν το συγκεκριμένο παγκόσμιο ήταν... προορισμένο να το πάρει η Αργεντινή. Ο αγώνας για τον οποίο υπάρχουν διαμαρτυρίες είναι εκείνος μεταξύ Αργεντινής και Ολλανδίας

Στα προημιτελικά η Αργεντινή βρέθηκε απέναντι στην Ολλανδία. Στην αρχή, η Αργεντινή προηγήθηκε με γκολ του Molina και έπειτα ο Messi έκανε το 0-2 με αμφισβητούμενο πέναλτι -το οποίο, τελικά, δόθηκε. Η Ολλανδία ισοφάρισε με δύο γκολ του Weghorst. Η Αργεντινή νίκησε στα πέναλτι 3-4 και το παιχνίδι έληξε. Υπήρχαν, ωστόσο, πολλές διαμαρτυρίες για φάουλ του Paredes, ο οποίος δέχτηκε κίτρινη κάρτα και όχι κόκκινη, όπως υποστήριζαν πολλοί ότι θα έπρεπε να δεχτεί, αλλά και για χέρι του Messi στην γραμμή του κέντρου, για το οποίο όμως ποτέ δεν δέχτηκε κίτρινη.

Έπειτα από αυτόν τον συναρπαστικό αγώνα, ο προπονητής της Εθνικής ομάδας της Ολλανδίας Λούις Φαν Χάαλ μιλώντας στην ολλανδική ιστοσελίδα «NOS» άφησε αιχμές ότι το παγκόσμιο κύπελλο ήταν στημένο και «κομμένο-ραμμένο» στα μέτρα της Αργεντινής: «Το Μουντιάλ ήταν στημένο να το πάρει η Αργεντινή. Ο Μέσι έπρεπε να γίνει παγκόσμιος πρωταθλητής». Δεν παρέλειψε, μάλιστα, να τονίσει τις ευθύνες και της ίδιας της Ομοσπονδίας (FIFA): «Ορισμένοι παίκτες της Αργεντινής ξεπερνούσαν τα όρια χωρίς να τιμωρηθούν. Νομίζω ότι ήταν ένα στημένο ματς».

Τα σχόλια δικά σας!

Είδαι για μία

παρτίδα;

του Μιχάλη Τσίρκα

Το **quidditch** είναι εμπνευσμένο από την ταινία «Harry Potter»,

όπου ήταν το εθνικό παιχνίδι των μάγων. Η κάθε ομάδα αποτελείται από τουλάχιστον επτά παίκτες: τρεις κυνηγούς, έναν τερματοφύλακα, έναν ανιχνευτή και δύο beaters (ας τους πούμε «χτυπητές»). Το γήπεδο έχει σχήμα ορθογώνιο με τρεις κρίκους που έχουν διαφορετικό ύψος σε κάθε άκρο. Η ομάδα κερδίζει 10 πόντους, αν βάλει μια ξεφουσκωμένη μπάλα βόλει σε έναν από τους τρεις αντίπαλους κρίκους. Αν οι ανιχνευτές εντοπίσουν και πιάσουν τη μικρή χρυσή μπάλα (Golden Snitch) το παιχνίδι τελειώνει.

Το **Yukigassen** διοργανώνεται στην Ιαπωνία. Είναι ένας μα-

κρός αγώνας που αποτελείται από δυο ομάδες, καθεμία από τις οποίες έχει επτά παίκτες. Σκοπός του παιχνιδιού είναι ο παίκτης να μην χτυπηθεί από χιονόμπαλα. Αν συμβεί αυτό, αποκλείεται από το παιχνίδι. Νικήτρια είναι η ομάδα που έχει αποκλείσει όλους τους

αντίπαλους παίκτες. Για να μην υπάρξει κίνδυνος τραυματισμού, οι παίκτες φορούν μια ειδική πανοπλία.

Η **καμηλοδρομία** είναι ένα άθλημα της Δυτικής Ασίας. Συνήθως η καμηλοδρομία είναι μια εκδήλωση για στοιχήματα

και τουριστική ατραξιόν. Οι καμήλες μπορούν να τρέξουν μέχρι και με 65 χιλιόμετρα για ένα μικρό χρονικό διάστημα, ενώ μπορούν να διατηρήσουν την ταχύτητα των 40 χιλιομέτρων για μια ώρα.

Καλέ, πόσο ψηλό
είσαι;

της Αριάδνη Μπαϊρακτάρη

Περπατώντας στην πόλη του Ντουμπάι, στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, δεν είναι και δύσκολο να διακρίνεις το Μπουρτζ Χαλίφα, το ψηλότερο

κτήριο παγκοσμίως. Πρόκειται για έναν ουρανοξύστη με ύψος 828 μέτρα και συνολικά 163 ορόφους! Η κατασκευή του κτηρίου αυτού ξεκίνησε τον Σεπτέμβριο του 2004 και τελείωσε τον Οκτώβριο του 2009. Ο ανελκυστήρας του

ανεβαίνει (στα ύψη) με ταχύτητες 36 χιλιομέτρων/ώρα και οδηγεί τον επισκέπτη στο κατάστρομα παρατήρησης (στον όροφο 148, παρακαλώ!) σε περίπου 2 λεπτά. Αγχώθηκα! Μήπως να... κατέβω;

Βαρέθηκα να μετρώ!

Βρίσκεται στην Κίνα, στην πόλη Τσενγκ-ντου. Το New Century Global Center δικαίως κατέχει

τον τίτλο του μεγαλύτερου κτιρίου στον κόσμο σε τετραγωνικά. Αν και με ύψος μόλις 100 μέτρα, έχει το απίστευτο σύνολο των 1,76 εκατομμυρίων τετραγωνικών μέτρων! Η κατασκευή του διήρκεσε μόλις 3 χρόνια, από το 2010 μέχρι το 2013. Πρόκειται για εμπορικό κτήριο πολλαπλών χρήσεων.

Εδώ τα καλά ψάρια!!

Το κτίσμα αυτό, γνωστό και ως “κτήριο των ψαριών”, αποτελεί την έδρα του Εθνικού Συμβουλίου Ανάπτυξης Αλιείας, στο

Χαϊντεραμπάντ της Ινδίας. Με έναν έξυπνο φωτισμό το βράδυ, το κτήριο-ψάρι μοιάζει να κολυμπάει στους πολύβουους αυτοκινητόδρομους. *Μα πόσο μακριά είναι πια αυτή η θάλασσα;*

Φαγητό από πλαστικό

του Νικόλα Παπανικολάου

Οι 3D Printers τα τελευταία χρόνια έχουν πολλαπλασιάσει τη δημοτικότητά τους. Μαζί τους επινοήθηκε, εξάλλου, και ένας νέος τρόπος μαγειρέματος που πιθανόν να αλλάζει τον τρόπο παρασκευής του μελλοντικού φαγητού.

Η παρασκευή ενός 3D printing φαγητού γίνεται με πολτοποιημένη μεμβράνη του επιλεγμένου φαγητού, η οποία περνάει μέσα από την βαλβίδα του 3D printer, την ώρα που αυτός δονείται δίνοντας μορφή στο φαγητό. Η βάση στην

οποία παρασκευάζονται οι τροφές παραμένει σε μια χαμηλή θερμοκρασία, ώστε η μεμβράνη να πήξει και να επιστρέψει στην προηγούμενη της μορφή.

Με απλούστερα λόγια, ένας 3D printer λειτουργεί ως εξής: η συνταγή του φαγητού μεταφέρεται στις κεφαλές του εκτυπωτή, αφού πρώτα επιλεγεί από μια βάση δεδομένων (συνταγών). Στη συνέχεια, το μελάνι εδώ αντικαθίσταται από τα υλικά που πρόκειται να καταναλωθούν (βρώσιμα υλικά) και ο εκτυπωτής αρχίζει να τυπώνει σε στρώσεις τη συνταγή, με-

χρις ότου να ολοκληρωθεί το επιθυμητό φαγητό.

Η διαδικασία αυτή χαρίζει στους chef τη δυνατότητα να επιλέγουν ακριβώς την υφή, τη γεύση και την μορφή του φαγητού που ετοιμάζουν. Εντέλει, αυτός ο τρόπος παρασκευής φαγητού αναμένεται να μετασχηματίσει όλη την κουλτούρα των γευμάτων και της παρασκευής τους –αν και πολλές είναι οι επιφυλάξεις που διατυπώνονται σχετικά με την ασφάλεια αυτού του «εκτυπωμένου φαγητού».

Τσιχαριαστό κατσικάκι (ρίφι)

Μια συνταγή από τα Σφακιά

Ένα από τα πιο χαρακτηριστικά πιάτα των Σφακίων, η φήμη του οποίου (για να πούμε την πάσα αλήθεια) οφείλεται στα εξαιρετικά εύγεστα ντόπια κατσικάκια (τα «φουριάρικα»). Πρόκειται για κατσικάκι με ελαιόλαδο, αλάτι και πιπέρι, το οποίο μαγειρεύεται στην κατσαρόλα και συνήθως σερβίρεται με πατάτες τηγανιτές.

Υλικά (για 4-5 άτομα)

- 1½ κιλό κατσικάκι ή αρνάκι (όχι άπαχο εντελώς, από τον σβέρκο μέχρι το μπούτι, σε κομμάτια μαζί με κόκκαλο)
- 80 ml ελαιόλαδο,
- αλάτι (μην το λυπηθείτε)
- πιπέρι
- 120 ml κρασί ξηρό (προαιρετικά)

Εκτέλεση

Πλένουμε και στραγγίζουμε καλά το κατσικάκι. Στη συνέχεια, σε πλατιά κατσαρόλα βάζουμε λάδι και την τοποθετούμε σε πολύ δυνατή φωτιά. Μόλις το λάδι ζεσταθεί καλά, βάζουμε μέσα τα κομμάτια από το κατσίκι και τα ροδίζουμε για περίπου 5 λεπτά. Προσθέτουμε αλατοπίπερο (μπόλικο). Για όσους προτιμούν να προσθέσουν κρασί, το κάνουν σε αυτή τη συγκεκριμένη στιγμή κουνώντας ελαφρώς την κατσαρόλα, έως ότου εξατμιστεί το αλκοόλ. Χαμηλώνουμε τη θερμοκρασία, το σκεπάζουμε καλά με το καπάκι και το αφήνουμε να ψηθεί για περίπου 1 - 1½ ώρα. Ελέγχουμε κατά διαστήματα το κατσικάκι και, πριν ολοκληρωθεί το μαγείρεμα, ξεσκεπάζουμε ώστε να εξατμιστούν τα υγρά και το κατσικάκι να μείνει μόνο με το λίπος του. Σερβίρουμε με τηγανητές πατάτες (ή πουρέ ή ό,τι άλλο επιθυμούμε).

Ραβανί

του Γιώργου Νταφογιάννη

Υλικά

- 1 Ποτήρι σιμιγδάλι χοντρό
- 1 Ποτήρι αλεύρι
- 4 Αυγά
- 1 Ποτήρι ζάχαρη
- 1 Κουτάλι σούπας baking powder
- 1/2 Ποτήρι χυμό πορτοκάλι
- 1/2 Ποτήρι ζύσμα πορτοκάλι
- 1 Ποτήρι γάλα

Εκτέλεση

Χτυπάμε όλα τα υλικά μαζί, εκτός από τα ασπράδια, τα οποία ρίχνουμε στο τέλος χτυπημένα ελαφριά μαρέγκα, μαζί με το γάλα.

Στη συνέχεια, ρίχνουμε το μείγμα σε βουτυρωμένο ταψί και ψήνουμε στους 180°C για μία ώρα.

Μόλις βγει ζεστό από τον φούρνο ρίχνουμε επάνω ένα ποτήρι γάλα.

Για το σιρόπι

Βράζουμε 4 ποτήρια νερό, 2/2 ζάχαρη και λίγο λεμόνι. Περιχύνουμε έπειτα το ζεστό σιρόπι στο κρύο γλυκό.

Στην Πόλη των πόλεων!

Από τη συντακτική ομάδα

Πολυσυλλεκτική, αεικίνητη, ζωντανή, πολύβουη, πολύχρωμη· αλλά και μεγαλειώδης, θριαμβική, ανατρεπτική, δαιδαλώδης. Τόσα και τόσα άλλα είναι η Κωνσταντινούπολη, η πόλη που πήρε το όνομα του ιδρυτή της, του Κωνσταντίνου Α', και στέκει ανάμεσα στις θάλασσες από το 330 μ.Χ. Κυρίως, όμως, είναι σαγηνευτική και μεγαλειώδης, μια πόλη-θρύλος στο πέρασμα των χρόνων, μια πόλη που μάγεψε τόσους και τόσους, που θέλησαν να την αποκτήσουν όλοι οι ισχυροί που τη γνώρισαν, που ζήτησαν (και ζητούν) να την κατοικήσουν εκατομμύρια άλλοι και που ακόμη κατορθώνει, με τα ετερόκλητα στοιχεία της, να έλκει σα μαγνήτης.

Την Πόλη (των άπειρων προσώπων) την επισκεφθήκαμε κι εμείς. Στις αρχές του Απρίλη που μας πέρασε. Για να τη γνωρίσουμε καλύτερα και για να μπούμε κι εμείς στους τόσους και τόσους που την αγάπησαν. Αλλά και για να συναντηθούμε-αδελφοποιηθούμε με το ιστορικό Ζωγράφειο Γυμνάσιο- Λύκειο της Πόλης, για να συνομιλήσουμε με τον Παναγιώτατο Οικουμενικό Πατριάρχη κκ. Βαρθολομαίο, για να θαυμάσουμε την Αγία Σοφία, για να καταπλεύσουμε στα περίφημα Πριγκιπόννησα και στη Θεολογική σχολή της Χάλκης, να περιηγηθούμε στα αμέτρητα μεγαλοπρεπή τζαμιά της, να την περπατήσουμε, να ακολουθήσουμε τους ρυθμούς της, να την κατανοήσουμε.

Τμήμα της ομάδας των δημοσιογράφων (με δύο εκλεκτές, επίσης, προσθήκες) βρέθηκε, λοιπόν, στην Κωνσταντινούπολη στις 31 του Μάρτη, με μια πτήση μιας ώρας περίπου και με τη διάθεση να την ανακαλύψει. Έκανε κρουαζιέρα στις θάλασσες που την κυκλώνουν και στις συνοικίες που «φυτρώνουν» στα δαντελωτά παράλια της, προσκύνησε στον Άγιο Γεώργιο στο Φανάρι και πήρε την ευλογία του Παναγιωτάτου Πατριάρχη, χάρηκε τη φιλοξενία του Διευθυντή κ. Γιάννη Δεμιρτζόγλου, των εκπαιδευτικών και των μαθητών του Ζωγραφείου, επισκέφτηκε τη βιβλιοθήκη του ελληνικού Προξενείου με τα σπάνια χειρόγραφα, περιηγήθηκε και στην εξαιρετική βιβλιοθήκη και στις εγκαταστάσεις της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης, ανέβηκε στον Άι-Γιώργη τον Κουδουνά, γεύτηκε τα φαγητά και τα σιροπιαστά της, περπάτησε, περπάτησε.... Πολύ περπάτησε. Και είδε, απόλαυσε και χάρηκε. Και, κυρίως, γνώρισε και έμαθε, άγγιξε και διασκέδασε.

Δείτε πώς, πού, πότε και γιατί...

Στον μαγευτικό Βόσπορο!

Θεολογική Σχολή Χάλκης

Στο Παλάτι του Πορφυρογέννητου

Στο Ελληνικό Προξενείο Κωνσταντινούπολης

Ένας εκλεκτός Άνθρωπος!

από τη συντακτική ομάδα

Ο Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. **Βαρθολομαίος** γεννήθηκε στους Αγίους Θεοδώρους Ίμβρου, το 1940. Από πολύ νωρίς αντιλήφθηκε ότι ο δρόμος της ζωής του ήταν ταυτισμένος με την Εκκλησία και το θέλημα του Κυρίου και για τούτο, πολύ πριν την ανάρρησή του στο Πατριαρχικό αξίωμα, είχε αναλάβει σημαντικότερο εκκλησιαστικό και κοινωνικό έργο. Το έργο αυτό εξακολουθεί με ιδιαίτερη θερμότητα και σήμερα, πραγματοποιώντας ομιλίες και

συναντώντας σημαίνοντα πρόσωπα της παγκόσμιας κοινότητας, με στόχο την ανακούφιση των πασχόντων και την υποστήριξη της Ορθοδοξίας.

Στο ταξίδι μας στην Κωνσταντινούπολη συναντήσαμε τον Παναγιώτατο Πατριάρχη, παρακολουθήσαμε τη θεία λειτουργία μαζί του, πήραμε την ευλογία του και ο ίδιος δεχτηκε να απαντήσει στα ερωτήματα που του θέσαμε.

Μεγάλη μας τιμή και ξεχωριστή στιγμή! Ας τον ακούσουμε.

- Παναγιώτατε, πόσο μεγάλο είναι το «βάρος» της αποστολής ενός Οικουμενικού Πατριάρχη; Μπορείτε να μας περιγράψετε τις καθημερινές υποχρεώσεις τού προκαθημένου της Ορθοδοξίας;

Αγαπητά μου παιδιά, χαρήκαμε για την επίσκεψή σας στην Πόλη των πόλεων, στην έδρα της Αγίας του Χριστού Μεγάλης Εκκλησίας, του αρχαιότερου εν ζωή θεσμού που υπάρχει εδώ, του οποίου ιδρυτής είναι ο Απόστολος Ανδρέας, ο Πρωτόκλητος μαθητής του Κυρίου μας, ο οποίος ήλθε και δίδαξε το Ευαγγέλιο στο Βυζάντιο και έκτοτε μέχρι και τις ημέρες μας ακολούθησε μία μακρά αλυσίδα διαδόχων του, Επισκόπων, Αρχιεπισκόπων, Πατριαρχών και Οικουμενικών Πατριαρχών. Σήμερα, η Μετριότης μου είναι ο 270ός διάδοχος του Αποστόλου Ανδρέου, επικεφαλής της αρχαίας και Πρωτοθρόνου Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως, η οποία αδιαλείπτως διακονεί τον άνθρωπο, δίδει τη μαρτυρία της υπέρ της Ορθοδόξου πίστεώς μας και του Χριστιανισμού, αγωνίζεται και αγωνιά για το Γένος μας. Μίας Εκκλησίας που προσέφερε Μάρτυρες και Αγίους, μεγάλες θεολογικές προσωπικότητες, μετέδωσε τον Χριστιανισμό σε πολλούς λαούς, όπως στους αδελφούς μας τους Σλάβους, δημιούργησε από την σάρκα της νέες τοπικές Εκκλησίες, με πιο πρόσφατη την Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ουκρανίας.

Το Οικουμενικό μας Πατριαρχείο δεν σταμάτησε

ποτέ να εργάζεται για τη διαφύλαξη της ενότητας της Ορθοδοξίας, για την αποκατάσταση της ενότητας μεταξύ των Χριστιανών, για την προώθηση του διαλόγου ως του μόνου μέσου υπέρβασης και επίλυσης της όποιας διαφοράς, για την επικράτηση της ειρήνης στον σκληρά δοκιμαζόμενο από πολέμους και συγκρούσεις κόσμο μας, όπως δυστυχώς συμβαίνει σήμερα στην Ουκρανία και στη Μέση Ανατολή. Ταυτόχρονα, το Πατριαρχείο μας μεριμνά για την ενίσχυση της ομογενείας μας εδώ στην Πόλη, και για τη διαφύλαξη της κληρονομιάς των πατέρων μας.

Σε σχέση, λοιπόν, με το ερώτημά σας θα λέγαμε ότι η αποστολή του Πατριάρχη μοιάζει με σταυρό. Έναν σταυρό μεγάλης ευθύνης. Ευθύνης για τη διαφύλαξη της μακραίωνος εκκλησιαστικής αλλά και πολιτιστικής κληρονομιάς του Γένους των Ορθοδόξων. Είναι ένας συνεχής αγώνας υπεράσπισης των δικαίων της Μητρός Εκκλησίας, και διαρκούς μέριμνας για το ανά την οικουμένη ποίμνιό της. Η ζωή του Πατριάρχη είναι απόλυτα ταυτισμένη με τη ζωή της Εκκλησίας. Με τις καλές και τις δύσκολες στιγμές, με τους αγώνες και τα παθήματα του λαού του Θεού.

Ο Παναγιώτατος με τους μαθητές του Προτύπου Γ/σίου Πάτρας

Προσωπικά, επιθυμία μου πάντοτε ήταν και παραμένει να διακονώ τον Θεό και τον συνάνθρωπο. Αυτό προσπάθησα να κάνω όλη μου τη ζωή. Αυτό συνεχίζω να κάνω από την ανάρρησή μου στον Πατριαρχικό Θρόνο, το 1991, μέχρι και σήμερα. Είναι το αίσθημα ευθύνης και αφοσίωσης προς την Αγία του Χριστού Μεγάλη Εκκλησία και προς το ποίμνιό της σε όλο τον κόσμο που αισθάνομαι κάθε ημέρα της ζωής μου. Και όσο μου επιτρέπει ο Θεός, γιατί από Εκείνον προέρχονται όλα, θα συνεχίζω τη διακονία μου, να εργάζομαι για το Πατριαρχείο μας, για την Ορθοδοξία μας, για το Γένος μας.

-Αν έπρεπε να αφηγηθείτε πολύ σύντομα το «ταξίδι» της ζωής Σας, έως ότου γίνετε Πατριάρχης, σε ποιους «σταθμούς» θα χρειαζόταν να σταθείτε; Πώς καταλάβατε ότι ο δρόμος της ζωής Σας ήταν συνδεδεμένος με τον κλήρο; Μπορεί κανείς να το «νιώσει» αυτό;

Όπως ίσως γνωρίζετε, γεννήθηκα σε ένα μικρό πετρώκτιστο χωριουδάκι, στους Αγίους Θεοδώρους της Ίμβρου. Είναι ο τόπος μου από τον οποίο, παρά την πορεία της ζωής μου, ουδέποτε αποκόπηκα. Γιατί ποτέ δεν θέλησα να ξεχάσω από πού ξεκίνησα, πού πρωτοαντίκρισα το φως του ηλίου, το φως της ζωής. Σε αυτό το ταπεινό χωριό, το γεμάτο με την ομορφιά των ανθρώπων του και της φύσης που το περιβάλλει, αισθάνθηκα το κάλεσμα να ζήσω τη ζωή μου μέσα στην Εκκλησία. Από μικρό παιδί, θυμάμαι, βοηθούσα τον παπά του χωριού μου, τον αείμνηστο πατέρα Αστέριο, και τον συνόδευα στα κοντινά ξωκλήσια, όπου τελούσε τη Θεία Λειτουργία. Η Εκκλησία ήταν η ζωή μου. Αυτή την αγάπη μου για την Εκκλησία πρόσεξε ο τότε Μητροπολίτης Ίμβρου και Τενέδου αείμνηστος Μελίτων (Χατζής), ο οποίος ως φιλόστοργος πνευματικός πατέρας μερίμνησε για την εκπαίδευσή μου. Η φοίτησή μου στην Ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης, στα Πριγκηπόννησα, σε αυτό το ιστορικό εκπαιδευτικό ίδρυμα του Πατριαρχείου μας, το οποίο, δυστυχώς, από το 1971 παραμένει κλειστό, ήταν ένας από τους σημαντικότερους σταθμούς της ζωής μου που διαμόρφωσαν την προσωπικότητά μου.

Μετά την αποφοίτησή μου από την Χάλκη, ο Γέροντάς μου Μελίτων με χειροτόνησε διάκονο και στη συνέχεια πραγματοποιήσα περαιτέρω σπουδές στον κλάδο του Κανονικού Δικαίου στη Ρώμη, στη Γενεύη και στο Μόναχο. Μετά την κοίμηση του Πατριάρχου Αθηναγόρα και την εκλογή του Πατριάρχου Δημητρίου (1972) ανέλαβα Διευθυντής του Ιδιαίτερου Γραφείου του, μία νευραλγική θέση στην οποία παρέμεινα περίπου είκοσι χρόνια και με βοήθησε να αποκτήσω σημαντική πείρα πάνω σε ποικίλα εκκλησιαστικά ζητήματα. Το 1973 η Αγία και Ιερά Σύνοδος με εξέλεξε Μητροπολίτη Φιλαδελφείας (Μικράς Ασίας), ενώ το 1990 Ποιμενάρχη της ιστορικής και γεροντικής Μητροπόλεως Χαλκηδόνας, σε διαδοχή του πνευματικού μου πατέρα αειμνήστου Μελίτωνος. Από την μαρτυρική Ίμβρο μέχρι τη βασιλεύουσα Πόλη, από τα ξωκλήσια του χωριού μου μέχρι τον Οικουμενικό Θρόνο, η διαδρομή μοιάζει μακρά, αλλά ευγνωμονώ τον Θεό για τη μεγάλη ευλογία να διακονήσω την Εκκλησία του και τον συνάνθρωπο για περισσότερο από έξι δεκαετίες. Και

θα συνεχίσω όσο Εκείνος θέλει.

- Πώς, κατά τη γνώμη Σας, μπορεί η Ορθόδοξη Εκκλησία να συνεισφέρει στην αντιμετώπιση των σύγχρονων κοινωνικών ζητημάτων, όπως η φτώχεια, οι περιβαλλοντικές ανησυχίες, η προσφυγιά και τα ανθρώπινα δικαιώματα;

Η ανθρωπότητα πάντοτε βρέθηκε αντιμέτωπη με την αδικία, τη φτώχεια, την ασέβεια προς τον Θεό και τη Δημιουργία του, τους πολέμους και τις συγκρούσεις, την επώδυνη προσφυγιά και τη μετανάστευση. Δυστυχώς, ο άνθρωπος δεν μπόρεσε να εκτιμήσει πάντοτε το αγαθό της ελευθερίας που του προσέφερε με τη θυσία και το αίμα του ο Κύριός μας, και παρέμεινε εγκλωβισμένος στον εγωισμό και τα πάθη του. Το βλέπουμε αυτό γύρω μας, το συναντούμε στη ζωή μας, στον σημερινό κόσμο μας, ο οποίος αλλάζει ταχύτατα. Παρά την τεχνολογική και επιστημονική πρόοδο, την οικονομική ανάπτυξη, τα σύγχρονα επιτεύγματα της ανθρώπινης διανοίας,

«Θα
συνεχίσω όσο
Εκείνος
θέλει».

Ο Πατριάρχης επί το έργον

όπως οι νέες δυνατότητες επικοινωνίας, η ανθρωπότητα βρίσκεται αντιμέτωπη με καταστάσεις νοσηρές και αναρίθμητες απειλές. Όμως την αιτία δεν θα πρέπει να την αναζητήσουμε κάπου αλλού, αλλά μέσα στο είναι μας, μέσα στις επιλογές και τις πράξεις μας. Γιατί είναι ο εγωισμός αυτός που οδηγεί κάποιους από εμάς να επιλέγουν τον πόλεμο αντί της ειρήνης ή να αισθάνονται αυτάρκειες και να μη βλέπουν τον συνάνθρωπο που υποφέρει δίπλα τους από την αδικία, τη φτώχεια, τις ανισότητες και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Η Εκκλησία μας πάντοτε υπογραμμίζει την ανάγκη σεβασμού του ανθρωπίνου προσώπου, αλλά και συνολικά της Δημιουργίας του Θεού. Όλα γύρω μας είναι αλληλένδετα και αλληλοεξαρτώμενα. Δεν μπορεί ο άνθρωπος μόνος του να επιβιώσει. Η συμβίωση είναι το κλειδί, αλλά αυτό απαιτεί σεβασμό προς τον συνάνθρωπο και προς το φυσικό περιβάλλον, μέρος του οποίου -και όχι πάνω από αυτό- είναι κι ο ίδιος ο άνθρωπος. Όλοι είμαστε παι-

διά του Θεού, πλασμένοι κατ' εικόνα Αυτού και καθ' ομοίωσιν. Ο Θεός μας χάρισε την ελευθερία. Είναι ο ίδιος ελευθερία. Εάν πιστεύουμε σε Εκείνον, στην σταυρική θυσία του Υιού του, τότε θα πρέπει στη ζωή μας να προτάσσουμε το εμείς και όχι το εγώ. Θα πρέπει να είμαστε έτοιμοι να αγωνιστούμε για το κοινό καλό, να θυσιαστούμε για τον συνάνθρωπο.

Ασφαλώς, δεν μπορούμε να τα αλλάξουμε όλα στον κόσμο μας. Μπορούμε όμως να ξεκινήσουμε από τον τόπο στον οποίο ζούμε. Να ενδιαφερθούμε για τον πλησίον μας, να μεριμνήσουμε για τη φύση που μας περιβάλλει. Οι μεγάλες αλλαγές ξεκινούν από πολλές μικρότερες, για τις οποίες απαιτείται να δείξουμε προσωπικό ενδιαφέρον. Αυτό προσπαθεί και το Πατριαρχείο μας για περισσότερες από τέσσερις δεκαετίες σε σχέση με το φυσικό περιβάλλον. Να αφυπνίσει και να ευαισθητοποιήσει Κυβερνήσεις, αρμόδιους παράγοντες, επιστήμονες, επιχειρηματίες, ακτιβιστές και, γενικότερα, κάθε άνθρωπο καλής θελήσεως, για την ανάγκη προστασίας του πλανήτη μας, του κοινού μας οίκου. Είμαστε όλοι υπεύθυνοι για την διατήρηση της ακεραιότητας της Δημιουργίας του Θεού. Ο πλανήτης δεν μας ανήκει και οφείλουμε να τον προστατεύσουμε για να τον παραδώσουμε βιώσιμο στις επόμενες γενιές. Στο ίδιο πνεύμα, της συνεργασίας και της κοινής ευθύνης, οφείλουμε να αντιμετωπίζουμε, με αλληλοσεβασμό και διάλογο, όλα τα προβλήματα και τις προκλήσεις τις εποχής μας.

-Αν έπρεπε να μας δώσετε μια συμβουλή, την οποία να έχουμε «οδηγό μας» στη ζωή, ποια θα ήταν αυτή;

Να σέβεστε τον εαυτό σας! Την προσωπικότητά σας. Όταν σέβεστε την προσωπικότητά σας, τιμάτε τις προσπάθειές σας, τους αγώνες σας, τις θυσίες σας να πραγματοποιήσετε τα οράματα και τους στόχους σας. Τιμάτε τους γονείς σας που θυσιάζονται και στερούνται για εσάς, τους δασκάλους σας που κοπιάζουν να σας προετοιμάσουν για να βγείτε στην ανταγωνιστική κοινωνία και να γίνετε χρήσιμοι για το κοινωνικό σύνολο. Και όταν σέβεσαι την προσωπικότητά σου, επιθυμείς να σε σέβονται, και ως εκ τούτου αντιλαμβάνεσαι την αξία του σεβασμού κάθε προσώπου. Γιατί ο κάθε άνθρωπος είναι ξεχωριστός, μοναδικός και ανεπανάληπτος, και οφείλουμε να τον σεβόμαστε. Η συμβίωση απαιτεί τον αλληλοσεβασμό, ο οποίος είναι η βάση της κοινωνικής ειρήνης, και κατ' επέκταση της παγκόσμιας ειρήνης. Να μην ξεχνάτε ποτέ πως ο κάθε άνθρωπος, ανεξαρτήτως καταγωγής, φυλής, φύλου, πεποιθήσεων, είτε είναι πλούσιος είτε φτωχός, είτε κατέχει δύναμη είτε - πολύ περισσότερο- βρίσκεται σε αδυναμία, ο κάθε ένας και η κάθε μία είναι δημιουργήματα του Θεού, είναι πολύτιμοι, και αξίζουν τον σεβασμό μας, ακόμα και αν διαφωνούμε μαζί τους. Κρατήστε στην καρδιά σας, λοιπόν, τον Θεό, έχετε ακλόνητη πίστη, και πορευτείτε στη ζωή που ανοίγεται μπροστά σας με θάρρος, αυτοπεποίθηση και με σεβασμό γι' αυτό που είστε, για όλους τους ανθρώπους και για όλη την Κτίση.

Συνομιλώντας με τους συνομηλικούς μας

της Ιόλης Ζαφειροπούλου

Να σέβεστε τον εαυτό
σας!

Στο πλαίσιο της επίσκεψής μας στο ιστορικό **Ζωγράφειο**, εμείς οι μαθητές του Προτύπου Γυμνασίου, είχαμε την ευκαιρία να γνωρίσουμε τη ζεστή φιλοξενία των μαθητών του. Και να συνομιλήσουμε μαζί τους. Για όλα όσα ονειρεύονται και για όσα σχεδιάζουν. Για τον δικό τους τρόπο που βλέπουν την πόλη τους, την Κωνσταντινούπολη, αλλά και για το τώρα και το αύριο.

Στην παρέα μας ήρθε ο Δημήτρης, ο Χρήστος, ο Νίκος, η Σερλίνα, ο Πέτρος, ο άλλος Χρήστος, ο Μάριος... Και, αφού «έσπασε ο πάγος», τα είπαμε όλα. Μα όλα! Και μετά φάγαμε μαζί τους, παίξαμε κι έναν αγώνα ποδοσφαίρου... Κι έπειτα χαιρετηθήκαμε με την ελπίδα πως θα τα ξαναπούμε...

«Αλύγιστα πάντα τα νιάτα»,
Κατερίνα Αγγελάκη-Ρουκ, ποιήτρια

«Πολλά χρόνια είμαι στην Πόλη. Μεγάλωσα εδώ», μας είπε ο **Χρήστος**, μαθητής του Ζωγράφειου Λυκείου, με καταγωγή από τη Βέροια. «Θα ήθελα να φύγω. Για σπουδές. Δε νομίζω ότι πρέπει να μείνω εδώ (ενν. στην Κωνσταντινούπολη)», συμπληρώνει. Κι ο αδερφός του ο **Δημήτρης** επιβεβαιώνει αυτά που είπε ο Χρήστος: «Άμα μου τύχει μια ευκαιρία, θα την αρπάξω. Και θα φύγω. Διαβάζω για να γίνω πυροσβέστης». Και πώς του φαίνεται ο τόπος; Το σχολείο; «Έχω συνηθίσει εδώ τη ζωή. Μου αρέσει και ο αθλητισμός, με τον οποίο ασχολούμαι. Είναι ίσως ευκολότερο για μένα σε σχέση με κάποιους συμμαθητές μου, οι οποίοι έρχονται από μακριά. Έως και δύο ώρες δρόμο!». Στην αρχή, ωστόσο, όλα ήταν διαφορετικά. Και δύσκολα: «Ήταν πράγματι δύσκολα. Ήμασταν, όμως, μικροί και προσαρμοστήκαμε ευκολότερα», προσθέτει.

Για τη **Σερίνα**, η πορεία είναι μάλλον προδιαγεγραμμένη: «Προτιμώ την Ελλάδα. Κι εκεί θα πάω. Μου αρέσει να μιλάω μόνο ελληνικά». Αναγνωρίζει, όμως, την Κωνσταντινούπολη ως μια πόλη θρυλική, με μεγάλη ιστορία. Στην κουβέντα μπαίνει κι ο **Νίκος**, που ήρθε μόλις τον Σεπτέμβρη του 2023, από τον Πειραιά, το Κερατσίνι: «Πήραν μετάθεση οι γονείς μου. Δε θα έλεγα ότι μου αρέσει εδώ. Δεν έχω και τους φίλους μου. Είναι αλλιώτικα». Οι περισσότεροι μιλούν χαλαρά, χωρίς θυμό ή οργή, αλλά μας λένε πράγματα βαθιά και εσωτερικά: «Ένα αρνητικό είναι ότι εδώ έχει πάντοτε πολύ κόσμο. Δε βγαίνουμε πολύ συχνά έξω. Μια καλή πρόταση είναι μια βόλτα στα αξιοθέατα και στα μουσεία της Κωνσταντινούπολης. Και στα εμπορικά», επισημαίνει ο **Χρήστος**. Και η **Σερίνα** υπερθε-

ματίζει: «Ναι, έχει πολλά πράγματα να δεις και να ζήσεις». Παρότι, όπως όλοι θα συμφωνήσουν ούτε επεδίωξαν, ούτε τους δόθηκε (μάλλον) ποτέ η ευκαιρία να κάνουν μεικτές παρέες στη γειτονιά που ζουν ή από άλλα σχολεία τουρκικά ή το ιταλικό, το γαλλικό, το γερμανικό. Αλλά καμιά φορά είναι αρκετοί κι οι λιγοστοί φίλοι που έχουν. *Η όχι;*

Όλοι θα συμφωνήσουν ότι έχουν την αποδοχή της κοινότητας, ότι το σχολείο τους, το Ζωγράφειο, είναι ένας χώρος ζεστός και φιλόξενος ότι τελευταία όλο και μεγαλώνει (αγγίζει σχεδόν τους 100 μαθητές), ότι συνεχώς νιώθουν ασφαλείς σ' αυτή την πόλη. Ο άλλος **Χρήστος**, που ο πατέρας του είναι στρατιωτικός και έχει κάνει γύρους αρκετούς

«Η μελλούμενη ανθρωπότη είμαστε τα νιάτα».

Κ. Βάρναλης, ποιητής

στον κόσμο, θα συμπληρώσει: «Τα σχολεία εδώ είναι πιο ήρεμα, χωρίς πίεση. Οι καθηγητές είναι υποστηρικτικοί. Επίσης, υπάρχει λιγότερη επιθετικότητα απ' ό,τι στην Ελλάδα». Στην απορία-επισήμανσή μας, μήπως τελικά έχουν εξιδανικεύσει την Ελλάδα και απογοητευτούν ζώντας μόλις σε αυτή, η **Σερίνα** είναι κάθετη: «Δεν πρόκειται να απογοητευτώ από την Ελλάδα».

Το εκπαιδευτικό σύστημα στην Τουρκία προβλέπει τέσσερα χρόνια στο Δημοτικό, τέσσερα στο Γυμνάσιο και άλλα τέσσερα στο Λύκειο. Τα μαθήματα ξεκινούν από τις 8:15 κάθε πρωί και τελειώνουν στις 14:40. Το σχολείο προσφέρει πρωινό (9:30-9:45 π.μ.) και μεσημεριανό γεύμα (Αυτό που μας κέρασαν κι όλους εμάς). Δεν έχουν πολλές εργασίες για το σπίτι και έτσι ο ελεύθερος χρόνος είναι αρκετός για τους μαθητές. Κάποια μαθήματα γίνονται στα ελληνικά και κάποια στα τουρκικά. Εδώ θα παρέμβει και ο καθηγητής τους, ο **Παντελής**: «Εδώ η μάθηση γίνεται με ενδιαφέροντα τρόπο. Είναι βιωματική και με επίκεντρο συχνά την ιστορία. Τα παιδιά είναι όλα τους εξαιρετικά, χωρίς συμπεριφορές δύσκολες ή επιθετικότητας».

Για κάποιους, ωστόσο, αυτά είναι... ψιλά γράμματα. Η Κωνσταντινούπολη είναι ένας ξένος τόπος: «Χάλια όλη η εμπειρία, η μετακόμιση, το περιβάλλον...», υποστηρίζει ο **Πέτρος** από τη Νέα Ιωνία. Κι ο **Χρήστος** θα συμφωνήσει (ξανά): «Δεν υπάρχουν εδώ πολλές παρέες. Είναι δύσκολα». Υπάρχει, όμως, η επιλογή; «Και βέβαια υπάρχει», υποστηρίζει ο **Νίκος**. «Μπορείς να διαλέξεις να μείνεις, μπορείς αν θέλεις να φύγεις». Ο **Μάριος**, γεννημένος στην Καβάλα, είναι από αυτούς που επιλέγει μάλλον το πρώτο: «Είμαι ευτυχισμένος εδώ. Θέλω να μείνω εδώ. Γιατί όχι;». Η **Σερίνα** τον κοιτάζει κάπως... λοξά, σαν προβληματισμένη.

Όλα είναι ανοιχτά...

Rendez-vous στην Αθήνα!

Τριήμερο... ραντεβού στην Αθήνα, από τις 18 έως τις 20 Απριλίου 2024, πραγματοποίησαν οι μαθητές του Δημοσιογραφικού Όμιλου του Προτύπου Γυμνασίου Πάτρας, στο πλαίσιο του οποίου επισκέφτηκαν τις εγκαταστάσεις της εφημερίδας «Καθημερινή» και συνομίλησαν με δημοσιογράφους, παρακολούθησαν live ψυχαγωγικές και ειδησεογραφικές εκπομπές στα studios του Mega Channel, φιλοξενήθηκαν στο Τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων & και Πολιτισμού του Παντείου, όπου συμμετείχαν σε εργαστήριο Δημοσιογραφικού Λόγου, υλοποίησαν δράση στο ιστορι-

κό κέντρο της Αθήνας, επισκέφθηκαν τον Ιερό βράχο της Ακρόπολης, κατέβηκαν στον Πειραιά, πήγαν στο θέατρο, έκαναν τα ψώνια τους στο Mall (στο Μαρούσι) και στην Κηφισιά· αλλά και... γέλασαν με την ψυχή τους, χάρηκαν κι έγιναν όλοι τους μια σπάνια (δημοσιογραφική) αγκαλιά! Οδηγός στις περιπέτειές τους ήταν ο αεικίνητος κ. **Π. Λαζανάς**, υπεύθυνος του Δημοσιογραφικού Ομίλου, και ακοίμητος φρουρός ο κ. **Β. Αμαριωτάκης**.

Πάντα τέτοια παιδιά!!

Πασαλιμάνι, Πειραιάς

«Πάμε, Δανάη» στο Mega; (Πήγαμε...)

Στο Πάντειο Πανεπιστήμιο

Λύσε με, αν μπορείς!

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

- Μ' αυτή παίζεις μπιλιάρδο – Στο μέσο της κοιλιάς.
- Όχι γρήγορα – Φτιάχνω ή ακούω τραπ μουσική
- Χαϊδευτικά η Φωτεινή – Μισά έργα – Ασφαλιστικός φορέας
- Ηχηρή εκπνοή που δηλώνει απογοήτευση
- Πορεία πλοίου – Ρούχο ιερέα
- Γερμανικό γυναικείο όνομα – Ιρλανδικός Δημοκρατικός Στρατός (αρχικά)
- Μήνας της άνοιξης (αιτιατική) – Αλλιώς ο νέος (αρχ.)
- Ένα φορντ – «Η ... των αμπελιών»: ποιητική συλλογή του Γ. Ρίτσου – Κι έτσι η Ελένη
- Γυμναστικής και μαθηματικών – Υφασμα
- Αγγλικός τίτλος ευγενείας – Χαρτοπαικτικός όρος
- Αρχικά της Αστυνομίας – Σκωτσέζικο πρόθεμα ονομάτων – Το Συμβούλιο της Επικρατείας (αρχικά)
- Προϊόν για τα μαλλιά – Όχι κλάμα – Αγγλικό σύμφωνο

ΚΑΘΕΤΑ

- Κυνήγι στην Αφρική – Βενσάν... : Γάλλος ηθοποιός
- Αλλιώς ο συρμός – Τη φοράει ο... παππούς
- Οδός στη Θεσσαλονίκη – Ήχος... σπασίματος
- Χειρουργική επέμβαση τοκετού
- Εγγλέζικο «εκεί» - Αλλιώς το... ψέμα
- Αρχικά του Ελληνικού ραδιοφώνου – Μισή... κόρη – Πρόθεση που δηλώνει παρέα
- Εκεί μπαίνει ο ταυρομάχος – Σύντομα το «και άλλα» – Λέμε έτσι τα απαλά χρώματα
- Μαζί με τις σκούπες – Αλλιώς ο ασκός
- Αγγλικό «πάνω» - Ζει στη ζούγκλα
- Έτσι το μοσχολέμονο – Αυτός προσφέρει άνεση
- Επιβεβαιώνει την αλήθεια – Οικονομική Ένωση της Ευρώπης – Άρθρο για πολλά
- «Εχω... τας φρένας» - Ανεγκυστήρας

